

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Пётар Марцаў

«Да канца году зачыняць усіх».

сторонка 3

Аляксандар Казулін

«Жыве Беларусь!»

сторонка 2

Лявон Вольскі

Амэрыка — неабжыты край.

сторонка 9

СТЫЛЬ ЖЫЦЬЦЯ**Блогі**

Калісь дзёнынікі заводзілі, каб іх ніхто ня ўбачыў. Цяпер іх заводзіць, каб убачылі ўсе. У сеціве існуе ўжо не адна сотня беларускіх інтэрнэт-дзёнынікаў, па-ангельску — блогаў.

Старонка 13.

ХРОНІКА**Зубрыяды**

У Барысаве найлепшых вызначалі ў такіх конкурсах, як раздача газет, расклейка ўлётак, мальвянне графіц, вывешванье сцягоў. Гэта жарты. Старонка 6.

З УСІХ СТАРОН**Ня рвіцеся ў рэвалюцыю**

Харызматычныя лідэры добрыя тады, калі ёсьць посыпех. Гутарка з прэзыдэнтам украінскай піар-асацыяцыі Георгіем Пачапцовым. Старонка 10.

ПРА-СВЕТ**Мама, мама і я — швэдзкая сям'я**

Сучасная Швэція: раўнапраўе палоў і бэбі-бум. Старонка 11.

ГІСТОРЫЯ**«Нацыянал-камунізм грунтаваўся на пяску»**

Татціна Процька пацемізуе з Алексем Аркушам і Анатолем Сідарэвічам. Старонка 15.

БІБЛІЯТЭКА**Манэргейм**

Генэрал, які ўратаваў незалежнасць. Старонка 8.

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «Нашай Нівы» 63125. Падпіску на «НН» прыманоць на любой пошце, а ў Менску — і на шапкі «Белсанздруку». Цана на месцы — 3820 рублёў на поштах да 3530 рублёў на шапкі «Белсанздруку». «Наша Ніва» — гэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзень. Чытай сваё!

Завадзкі: новая справа

PHOTO BY MEDIANET

сторонка 2

Белпоп: мутацыі голасу

У суботу на Каstryчніцкай было тлумна. Па ўсёй плошчы — АМОН і моладзь. Толькі моладзь гэтым разам нічога не скандавала, а ў міліцыятаў былі вясёлыя твары. Асноўная маса народу сабралася ля Палацу прафсаюзаў. Міма крочыць кабета сталага веку: «Куды стаїць?» — «Тут наш «Народны артыст» праходзіць, сьпевакоў выбирайць!» — хорам адказваюць дзівэ дзяўчынкі гадоў шаснаццаці — у іх караценъкія спаднічки, старанна адпраставаныя кашулі, акуратна ўкладзеныя гелем валасы. Яны прыйшли, каб скарыць журы тэлепраекту «Зорны дыліжанс» і трапіць у беларускі шоў—бізнес.

Тэрмас, гітара і тэлефон

Аднаго жаданья мала. Варта яшчэ мець добрую долю, нахабства і быцца цирпіўым. Каб трапіць на праслушоўванне, трэба адстаяць у чарэ некалькі гадзін. Калі пашанце і трапіш на менскі фінал (бы праходзіць у гэты ж дзень), у чарту становішча па новай. Наступны дзень — тамсама збіраючы фіналісты з усіх абласцей.

Працяг на старонцы 12.

Завадзкі: новая справа

Съледчы Бранчэль: будзем шукаць падсънежніка. Павал Шарамет: справу Завадзкага хоочуць павесіць на банду крымінальнікаў. Святлана Завадзкая: Я выключаю толькі тое, што хтосьці рэальна хоча некага знайсці.

Пракуратура Рэспублікі Беларусь аднавіла рассыльданьне па справе зынілага апаратара ОРТ Зымітра Завадзкага. Маці журналіста Вольга Завадзкага атрымала дакумент, дзе назначаецца, што рассыльданьне адноўлены 4 красавікі ў связі з неабходнасцю «правядзельнікаў съледчых дзеяній» на гэтай справе.

Спадарыня Вольга ня верыць у тое, што звязалася новая інфармацыя ў лёсе сына. Справа, хутчэй за ёсё, адноўлена «для птушачак», кажа яна. Жонка зынілага журналіста Святлана ў сваю чаргу лічыць, што адноўлены рассыльданьне звязана з рэзaloчыці па Беларусь, якая будзе разглядацца найбліжэйшым часам на ёсці камісіі ААН па правах чалавека. «Спадар Бранчэль, які ўзначальвае съледчую группу, сказаў мне: «Сынег сышоў, мы пашукаем». Таксама ён паведаміў, што будзе прызначаны новы съледчы, які паглядзіць на справу «съзвезвіем вокаў». Справа распачата для таго, каб стала беларускай місіі ў ААН у Жэнэве магла б хоць якнебудзь давесці, што рассыльданьне вядзеца. Такая ж самая сътуція была ў студзені 2003 г., калі павінна было праводзіцца папярдняе слуханье па дакладзе Пургурыйзеса. Яны думалі, што, распачаўшы справу, змусіць яго змяніць свой даклад.

У самой пракуратуры ад камінтару ўдзялічаюцца.

Журналіст зынк 7 ліпеня 2000 г. У гэты дзень ён мусіў сустрэцься з Нацыянальным аэрапорце «Менск» свайго калегу Паўла

Шарамета. Аднак на аўтастаянцы быў знайдзены толькі аўтамабіль Зымітра.

14 сакавіка 2002 г. суд прызнаў быльых спэцназаўцяў Валера Ігнатовіча і Максіма Маліка вінаватымі ў выкраданні журналіста, прысудзіўшы іх да вялікіх тэрмінай зняволеня. Паводле афіцыйнай вэрсіі прычынай выкрадання была помста: журналіст атучыў інфармацыю, згодна з якой Ігнатовіч ваяваў у Чачні на баку паўстанцаў. Супрацоўнікі ОРТ заняліся незалежным рассыльданьнем, а 1 сінтября 2003 г. Зыміцер Завадзкі судом Фрунзенскага раёну Менска быў прызнаны памерлым.

20 ліпеня 2004 году Аляксандар Лукашэнка падчас прэс-канферэнцыі заявіў, што ў справе Завадзкага ёсьць некаторыя дакументы, якія, калі іх абраодаўца, ператвараюць «справу» ў «антысправу». 4 жніўня маці журналіста накіравала ў пракуратуру заяву з патрабаваннем аднавіць справу «на зной адкрытых абставін» і дапытаць А.Лукашэнку ў якасці сведка.

Павал Шарамет у інтэрвю «Газете.ру» мяркую, што справу Завадзкага маглі зноў адчыніць і для таго, каб павесіць усе палітычныя забойствы на банду крымінальнікаў, якую сёлета злавілі ў Гомелі. «Можа быць, — кажа жонка зынілага тэлеапэратора.

— Я не выключаю любяя варыянты гэтага фарсу. Я выключаю толькі тое, што хтосьці рэальна хоча некага знайсці».

АК

Чысты Чацьвер

99 гадоў газэте
Наша Ніва

7 гадоў часопісу
ARCHE

28 красавіка
19.00

Валерия залі
Дому літаратурата
Уважаю вольніц
Спяваче
гостініца

Лявон Вольскі
Выступаючыя родзякі: аўтары Германа Елагінскай Газеты

і Ноўгаты Беларуска а Часопісу
Уладзімер Арлоў, Адам Глебус,
Зыміцер Бартосік, Андрэй Хадановіч,
Лёслік Ушкін, Андрэй Дынько, Валер Булгакаў,
Людка Сильнова, Вера Бурлак, Даніла Жукоўскі,
Сяргей Хароўскі, Андрэй Скуро, Алеся Кудрыцкі, Алеся Белы.

Сеанс адначасовай тутыні дае Вольф Рубінчык. Сторынцы щучы.

Выбралі з аднаго

Сацыял-дэмакраты аб'ядналіся, выбраўшы лідэрам Аляксандра Казуліна.

Як і першая, другая спроба аб'яднання сацыял-дэмакрату па-чалася ў Менску на стансы Дружнай. Аўтобус, на якім долегаты меліся ехаць на месца зьезду, не звязаўся, таму быў дадзены сыгнал ехаць на мэтро, не прыцівячоцца да сябе запішній увагі. Уся грамада дабрасцяла да стансы мэтро «Пушкінская» за заходзе станицы, а адтуды на 25 таскоўках паехала ў складаць кветкі да мэрамурыту ў Трасцянецкім. Адтуды — у Сенінцу, вёску на самым ускрайку гораду. Лявон Дзейка, прэс-сакратар «Народнай грамады», сустракаў журналістаў, паказваючы на свае запыленыя чаравікі: «Во, паглядзіце на боты! Нібы Майсей у пустыні».

У Дом культуры дэлегатату не пусцілі — дэзвёры зачыненыя, дырэктар зынк. Таму зъезд распачаўся літаральнай на прыступках. Пакрысе сябры БСДП (НГ)

размеркаваліся па ўсім пляцы, а долегаты ад БСДП скучкаваліся ля правага крыла ДК. Гэты, поштоны на ліку, звёзд стаўся для партыі апошнім — пасля адхіlenня Станіслава Шушкевіча ад пасады кіраўніка БСДП партыя самаліквідавалася. Сам Шушкевіч на зъездзе не прысутнічаў і ягоных рагніньяў не прызнаў. «А чи пе ўсе — на аўтаднічы сход!» — заклікаў намеснік старшыні Аляксей Кароль.

Аляксандар Казулін, у непрыметных крэмавых джинсах бы просыпенькай куртчы, то зынік, то звязаўся, магнітэзумічны сваі прысунутыя сацыял-дэмакрату. «Дык нічога ж не адбываецца! Людзі адпачываюць!» — пераконваў ён ахоўнікаў парадку, якія изрэвна сачылі за натоўпам. У гэты час лідэры абласніх суполак спрынты прымалі заявы быльых бэзсдэгоўцаў на пе-

САМЫ ПІЛНЫ ПАЛАТЫК. Калі сацыял-дэмакраты спрабавалі ядніца першы раз, Аляксандар Казулін выкрыў замаскаванага міліцыянта. Гэтым разам ад яго на эмог схавацца аператар BT.

ўжо съвсем. Вышэйшыя сілы нам дапамагаюць. Супраць сонца, сяяць змрок бяссыльны. Толькі наперад! Жыве Беларусь! «Жыве!» — радасна адказала грамада, якай даўно чакала гэтага моманту, стояты пад ветрам ды даволі пахмурным небам.

«Бачыце, не аднаголосна, але абсалютнай большасцю Казулін стаў лідэрам — тым лідэрам, якога сапраўды байца Лукашэнка, байца шалёна, — кажа дасьведчыца.

Алеся Кудрыцкі

ны сацыял-дэмакрат Павал Знавец. — Я задаволены вынікамі галасавання. А далей час пакажа».

Праўда, не пакідае ўражаныне, што дэзвіць нешта падобнае ўжо было... Ну так — падчас абрэйнія Казуліна рэктарам БДУ Аб'яднаным саветам універсітэту ў 2000 г. Там таксама быў блегэтэн з адным прызыцкам, і таксама быў перамога Казуліна. Ні тады, ні цяпер ахвотнікаў суперніцаў не было.

Рэдактар «БДГ»: «Газэты паміраюць не тады, калі іх зачыняюць, а калі іх больш не чытаюць і на робяць»

Пётр Марцаў: Каб зыншчыць газету, трэба зыншчыць яе аўдыторыю. У выпадку з «БДГ» зрабіць гэта будзе цяжка: на будуть жа чыноўнікі самі сябе зыншчаць.

«НН»: Як Вы можаце патлумачыць такі шалёны наступ у недактарскай прэсі ды «тэрэспекцывіст»?

Пётр Марцаў: На маю думку, два гады таму была паставлена задача канчатковая зачыніцца інфармацийную прастору. За гэты час было паралізованая дзеянісць многіх газетаў. Было канчатковое адзягіяванне права мэдіяў друкаванія на тэрыторыі Беларусі. Цяпер друкарня любой формы ўласнасці можа прыніць да друку недактарскую газету толькі пасля ўзгаднення з адпаведнымі ідэалагічнымі структурамі. Манапалізаваны распаўсюд мэдіяў — цяпер для гэтага патрэбна менш ліцэнзія.

Калі казаць пра «БДГ», дык нам забаронена друкавацца на тэрыторыі краіны, забаронена распаўсюджвацца газету цераз «Белсаюздрук» ды «Белпошту». Ужо і ад звычайных крамаў патрабуюць узгадніць.

Гайдукевіч хоча спагнанец з «Народнай волі» 200 мільёнаў рублёў, у «Згоды» канфіскаванне абсталёваньне, Міністэрства юстыцыі падало ў Вархойні суд пазоў на ліквідацыю найбліжэйшага сацыялягічнага інстытуту НІСЭПД. Нарэшце, суд пастановіў спагнанец з УП «Марат» ды Ірыны Халіп 60 мільёнаў рублёў на карысць рэдактара «Рускай Амерыкі» Аркадзея Мара. Гэта спраба «канчатковага вырашэння» пытання незалежнай грамадзтва. Ці выстаіць грамадзтва? На пытанні кэрэспандэнты «НН» адказвае Пётр Марцаў, галоўны рэдактар «Белорусской белавесной газеты».

Журналістка «БДГ» Ірына Халіп і выдавец газеты, прыватна ўнітарнае выдавецтва «Марат» прызнаны вінаватымі ў зынізве горнага і горнічага грамадзяніні ЗША Аркадзеем Мара — рэдактара «Рускай Амерыкі». Падстава — выказаваны, што ўтрымліваўся ў артыкуле кэрэспандэнты «У Аклохаме так і не дазваляна пра Лукашэнку». Ірына Халіп мае выліцыці А.Мару кампенсацыю ў памеры 10 млн руб. (каля \$4,5 тыс.), а УП «Марат» — 50 млн руб. (каля \$23 тыс.). Позашузы патрабаваюць суму кампенсацыі ў памеры аднаго мільёна даляраў.

з уладамі свой асартымент і адмайльца браць на продаж «БДГ». Усё гэта ставіць любое выдавецтва пад прынужданнем да ўмовы, калі працаваць немагчыма. Суды ідуць толькі як дадатак да ўсіх напярэдных заходаў.

«НН»: Ваш прагноз на будучынне?

ПМ: Ідея канвертацыя ўлады з нападэмакратычнай у аўтарытарнай. Я ведаю, што сёлета паставлена задача зачыніцца тэя недактарской выданіні, якія ёшчэ засталіся.

«НН»: А ці не страліца дзяржава з гарматы на вераб'ях? Нашто зыншчыць незалежныя мэдіи, якія і так ледзьве могуць дыхаць пад яе прэсам?

ПМ: А які сэнс у тым, каб дазваляць ім існаваць? Гэта такая пысяхлягічная пастка: мы такія маленкія, нас ніхто не чытае, наўшота нас душыць. Але чытаюць! Ніхто на мажа дакладна сказаць, сколькі людзей чытае туго ці іншую недактарскую газету. Наклад зусім не зьяўляецца паказыкам. Урэшце, можа, вас ніхто і не чытае — але ж яны чытаюць! І як ім «па доўгу службы» чытаць кожны дзень прадаў? Есць лёгіка любога аўтарытарнага рэжыму. Які сэнс пасля рэформоному рабіць выгляд, што ты дэмакратычны? Нікага.

«НН»: Два гады таму мне даводзіліся чуць, як Вы пакепівалі з жаданіні асобных энтузіястаў выпускаць перші гравюрованыя выданіні замест рэгістраўных. Ці не разглядаеце цяпер Вы самі магчымасць нейкага, так сказаць, альтэрнатыўнага выхаду?

ПМ: Я нармальна стаўлюся да ўсіх мэдіяў, але трэба захоўваць чыстоту жанру. Калі ёсць магчымасць набываць легальніні выданіні, то наўфар і ѿлю будуть чытаць нелегальніні газеты. Напоўні, калі яны зъяўрнулі ўбагу на падпольную прэсу, патрэбная аб-

Фота: Вадзім Дадыкоў

Пётр Марцаў: Які сэнс пасля рэфэрэндуму рабіць выгляд, што ты дэмакратычны? Нікага.

салютна поўная інфармацийная блякада. Цяпер усё часцейцае пра вядомія аналітёры з Польшчай 1980-х. Але ўзгадайце: там вольных мэдіяў супраўдзе не было. Цяпер сітуацыя з каналамі распаўсюдом інфармацый напамят лепшай. Я на ўпэўнені, ці прыўпойду час падпольнай прэсы. Так, падпольніні выданіні могуць і разраз існаваць, але не як крыйца інфармацый, а як інтэрпрэтатар. Гэта можа быць прэса жанравая, крэатыўная, напрыклад —

сатырычная. Дык «БДГ» ж не зачынілі яшчэ, што вы па нас заўчансна хайтуры спраўляецце?

«НН»: А ці няма ў Вас у кінопі запаснай газеты?

ПМ: Нашто мне яна? У 2003 г., калі нас прыўпінулі на тры месяцы, мы началі друкаваць макет «БДГ» пад шапкамі іншых газетаў. Думаець, гэта некага ўявіло ў зман? Усе выдатна ведалі, што чытаюць менавіта «БДГ», а я нініпа выданіні.

«НН»: Суд жа адбыўся, што

пяпер рабіць?

ПМ: Журналістам трэба будзе глыбей расказаць гэту гісторыю. Мы пісалі пра дрэнны піар. Мар быў толькі ўзгаданы як пэрсанаж. Можа быць, гэта было няправильна, магчыма, траба было адразу падрабязна распавесці пра гэтага чалавека, каб не даваць яму магчымасці судзіцца з намі. Задача журналісту — скончыць гэтае даследаваньне, чым яны пяпер і змагаюцца. Але каб на гэта гісторыя, дык знайшлася б іншай.

«НН»: Значыцца, лёс газеты будзе прадвызначаны?

ПМ: Заўважце: я не сказаў, што газету зачыніць. Яе хочуць зачыніць, але гэта на тое самае. У газетаў высокая здольнасць супраўдзіцца. І «БДГ», і «Народная Воля», і «Наша Ніва» — усё гэта стойкія алавянныя салдаткі. Вось, напрыклад, мы: друкавацца нельга, распаўсюджвацца газету нельга — у нармальнай сітуацыі я б сказаў: сымерць газете. Але яна жыве! Газеты паміраноць не тады, калі іх зачыніноць, а калі іх болыні не чытаюць і на робяць. Калі ёсць тэя, хто хоча газету чытаць — гэта ўжо 50% справы, калі ёсць тэя, хто мае жаданыне яе рабіць — гэта ўжо 100%. Астатніе можна прыдумаць. Каб зыншчыць газету, траба зыншчыць яе аўдыторыю. У выпадку з «БДГ» зрабіць гэта будзе цяжка: на будуть жа чыноўнікі самі сябе зыншчыць.

«НН»: Што Вы можаце сказаць пра намеры ліквідаваць НІСЭПД?

ПМ: Не зусім правільна казаць толькі пра тэя праблемы, якія маюць цяпер мэдіи. Паралельна з гэтым ідзе пік на ўсё астотніе грамадзтва. Ужо разобраліся з адукатычнай, з палітычнай, партыяй, разъбіраюцца з наўковымі інстытутамі, сацыялягічнымі лібаратарыямі. 2004 г. паказаў, што можна рабіць паралельны даследаваньне. Ідзе масавая зачыстка. Проста ў дачыненіні да мэдіяў ўсё адбываецца болей ярка.

Гутарыў Алег Кудрыцкі

СЪЦІСЛА

Менск вылукчыў чатырох прэтэндэнтаў

Увечары 13 красавіка на сядзібзе БНФ прыйшала Менская канфоронція працдстаўнікоў дэміслай. Абіралі прэтэндэнта на адзінства кандыдата на выбары-2006. Уладзімеру Коласу пропанавалі згадзіцца з умовамі пагадненнем аб супрацьцы, якія падпісці С.Калякін, А.Лябедзька, А.Мілінкевіч і С.Пушкевіч. У.Колас «быў не гатовы», і яго не юклічылі ў сылі.

Лёгкі абвяргае Фэльгенгаўэр

Кіраўнік прэс-службы прэзыдэнта Павал Лёгкі абверг вызываніні маскоўскага аналітыка Паўла Фэльгенгаўера пра магчымую дамоўленасць А.Лукашэнкі і У.Пуніца наконт аўяднання Беларусі і Расеі — з мэтай

прэтэндэнтаў. Усіх чатырох падпісантаў вылучылі ў «наступныя тур». Найбольш галасу (61 з 73) набрал С.Калякін. Мілінкевіч — найменш (51 голас).

Чарнобыльскі шлях — 2005

Шэсціна 26 красавіка ня будзе. Замест яго аргкамітэт заклікае людзей прынесці заявы а 18-й на вул.Маркса, 38 ды ўкрынку ў скрыні для звяртаў тэлрамадзіян. Плануецца таксама мітынг ля Чарнобыльскай капліцы ў

звороту да прэзыдэнта, у якой патрабуецца спыніць вытворчасць сельгаспрадукцыі на зарубіжных тэрыторыях, скасаваць амбемжаванье на вываз дзяцей за мяжу для аздараўлення і адміністраціўнага прымусавае разъмеркаваньне студэнтаў у чарнобыльскія раёны. Аргкамітэт заклікае людзей прынесці заявы а 18-й на вул.Маркса, 38 ды ўкрынку ў скрыні для звяртаў тэлрамадзіян. Плануецца таксама мітынг ля Чарнобыльскай капліцы ў

раёне вул.Карастаянавай.

Рэформа ААН

Дэлегацыя Беларусі прадставіць сваё бачаньне рэформаваныя Рады Бяспекі ААН. Прапануенца захаваць у ААН Усходнеўрапейскую групу дзяржаў і выдзеліць ей дадатковыя месцы непасяўственага чальца ў Радзе Бяспекі. Айчынны МЗС падкрэслівае, што беларуская схема засноўвается на ўзгодненай пазыцыі краін-удзельніц Руху

недалучэння аб неабходнасці пашырэння Рады бяспекі з 15 да 26 сябраў.

«Газпром» пагадзіўся

Пастаўка расейскага газу ў Беларусь і яго транзіт праз тэрыторыю краіны ў 2006 г. будзе адміністраваць сёлетнім умовам. Аб гэтым дамовіліся ў Маскве гендэркітар «Белтрансгаз» і Дзмітры Казакоў і старшыня прайленія АТ «Газпром» Аляксей Мілер. АГ, БелаПАН, interfax.by, svaboda.org

Жэнэўскі тупік, або Страсьці ў кулюарах ААН на тле альпійскага краявіду

Афіцыйная дэлегацыя пільна сачыла за ўсімі контактамі беларускіх праваабаронцаў, але нікто з яе нават не падышоў да суайчыннікаў. Нават тут, удалечыні ад Менску, адчувалася стаўленыне лукашэнкаўскіх чыноўнікаў да ўсіх іншадумцаў як да ворагаў, з якімі побач нават стаяць небясьпечна. — Віталь Тарас з Жэнэвы.

Мяжа на замку

У аэропорце Жэнэвы шукалі бомбу. Паліцыянты жэкстамі паказвалі, што далей ісці нельга, і ачапілі памішканне стракатай стужкай — квадрат за квадратам, выціскаючы натоў. Паводзілі яны сабе бесцрымона, нічога не тлумачачы і не ўступаючы ў размовы з пасажырамі. Пасажыры напаўголосу абурліся й спрабавалі ўгадаць, ці пасыпкою яны патрапілі на свой рый. Я, хоць і прыбыў у порт задоўга да вылету, таксама хвалаўся, бо бачу даўжэйшыя чэрні на рэгістраванью. І тут прац гучную сувязь чую абы́ — пасажыры швайцарскіх авіяліній могучы прысяць на пасадку праз французскі сектар аэропорту. Паколькі я лячэў самалётам швайцарскай авікампаніі цераз Цюрх, вырашыў скрысці тэсты съяздальні. Памежнік на паштартным кантролі нават не паглядзеў дакументаў, толькі зіруў на квіток ды махнуў рукою, паказаўкою, куды ісці. На свой «гейт» я прыйшоў першым...

Такім чынам мне ўдалося ступіць на тэрыторыю Францыі, не выходзячы са швайцарскага аэропорту. І гэта не адзіны выпадак.

Вывуаочылі турыстычную ману, і зізвірнú увагу на рэкламу мястечка Салеў у прыградзе Жэнэвы і вырашыў туды зъездзіць. Атобус едзе туды з цэнтральнага вакзалу Карнавін хвілін дзвансці. Ад канцавога прыпынку — яшчэ хвілін дзесьці пешкі да месца, дзе знаходзіцца «тэлефэрый». Так на французскі манер завесці канатнай дарога. З агляднай плошчай на вышыні 1080 метраў адкрываецца маляўнічая панарама Жэнэвы з везерам, а з другога — манументальнай від на славуты Манблан. (У сонечны дзень ён добра відаць і ў цэнтры гораду.)

Паблукашы крыху па горных каменністых сьцежках, пазбіраўшы пралескі — акурат тэх, расціль на Лысай гары над Менскам — ды адчуўшы сябе на хвіліну ў ролі Леніна ў выгнанні, я пасьляпушаўся назад. І толькі вяртаючыся на атубоўсны прыпынок, прыгледзеўся ўважліва да дзіўнаватай, казенінага выгляду будынкі са шкілай і бэтону ля шашы. Гэта быў КПП — іншакож какучы, пункт пропуску на швайцарска-французскі межы. Праўда, будынак быў зачынены на замок... Так бы моўцы, мяжа на замку. Магчыма, увесну, калі снег застаецца толькі на альпійскіх віршинах, а паўсюль на газонах цвітуць стакроткі, тутэйшыя памежнікі адпраўляюцца куды-небудзь у адпачынак.

Не гістарычны цэнтар з саборам Святога Пятра, зусім сціплыя паводле плошчы, а менавіта везер зіўліненіца геаграфічнай

фічным, культурным ды сэнсавым цэнтрам Жэнэвы.

Кальвін, Русо і флямінга

Гледзячы на гіганцкі ўтульны парк адпачынку, якім ёсьць на сэньёне Жэнэва, цялкя ўявіць, што тут некалі Жан Кальвін закладаў рэфармакі рух. Пальміны, аксет-пратэстант Кальвін, калі б мог устаць змагілі і паглядзець навокал, мозна б звідзіўся. І яшчэ больш быў бы азадачаны, каб нехта сказаў яму, што ўбачанае — вінік Рэфармізму, які дала штуршок эўрапейскай цывілізацыі на шмат вякоў наперад. Шматлікія банкі, гатэлі і крамы на кожным кроکу ён яшчэ мом быў разумець. Але дух вольнасці, бестурботнасці ў спакоі нібы разлітты на гарадзіцкіх вуліцах напалам з водаром квітнічаючых вішні і рададэндраона — хто яго ведае. Ці настолькі ён быў пуртыгнінам, каб не захапіцца?..

Мушу прызнаць, некаторыя рэчы становіцаць адкрытым. Уразіў той факт, што Жэнэўскіе везера мае працяг у выглядзе ракі Роны — той легендарнай Роны, якую Ганibal фарсаваў на сланах на шляху з Галіі ў Рым. Бурлівыя воды ракі зусім не падобныя да водаў лагоднага пад вясновым сонцем везера.

Мяркуючы па вілікай колькасці розных вадападаўных птушак, вада ў везерах досьць часцітая, хоць і не прызыстая. Акрамя звычайных лебедзіў, часкі ды чаек розных відаў, у батанічным садзе ля берагу везера можна ўбачыць ружовых флямінга. Канкурэнцыя чайкам складаюць арлы, іх тут працьма. Яны харчујца жывай, а гняздуюцца на дрэвах у парках. Каля вады — надпісы з просьбай карміць птушак без запішніка фанатызму — ежы ў прыродным асфэрэздзе ім і так хапае, а дадатковое съмецце не патронае.

Швайцарцы вельмі заклапачаныя экалёгіяй. Улетку ў лясах тут паўсюдна забаронена палиць касцры — які шумец пасыль дзівяты вечара — у гэты час кладуцца спаць мураскі.

Французскі філэзф Жан Жак Русо, які жыў у Жэнэве ў выгнанні, ды стаў яе ганаровым грамадзянінам, быў, можна сказаць, папарэднікам ціперашніх «зялёных». Ён першы загаварыў пра небіськіску тэхнагеннай цывілізацыі для чалавечай маралі. Выспа паміж Ронай і Жэнэўскім везерам, на якой Русо некалі любоў бавіцца час у самоце, названа ягоным імем. Тут, побач з папулярным у турыстыкі рэстаранам, стаіць бронзавы біост філэзфа, які ледзь прыметна іранічна ўсміхаецца, пазіраючы на заўпіненую транспартам і на тоў-

пам грамадзян набярэжную ды мост Манблан.

Жэнэва, зашынутая з усіх бакоў Францыяй, — французскія места. Па-першае, тут разміліліся францускі. Адчуваеща францускі ўпішы і ў архітэктуры, манерах паводзінаў жыхароў. Кожны другі мінах на вуліцы з табой павітавіца нарашыце: «Банжу-у-у». Гэтак прынята вітацца з неизвестымі ў беларускай вёсцы... Магчыма, галінныя манеры сведчаць аб нейкай долі прывінцыялізму. Але яны вельмі пасуноўць гэтому някідкаму, некрыкливому, сціплому ў сваёй прыгажосці.

Пры канцы красавіка ў Швайцарыі адбудзеца чарговая сэрыя нацыянальных і мясцовых рэф-

сесіі Камісіі ААН па правах чалавека. Прычым на столікі ў залях пасяджэнніяў, колькі ў кулюарах. На паверхах крыла «Е» Палацу нацый стаіць гармідар, які на вакзале. Сотні, тысячы людзей вядуть размовы ў фое, холах, калідорах, на лесвіцах. Ну і, зразумела, у каварні пад назоў «Сэрпанці», з якой адкрываеца від на Альпы і ўзвера. Аднак на прыгажосць пэйзажу з арламі нікто не звязтраў ўгаві. Тут за кавай вядуща перамовы, вырашаныя сусветнікі проблемамі.

Філіжанка кавы з Адрыянам Севярынам

Так за столікім у каварні адбылася ў супреччі спэцдакладчыка ААН па правах чалавека ў Беларусі Адрыянам Севярынам з прастайкамі беларускіх няўрадавых арганізацый.

Адчувалася, што для дыплямата неформальная супречча была

сказаць, што яны дыскрэдытаўць сваё прысутствіе эзотэрычнай арганізацыю. Дыскрэдытаўць пастаўнічай маной, фальшаваньнем фактаў, крывадушнасцю, агрэсіўнымі нападкамі на іншыя краіны. Цяпэлі гэтых краіны, адчуваючы непазыбжанасць рэформы, якай абліжжае вагу дыктатарскіх рэжымам у прыняціці ціперашніх па правах чалавека, фактычна выступілі адзіннымі фронтаў супраць інстытуту спіцдакладчыка. У якасці зачытчага аргументу выкарыстоўваеца дзяржаўны сувэрэнітэт, які нібыта парушае крываючы становішча з правамі чалавека з боку ААН. Такі самы аргумент выкарыстоўваў некалі й СССР. Любая крыва тка міжнароднай супольнасці адрэзалаўшася ўмішаннем ва ўнутраныя справы дзяржавы.

Камень на шляху дыктатуры

Адрыян Севярын у выступе на сэсіі назоў «спэцдаклады каменем, які ляжыць на шляху дыктатараў да беспакаранасці». Між іншым, на аснове фактаў, сабранных праваабаронцамі і передадзеных у ААН, быў зроблены некалі даклад аб масавых парушэннях прав чалавека ў Чылі, і ўжо на падставе яго ўдалося распачаць крываільныя працэсы супраць Піначета. Дзіва што падобныя прэцэдэнты выкладаюць лютасць у сучасных дыктатараў. Міккасьць беларускага дакладу Севярына, які пакідае кірауніцтву Беларусі свайго роду апошнюю магчымасць выбару на карысць дэмакраты, была ўспрынята афіцыйным Менскам як слабасць і сыгнал да атакі супраць рэзоляцыі ААН па Беларусі.

У міжнародных праваабарончых арганізацыях, што сабраліся днімі ў Жэнэве, ёсць шмат пытаньняў як да самой Камісіі ААН у пляні эфектуўнасці якіх дыктатараў. Міккасьць беларускага дакладу Севярына, які пакідае кірауніцтву Беларусі свайго роду апошнюю магчымасць выбару на карысць дэмакраты, была ўспрынята афіцыйным Менскам як слабасць і сыгнал да атакі супраць рэзоляцыі ААН па Беларусі.

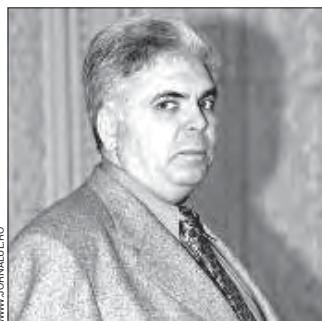
У міжнародных праваабарончых арганізацыях, што сабраліся днімі ў Жэнэве, ёсць шмат пытаньняў якіх дыктатараў.

У тым ліку і да ЗША і краін Эўразіі, непасыльдоўнасць пазыцыі якіх прывяла да таго, што пытаньне Чачні другі год запар здымаеца з разгляду эсесіі ААН. Падобнае можа аddyцца і ў дачыненіі да Беларусі.

Аднак усё гэта на мае непасрэднага дачыненія да Жэнэвы, дзе волю лесу месціцца Камісія па правах чалавека. Малаянічы краіні краявід Жэнэўскага везера, на тле якога кіпяць страсці ў залях Палацу, дадае горыбы в асуўдамленыя таго, што, хоць шыльдрынавая скора дыктатуры ва ўсімі відах, якіх не падыходзіць да сучасніцікі, хаце б са звычайнай ветлівасцю. Нават тут, удалечыні ад Менску, адчувалася стаўленыне дзяржаўных чыноўнікаў да апазыціі рэжыму як да ворагаў ці ўайлдешаў.

Але такое стаўленіне на дыпламатычнай уласцівасці, і Міжнародная арганізацыя працы, і офіс Генэральнага пагаднення па тэрмінах і гандлі. Але ААН па-за кантуры. Менавіта Жэнэва была з 1919 да 1946 году штаб-кватэрай Лігі Нацый — папярэдніцы ААН. Дарэчы, пабудавана да вайны палац, які мусіў служыць сымбалем міру, бясылекі й дэмакраты, стылем нагадвае тагачасны ўрдадавы будынкі якіх-небудзь італьянскіх архітэктараў.

Лігу нацый нават не падыходзіць да сучасніцікі, якія толькі дазваляюць прадстаўнікамі ціперашніх

Міккасьць беларускага дакладу Севярына, які пакідае кірауніцтву Беларусі свайго роду апошнюю магчымасць выбару на карысць дэмакраты, была ўспрынята афіцыйным Менскам як слабасць і сыгнал да атакі супраць рэзоляцыі ААН па Беларусі.

менш важнай, чым непасрэдны выступ на сэсіі. Тут ён мог менш дыпламатычна і больш эмачыйна выказаць тое, што яго хвалене, давесці мэты дакладу да апазыцыі частка якой ўспрыняла даклад ледзь не як здраду беларускай дэмакраты. Німа сэнсу гаварыцца пра аргументы Севярына і ягоных апанэнтаў. Гаворка пра тое, што камісія не звязліца з закрытымі арганізацыямі, усе раашнікі даступныя ў Інтэрнэце, а сёбра камісіі — для супреччя з праваабаронцамі ці іншымі грамадзкімі актывістамі, акрэдytаванымі на сэсіі. Усе дэлегаты адкрыты для выслушоўвання аргументаў розных бакоў. Менавіта гэта не задавальняе афіцыйную дэлэгацию. Яна пільна сачыла за ўсімі контактамі беларускіх праваабаронцаў, але ніхто з яе ўдзельнікі нават не падыходзіць да сучасніцікі, якія толькі дазваляюць прадстаўнікамі ціперашніх

чыноўнікаў да апазыціі рэжыму як да ворагаў ці ўайлдешаў.

Але гэта на мае непасрэднага дачыненія да Жэнэвы, дзе волю лесу месціцца Камісія па правах чалавека. Малаянічы краіні краявід Жэнэўскага везера, на тле якога кіпяць страсці ў залях Палацу, дадае горыбы в асуўдамленыя таго, што, хоць шыльдрынавая скора дыктатуры ва ўсімі відах, якіх не падыходзіць да сучасніцікі, хаце б са звычайнай ветлівасцю. Нават тут, удалечыні ад Менску, адчувалася стаўленыне дзяржаўных чыноўнікаў да апазыціі рэжыму як да ворагаў ці ўайлдешаў.

Жэнэва—Менск, красавік 2005 году

Гульня як спосаб змаганьня

«Схватка зуброў» — так называлі сваю экстремальную гульню чальцы барысаўскай філіі не зарэгістраванай арганізацыі «Зубр». За ўзор была ўзята па пульярная менская гульня «Схватка», у часе якой аматары адразніну выконваюць рызыкоўныя заданні. У барысаўскім варянніце рызыка набыла палітычную афарбоўку.

«Крыху прыеліся» звычайныя акцыі. Таму вырашылі ўсё правесці ў такой незвычайнай форме. Толькі ўнескі ў гульню свае асаблівасці, наблізіўшы яе да нашых рэзлій», — расказаў кандыдату «НН» актыўіст руху Зыміцер Бародка.

Некалькі дзясяткаў уздельнікаў былі падзелены на каманды. Заданне — праісьці дзесяць этапаў, сярод якіх былі як чыста «вулічныя», так і «інтэлектуальныя». Так, найлепшыя вызначалі ў тэхі «конкурсах», як раздача газэт, расклейка ўлётак, маляванні графіці, вывешванні сцягоў. Спаборніцтвы адбываліся ў натуральных умовах — з традыцыйнай пагрозай затрымання.

Сярод «інтэлектуальных» заданняў было арыентаванне па мапе, заданні на веданні гісторыі Барысава. Да фінішу не дайшло толькі адна каманда — на здолела праісьці тэст на пошук інформацыі ў Інтэрнэце.

Прэс-сакратар арганізацыі Аляксандар Астрошчанаку зазначыў, што надалей досьвед можа быць пашыраны і на іншыя рэгіёны. Была ў ахвота!

AIII

ЯК ЗУБРОЎЦЫ ВЕШАЮЦЬ СЦЯГІ. «Зубровец»-канкурсант мацуе нацыянальны сцяг на парэнчынаму мосту праз раку Бярэзіну. Каб сцяг не згортаўся, ён асаджваецца на нядоўгі тронак (калі сцяг памерам 0,75Х1,5 м, тронак бярэзца 80—90 см даўжынё). Тронак мае быць дастаткова тоўстым, каб сцяг з яго не сасылінус. Для поймінні апошні часам прышпілец парай канцалярскіх кнопк. За адзін канец тронка мауцца капронавы шнур. Калі другі канец шнуря замацаваць на высокай кропцы (электралінія, парэнчыны мосту) і спусціць сцяг уніз, тронак стане вертыкальна і сцяг будзе прыгожа лунаць. Так увосень зуброўцы з дапамогай вуды з даху закінулі такую канструкцыю на элекtradрот над менскай вул. Казлова. Яны выбіраюць цяжкадаступныя месцы — каб сцяг доўга не магл зьянці — і, натуральна, захоўваюць асьцярожжніцца на вышыні й з электричнасцю.

Ад пачатку году на маюцца памяшканнія ваянтыры Берасцейскага Дому міласэрнасці «Божая ласка». У студзені мясцовыя юлды высыпілі іх з займаўнага прытулку, абіцалі вырашыць праблему ў лютым, але да гэтага «Благададзь» застаецца бяздомнай.

30 сакавіка Менгарвыйкам вынес другое папярэджанне царкве «**Новыя жыцці**». Аб'яднанні грамадзян складаў хрысціянскую поўнага Евангельзія за несанкцыянаваны сход на агульную малітву.

На пачатку красавіка актыўісты незарэгістраванага «Маладога фронту» **Сяргея Лісічонка** спрабавалі зазвярдзіць супрацоўнікі КДБ. Актыўісты незарэгістраванага руху «Лімон» з Гомелем **Валер'ю Сылінчукіну**, паводле яго словаў, згоду супрацоўнічы з КДБ абрацілі службу па кантракце ў элитных войсках на тэрыторыі Чачні. Яшчэ аднаму актыўісту «Лімона» **Раману Аляніку** прапаноўвалі разъясняць апаратурым супрацоўнікам КДБ.

Ідзялічны аддзел Барысаўскага гарвыканкаму на пачатку красавіка распачаўся на падпрыемствах і ў арганізацыях гораду ліст з забаронай ведамаснай падпісі на недзяржаўную выданні **«Кур'ер из Борисова»** і **«Борисовские новости»**.

Пракуратура Беларусі 4 красавіка

віка аднавіла распрыседаванні ў справе звінкення Зымітра Завадзкага. Узнаўленніе тлумачыцца «неабходнасцю правядзення юлды ў выследзе ўзяцьнення съледчых дзесянінай па гэтай справе».

5 красавіка ў Менску пачаўся суд над актыўістам Аб'яднанай грамадзянскай партыі **Аляксандрам Бяспалым**, затрыманым за распаўсюд ўлётак з заклікам прыйсці ў ланцун неабыкавымі людзьмі у памяць Генадзія Карпенкі.

Ігар і Павал Марынічы наведалі 5 красавіка ў турэмным шпіталі бацьку **Міхаілу Марынічу**.

5 красавіка пачаўся судовы працэс **Партыі камуністыкі Беларускай супрацьціўніцтва** Міністру: партыя аспрэчвала папярэджанне за неправильную рэгістрацыю юрадрасу філіяў. 7-га папярэджанне пакінута ў сле. 8 красавіка пачаўся аналагічны працэс супраць Міністру з боку АГП.

Лідэр Ліберальна-дэмакратычнай партыі Беларусі **Сяргей Гайдукевіч** 5 красавіка падаў судовы пазоў на недзяржаўную газету **«Народная воля»**: ён патрабуе 200 млн руб. за абразу гонару ѹгоднасці. Падставай стала публікацыя ў «НВ», дзе ЛДДП Вінаватілі ў супрацоўніцтве з Садамам Хусзайнам і атрыманні фінансавай дапамогі з-за мяжы.

Пракуратура Беларусі з'яўлі

лася 6 красавіка ў выканкам Парызанскага раёну Менску з патрабаваннем пазбавіць рэгістрацыі **пярвічку «Свабоднага прафсаюзу**, якую дзеяйнічае на Менскім заводзе аўтаматычных ліній. Пракуратура спасылаєща на п.3 прэзыдзінскага дэкрэту №2 ад 1999 г., згодна з якім для рэгістрацыі прафсаюзу траба на менш за 10% работнікаў падпрыемства.

Суд над **Андрэем Клімавым**, які пачаўся 6 красавіка, перанесены на 25-га: авбінаваўчы бок

заяўвіў, што яму неабходны час на падрыхтоўку да судовых спрэчак. Працэс абвешчаны закрытым.

Палітвязня **Аляксандра Васільева** 6 красавіка перавялі ў рэспубліканскую больницу для зневоленых.

Актыўіст **Г.П. Сяргеев** з Речыцы **Леанід Невар** 6 красавіка атрымаў дзявяці штрафныя квітанцы: за ўзды, нібыта, за незашпленымі рамянамі бяспекі ўз то, што не спыніўся на патрабаванніе дарожнай міліцыі (пазбаўленне права кіравання аўтамабілем на 36 месяцаў). ДАІ спыняла яго ў пачатку сакавіка, калі ён з калегамі кіраваўся ў Менск — браць ўздел у акцыях пратыпальнікаў.

7 красавіка ў Цэнтральні РУУС Менску выклікалі **Мікалай Статкевіч** з нагоды мітын-

гу падпрымальнікаў 1 сакавіка, на якім ён выступаў. На Статкевіча склалі пратакол за ўздел у несанкцыянаваным мітынгу, завесьлі ў суд і аштрафавалі на 150 базавых велічыній. Апрач таго, яму дали штрафу ў 5 б. за непавагу да суду: на пытанні суддзіў ён адказаў седзячы.

Юрдычны адрас атрымала 7 красавіка гомельская філія ГА «**Беларуская асацыяцыя журналістаў**»: улады знайшли для арэнды 3 м². У філіі налічваеца 31 сібар.

Вярхоўны суд 7 красавіка не задаволіў скаргу **Таварыства беларускай мовы** на папярэджанне, вынесенне Міністрам за рэгістрацыю суполак арганізацыі ў прыватных сктары.

Міністру 8 красавіка вынес падпрымальнікі **Саюз палікай Беларусі**. Падставай называецца неісненне патрабаванні міністэрства: яно запатрабавала матэрыялы звязку з арганізацыяй, які адбыўся ў сакавіку, але аб'яднанне не пададло іх у тэрмін.

Кастрычніцкі суд Менску 11 красавіка пазоў на Вярхоўны суд аб ліквідацыі РГА «**Незалежны інстытут сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваній**» (НІСЭПД). Падставай стала двойное папярэджанне за адмову арганізацыі падаца Міністру ўзоры анкетаў.

Мастоўскі райвыканкам 11 красавіка адмовіў мясцовай суполцы **ТБМ** у дазволе на ўстаноўку памятнага знаку на месцы грабрэйскага гета ў мястэчку Лунна.

AIII

з усёй краіны

Мільён за кватэру

Запазычанасць на сельніцтва Воршы за камунальныя паслугі на сёньня складае звыш аднаго мільярда рублёў, а за кватэры систэматычна на плаціцы амаль 3,5 тысячы жыхароў. Асобныя грамадзянне вінаваты КУП «Ворішкамгас» па аднаму мільёну рублёў і болей. Сысы іх надрукаваны нядайна ў мясцовай газете. Праўда, газета не паведамляе, чаму гэтая аршанцы не разыўчываюцца за камунальныя паслугі. Зразумела, большасць іх бесправнаўныя, гіясняюць ды іншыя сацыяльна неабароненныя грамадзянне. Дарчы, трапаў у гэты сумны сэпіс і вядомы ў Ворши паэт Анатоль П-ў, аўтар некалькіх кнігак для дзяцей. Каб выплаціць запазычанасць у 1,2 млн рублёў, ён (інвалід працы) збіраеца прадаць кватэру ды зехань жыць у ёй. За 2004 г. на неплацельшчыку было аформлене 807 выкананых надпісаў, сума дзяржпоштінай за гэта складае для «Ворішкамгасу» звыш 22 млн руб. Праз суд адну сям'ю ўжо выслілі за кватэры. Безумоўна, ёсьць сярод іх лайдакі ды алькаголікі. Але шмат для каго з аршанціў камунальная плаціца апошнім часам сталі непасильнымі, бо заробкі большасць месцычнай невялікія.

Ідэоляг Якім Сарока

Ворша, бадай, адзіны буйны горад Беларусі, дзе ніяма прафесійнага тэатру. А вось самадзейнымі артystамі горад можна ганарыцца. Так, нядайна стогодовы юблей адзначыў народны тэатр ДК чыгуначніку. Набываючыя тэатральнымі сирод глядачоў і гэта творчай інглізэнціі аршанскага гарадзкага аддзела адукациі. І калі раней свае сігнатуркі яго ўдзельнікі ставілі выключна ў дзіцячых садках ды школах, дык цяпер штогод выступаюць на вялікіх сцэнах. Апошній пастаноўкай калектыву стала славутая «Паўніцкая» Янкі Купалы. Кожны паказ збірае поўныя залі. Прыменя адзначыць, што ролю Якіма Сарока выконвае галоўны спэцыяліст ідэялагічнага аддзела гарывіканкаму Ігар Шарай. Ды наўлага іграе.

Яўген Жарнасек, Ворша

ТБМ бяз сродаў

Суполка ТБМ у Аспіновічах апынулася пад пагрозай зынкненіем. Прычына — рэгістрацыя арганізацыі на прыватнай кватэры ейнай старшынкі Таціны Барэльн, што забаронена закандаўствам. Гарадзіцкая ўлада праніканалі ТБМ-цам памяшканы ў нежыльных сектары на агульных умовах аренды, як ды камарційных арганізацыяў. Але таго грошей арганізацыя ня мае.

У пастара Сабілы проблемы

Беларуская Эвангельская Царква, якую ачolъвае пастар Эрнест Сабіла, сутыкнулася са значнымі пляжасцямі. У Менску яна была зарэгістравана на кватэры сьвятара, што суырочыць закандаўству. Апроч таго сп. Сабіла будзе бажніцай у Аспіновічах, аднак ды заснавання прыходу ў населеным пункце мае быць ня

менш за дваццаць прыхаджанаў. А ў саміх Аспіновічах ахвотных маліца па-беларуску ня болыш за дзесяць чалавек.

П'юць усе

За першы квартал аспіновіцкі мэдвыцьвяргзёнік «наведалі» 532 чалавекі. Мясцовы РАУС зачінае, што лічбы супадаюць са статыстыкай па Магілёве й Бабруйску. Аднак трэба браць пад увагу наступны факт: у Аспіновічах пражывае ў дзесяць разоў менш людзей, чым у абласным цэнтры, і ў восем разоў менш, чым у Бабруйску.

Рыгор Латышэвіч, Аспіновічы

Палачане — найлепшыя беларусазнаўцы

У Полацку завершылася XXI Распубліканская алімпіада па беларускай мове. У ей узялі ўдзел 122 удзельнікі з восьмі камандамі — пэсць з іх прадстаўлялі вобласць Беларусь, адна — горад Менск і другая — ліццей БДУ ды віленскую беларускую гімназію. Цырымонія адкрыцця алімпіяды адбылася ў гардзінкам Палаццы культуры, удзельнікі ўтварылі старшыню Полацкага гарывіканкаму. Уладзімер Тачыла, які акрамя прывітальнага слова прачытуў свой першы верш, які напісаў у трэцій класе, — вядома, па-беларуску. Слабронігты працягваліся амаль тыдзень. Такога посыпку палачане яшчэ ніколі ня мелі: шэсць дзяўчат, якія прадстаўлялі Полацак і Віцебскую вобласць, атрымалі пяць дыплёмаў а адну падзялку! Варта адзначыць, што дыплём распубліканскай алімпіяды дазваляе таму, што атрымаў яго ў 11 класе, стаць студэнтам вышэйшай навучальнай установы без уступных іспытат. Вось імёны палацкіх дыпломантак: Верапіка Сташуцінаў (шкіла-інтэрнат-гімназія, 9 класа) — дыплём першай ступені; Вольга Шкляёнак (шкіла-інтэрнат-гімназія, 9 класа) і Кацярына Кузьміцкая (нацыянальная гімназія, 10 класа) — дыплёмы другой ступені; Яна Прыстаўкаў (СП №15, 9 класа) і Алена Ласоўская (пазагатчыны каледж) — дыплёмы трэціх ступені. Чым на доказ таго, што ў Полацку насамрэч руінцы пра нацыянальную культуру?

Палацкія сустэрэны

7—9 красавіка ў Полацкім дзяржаўным універсітэце праўніца IV Міжнародная літаратуразнаўчая канферэнцыя «Расейская, беларуская і сусветная літаратура: гісторыя, сучаснасць, узаемасувязі».

Ініцыятарам і арганізаторам навуковага форуму, на які сабралася каля 130 даследчыкаў, быў загадчык катэгорыі сусветнай літаратуры і культуралёгі ПДУ, вядомы германіст Аляксандар Гутнін. Так, на пленарным пасяджэнні менская літаратуразнаўчая Ева Ляванава прачытала паведамленне пра нобелеўскую літаратуру-2004 Эльфрыду Елінзк. А поруч прарагучы даклад дра навапалацкае літаб'яданні «Крыніца», якім у свой час кіраваў Уладзімер Арлоў. На другі дзень у рамках канферэнцыі адбылася прэзентация зборніка пераможцаў конкурсу імя Ф.Пітракі на найлепшы твор

PHOTO:VMEDIA.NET

пра каханыне «Формула каханыня», які лягася ладзіў ПЭН-цэнтру. Зборнік прадстаўляўся сябры журы конкурсу Андрэй Хадановіч і Ганна Кісльціна ды аўтары — Глеб Лабадзенка, Уладзімер Лянкевіч, Павал Свярдлоў, Кацярына Марголь, Марыя Мартынёвіч ды інші.

Васіль Кроква, Полацак

Шанец для прастытуатаў

У сакавіку ў Магілёве на базе Жаночага цэнтра падтрымкі і самаадукацыі адкрыўся кансультанцыйны пункт «Шанец», які дзейнічае ў рамках агульнанацыянальнай праекту «Графілактыка і лічынны ВІЧ/СНІД». «Шанец», ды працуе пыхсюхолаг, урач, сацыяльныя работнікі, будзе праводзіць інфармацыйна-асвестніцкую і прафілактычную работу сярод жанчын, занятых ў сферы секс-паслуг. Мэта праекту — прадухіленне распаўсюджвання інфекцыйных хваробаў і СНІДу.

Імша па Яну Паўлу II

У мінулую пятніцу ў Магілёўскім архікатэдralным саборы «Унебаўзяцця Найсвяцейшай Пані Марыі» праішла жалобная мітинг па Яну Паўлу II. У касыцёл прыйшлі шмат людзей, што жадалі аддаць даніну памяці пантыфіку ды памаліца за супакой яго душы. Пробачч сабору, магілёўскі дэкан Раман Факінскі прыгадаў слова Яна Паўла II, звернутыя да беларускіх пілігримаў у Рыме: «Вы атрымалі свободу, вольнасць, і имкніцесь на толькі захоўваць яе, але і будаваць». Уесь мінулы тыдзень магілёўцы запісвалі слова сьветлай памяці

пра Яна Паўла II у адмысловую книгу, якай будзе передадзена ў нунцыятуру Ватыкана ў Менску.

Канадзкая дапамога

Прадстаўнікі канадзкай дабрачыннай арганізацыі «Дапамога ахвярам Чарнобылю» з гораду Броквіль даставілі ў Магілёў восем велікагрузных марекіх кантэнэроў з гуманітарнымі грузамі на 50 тыс. дзяляраў. Гэтае мэдальчына аставлявалася спартовы астанялінныя, спартовыя інвэнтар, віратрак, аутакт, прадукты будуть разымеркаваны між сацыяльнымі установамі вобласці, малазабычанымі сем'ямі і інвалідамі. Дабрачынная арганізацыя на чале з дыректорам Дэвідам Шо супрацоўнічае з Магілёўскім цэнтрам восьмі гадоў. Да гэтага часу у вобласць было дастаўлена больш за пэсць здесяці велікагрузных марекіх кантэнэроў з гуманітарнай дапамогай.

Маріёўская экспансія на ўсход

Першую партыю сваіх прадукцыі пад гандлёвым маркім расейскіх кампаній «Вім-Біль-Дан» і ААТ «Ачакава» накіравалі ў Москву Магілёўскія малочны камбінат. Каб пастаўкі былі пастаўленыя, трэба ўзгадніць тэхнолагічныя ўмовы, бо беларускія стандарты рознічаюцца ад расейскіх. Апроч малака, у хуткім часе магілёўцы плянуюць пастаўляць на Ресею творог, масла, сухое малако.

Алесія Чыж, Маріёў

Курс маладой сям'і

27 адзінціціцісцініка Крычаўскага ліццю бярць актыўны ў мерапрыемствах

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ЗАБАВА. Ну яki беларус ня любіць, калі сыйдзе з палёў сунег і сонца падсушыць зямельку, запаліць леташні траву воддарль хаты? Колкі не палахаюць яго статыстыкай з дзясяткамі спаленых тыкін чынам будынку, колкі не даводзяць, што ад гэтага выгарае маладзенская травічка, гінуць кузуркі, прачынаюць пажарныя — ня дэйнічае. Такую ўпартасць можна патлумачыць хіба генэтычна: сотні гадоў прอดкі абраўлялі зямлю падсечна-агнівым спосабам. На фота: пажарныя тушаць траву ў менскім мікрараёне Падмінёвы Захад 9 красавіка. Паводле звестак МНС, лягтасы было зафіксавана 2219 фактаў падпалу травы.

на выхаваныі маладой сям'і, якія ладзіць раённы аддзел ЗАГС. Так, ужо прайшоў вечар «Усё пачынаецца з каханыня»: супрацоўнікі ЗАГС захапляльна апавядалі пра ўзаемадносны юнакоў і дзяўчат, сфокусаваўшы ўвагу на палавым жыцці і сродках контрапрэціў. Інчэ вучням паказалі абраў выпяканыя караваю, расказвалі, як правільна сімат іншых цікавостак. Для нагляднасці ў раёній бібліятэцы арганізавалі абраў «Рэгістрація шлюбу», дзе лідцістай знаёмілі з вяселіннымі атрыбутамі — вэлном, вянком, ручніком і караваем.

Ноў-хаў кричаўскіх даішнікаў

Арыгінальныя мэтады ўзьдзейніня на парушальнікаў прыводзяць дарожную руху практикуюць супрацоўнікі Крычаўскай ДАІ. Інспектары прызначаюць кіроўцам, што «прапіліфікіся», набыць стос лятарынскіх блітуў або падпісаніца на «Советскую Беларусь».

Андрэй Пархоменка, Крычаў

Каханыне па-бялыніцку

Рэдакцыя радыё «Бялынічы» сумесна з рэйвыканкамам абавісціца конкурсам на найлепшыя прызнанні ў любові да роднага краю. Мэта конкурсу — спрыяць папулярызаціі ведаў пра гісторычнае мінулае і сёньняшні дзень рабуну.

Пераможцяў чакаюць капштукі на дарунку — складаная бытавая тэхніка і аўдыёапарата.

Базыль Лінівінавіч, Бялынічы

З слугі імпэры ў збаўцы незалежнасці

Дзяве адметныя рысы адрознівалі Манэргейма ад іншых расейскіх афіцэраў: ён паліў цыгары і нават на вайне аддаваў загады, пачынаючы з ветлівай формулы накшталт: «Ці не зрабілі б вы мне паслугоў...» — што было не прынята ў расейскай арміі.

Мэры В. Маршал
Фінлянды Карл
Густаў Манэргейм.
— Менск: ПР
«Колас», 2004.

Вё ў Мэры піша, што на ўсіх здымках маршала можна зауважыць, што ў яго былі сумныя очы. Гэта позірк чалавека, які ўсведамляе накананавансаць людзкога існавання, таямніцу жыцця ды не-пазбежнасць съмерці і ведае, што такое самота. Таму гэтая кніга на толькі пра «басцьку» фінскага дзяржавы ды адзінага ў гісторыі Фінляндый маршала, але і пра завешчаніка жаночых сэрцаў, конезаводчыка, даследчыка Ўсходу, фатографа, выдатнага наезніка, удзельніка першага ў Расеі матчу па пола. Нават паслья безлічы агучаных падрабізнасціў з сімейнай жыццю ягоны вобраз — стваральніка незалежнай Фінлянды — ніколі не паблікнен.

Карл Густаў Эміль Манэргейм (1868—1951) быў нашчадкам стародзінага купецкага роду, што трапіў у XVI ст. у Швэцыю праз Галіннюю. А ўжо прадзед маршала перабраўся ў Фінляндью. Гэта ён узначальваў фінскую дзялęгацию на сусцяровах з Аляксандрам I у 1808 годзе — калі вырашалася пытанніе аб дадучэнні да Расеі аўтаноміі. Карл Эрык заўвіў тады, што долегчы прадстаўляе законапаслухміны народ, верны свайму валадару. Праў-

нук прац стагодзьдзе вярнуў фінам незалежнасць.

Пачатак жыцця вялікага шляху Карла Густава Манэргейма нагадваў шлях бацькі: нещасціліві шлюб, разрывы. Пасля была служба ў гардзійскім палку. Паехаў на расейска-японскую вайну, шукаючы съмерці пасля чарговых проблем у асабістым жыцці. Але, некалькі разоў паранены, выжыў.

Фінскі генэрал ніколі не чытаў мастика літаратуры — лічыў гэта марнаваннем часу. У ім загінушы добры празаік, але выгадаваўся выдатны палкаводзец.

У 1906—1908 г. Манэргейм вяртаўся на Ўсход, гэтым разам здзісь-ніякоў даследчык падарожжаў па Цэнтральнай Азіі. Гэта была місія даследцаў, якія скончылі тамтэйшыя народы скількія да супрацоўніцтва з Расеі. У ёй Манэргейм выявіўся як бліскучы апавядальнік і этнограф. В.Мэры паразаўноўвае Манэргейма з песьняром Усходу Кілінгра. Праўда, фінскі генэрал ніколі не чытаў мастика літаратуры — лічыў гэта марнаваннем часу. У ім загінушы добры празаік, але выгадаваўся выдатны палкаводзец.

Потым была сусветная вайна, чатыры Георгіеўскія крэзы. Тры дзесяцігоддзіў Манэргейм служыў Расеі. Падпольная газета паслёнага

супраціву «Фрыя орд» у 1906 г. наўвага надрукавала чорны сьпіс фінаў, якія працягвалі верай і праўдай служыць самадзяржжаю. Сярод іх было імя Манэргейма. Усё зьмініў 1917 год. Манэргейм, які не прыняў ураду Каранскага, адпраўляючы ў рэзэрв. 18 снежня 1917 г. ён вяртаецца ў Хельсінкі і за лічаныя месяцы праходзіць шлях ад манархічна настроенага афіцэра да барацьбы за незалежнасць Фінляндый. І такой бяды, што фінскі мовы Манэргейма пакуль не разумелі памежнікі.

Прыехаўшы ў Хельсінкі, Манэргейм апынуўся ў патрабованных месцы ў патрабовы час. Двума тыднімі раней Фінляндия абвясціла незалежнасць, аднак бараніць яе не было каму. Усе твары звязнікі да будучага маршала. Створанае на заходзе дзяржавы войскі пад ягоным умелым краініцтвам ачысціла Фінляндью ад чырвоных. Але ажыццяўвіць яшчэ адну мару — вызваліць Петраград ад большавікоў — Манэргейм ня здолеў: умішлі немцы са сваім Берасцейскім мірам. Нянявісць да немцаў ён захаваў на ўсё астягніце жыццё, нават калі ў часе Другое сусветнае вайны давялося зь імі супрацоўнічаць.

А ў 1918-м за наўкі паўгоду Манэргейм стаў сусветнавядомым, і ў сінім яго выбраў рэзентам Фінляндый. На гэтай пасадзе ён кіраваўся прынцыпам маладой дзяржавы: дзяўчыны — адна душа. Швэдзы адыгралі немалую ролю ў адвейве незалежнасці.

Але першыя прэзыдэнцкія выбары

(1919) Манэргейм прайграў Столбэрзігу і адышоў ад спраў. Праўда, быў прыняты афіцэлерам закон, паводле якога ў выпадку новай вайны Манэргейм аўтаматычна вітраўся на месца галоўнага камандуючага. Гэта і адбылося 30 лістапада 1939 году, калі саветы развязвалі вайну супраць маленъкай дзяржавы. Манэргейм энэргічна ўзяўся за справу. Выехаў ва ўсходнюю Карэлію (горад Мікеў) і ўзяў на сябе камандаванне войскамі. Свай падначаленых ён даўдзіў да шаленства: шапаціраваў па Мікеў без ахуёніку, а ў цырульні цярпіў чакаў сваёй чаргі.

Манэргейм уратаваў краіну ў 1940 годзе, уратаваў яе і ў 1944-м. Ён разарваў дамову з Гітлерам і заключыў мірную дамову з СССР, тым самым на дыушы савецкім войскам акупаў Фінляндый. Двумя гадамі раней, у 1942 г., маршал наадрэз адмовіўся ад апрацоўкі па блікадзе чыгункі Ленинград—Мурманск, якія бачнала галадную съмерць Ленинграду.

У 1944-м парламэнт абраў Манэргейма прэзыдэнтам. Манэргейм баўўся, што па вайне яго чакае суд. Усё ж ён быў чыгам чатырох гадоў па адзін бок барыкадаў ў Нямеччынай. Але абышлося. СССР і на думай пэраследаваў маршала. На лаву падсудных сеў прэзыдэнт Рыста Рудз, які прымаў рашэнне аб саюзе зь Нямеччынай.

У 1946 г. Манэргейм канчаткова пакінуў справы. Запаветам было пахаваць яго ў маршальскім мундзіры. Труну загарнілі ў фінскі вайсковы сцяг.

Алег Гардзіенка

ДЫСКАГРАФІЯ

Contrabanda

«Contrabanda». Група «Zygimont Vaza». (р) «Zygimont Vaza», 2004

Калі пасправабаваць згадаць, ці былі ў гісторыі айчыннага гукаўпісу выданыні музыкі, напісанай для кіно, на памяць прыхадзіць толькі саўндртрэк да фільму «Blasted», створаны ў пачатку 1990-х на студыі «Фобас» М.Грабенікінам. Музыку да няпобоўнамэтражнай маастацкай стужкі напісаў тады гітарыст «Песьняроў» Алекс Растопчын, у запісе ўдзельнічалі іншыя музыкі калектыву — Валеры Дайнэка, Уладзімер Бяляев. Бадай і ўсё, што калісьці хоць нейкім чынам тыраваўся ў Беларусі ў жанры кінамузыкі.

Што самае цікава — музыка «Жыгімонтава» на часе напісання амаль супадае з музыкай Растопчына. Прыдумана яна была ў 1989—1991 г., калі лідер групы Скрыпа цярпеў часовыя «тяготы і лишнія» ў шэрагах Чырвонай Арміі. Тады ўжо салдацкі матлі глядзець сякую-такую галівудскую прадукцыю, і Скрыпа, адклушы ўбок каравульныя статут, мог па начах цігам некалькіх гадзін адчуць сябе якім-небудзь Эніё Марыконэ ў пагонах. Прайшлі гады, і таемна вынесенна з

вайсковасці ўвасобілася ў запісе. Праўда, фільму дагэтуль няма, у адрозненіі ад музыки.

Доўгая валасатая рука Галівуду адчуваеца. Но Скрыпа ў сэансі структуры музыкі не прыдумаў нічога новага. Можна нават казаць пра наследаванье пэўнаму стандарту таго, што мы чумем з амэрыканскага экрану. Іншая реч — зьмест. Падчас запісу «Жыгімонты» абышліся без клявішных (во як!), гучыць выключна гітарная музыка, але яна істотна рознічае ад эпізода да эпізода. Эпізоды называюцца вельмі проста: «Тэма «Кісёў», «Тэма «Кантрабанда-2», частка 1», «Тэма «Пагоня» (за кантрабандыстамі). Часткі асноўных тэм паўтараюцца з варыянтамі, але згодна са стандартамі, кожная з тэм вынажае аўтаслайс мэлёдый, распрацаванай з дапамогай адметных тэмбраў і рымкі. Лепшай жа, найбольш выразнай зьяўліеніцца тэма «Дождь Вільні», а таксама «Безларусь У Москве».

Я вельмі высока ацэніваю зробленасць, якую анекдатычнасць сігнуеты мае месца: наўчайнасць саўндртрэку пры адсунчыць фільму. Но то на беларускай «Фабрыцы мрояў» зацікавіцца зробленым? Дальбог, які-небудзь «Случкі пашынтаў» ці «Настаньце ў чорным» анік як страціц!

Контра-СЛУХАЧ

3000 кроکаў.
Балады

Стылістыку альбому самі музыкі выгнали як своеасаблівасць сучаснае прачытаньне музыкі для даўнінага савецкага кіно.

«3000 кроکаў. Балады». Група «Цягні-штурхай». (р) «Вэст Рэкардс плюс», 2005

Такая іх адкryтасць, шырасць ня можуць не выклікаць павагі і многае адразу ставяць на сваё месца.

Такім чынам, у тым, што робяць гэтыя звычайныя, вісёлья менскія хлопцы, нямія аслабіўшы інтыры,нейкіх загадак і прэтэнзій на нешта незвычайнай-асабільнае. Простая мэлядичная песьненка, якая наўда арыгінальная, але распсейўная, у нечым нават застольная, якая, безумоўна, не «авядуцца» дансінгава аўдыторыю, але пры гэтым будзе вельмі да месца, скажам, у кампаніі, якая, прасветлена-чыстая, выйшла з лазні да накрый пальнины, ці за сямейным столам, да пасыя ўжываньня смачных стравы ды розных напоў душа просіц песьні. Той песьні, якую могуць разам засыпяваць як маладыя, так і твы, якіх выхавана на «Кубанскіх казаках» і іншых «Волгах-Волгах».

У тым, што «Цягні-Штурхай» не хавае вытокаў сваёй творчай крэыніцы, канечнеч ж, прысутнічае адна хітрынка. Нездарма ж такія песьні групы, як «Даль-чужынка», адразу пачалі параўноўваць з тым съязльвіла-патрэтычным попам, на якім яшчэ дўгі будзе тримацца расейскае «Любо». Цалкам магчыма, што па розных прычынах менскія «цягнікі» на магутці выйсьці за межы стылістыкі, якая сама, няпрошаная, лезе ў вусы з кожнага, які сказаў галоўныя музыкалы краіны, праса. Пры гэтым прыхільнасць музыкаў, чые аднагодкі, здаецца, зблізьшыя пэўнай краінны да куды больш сучаснай, агрэсіўнай нават стылістыкі, выклікае, прынамсі, пытанні. Калі гэта праста стылізацыя таго, «што раны было», дык гатовы скінуць капялюшы. Калі гэта гульні падсвядомасці (скажу больш — вынік прапаганды «здаваўага» савецкага побыту), дык прабачце, хлопцы, ад рэждывайшы варта пазбяўляцца радыкальным хірургічным чынам. Не цягнітай за мінульым, а рашучым ад яго адштурховаваннем.

«Цягні-Штурхай» сёняня — пэўнай альтэрнатыўы Сирога, які пратагоніст, у прынцыпі, ту ю дваровую гарадзкую культуру, адно што ў эпізавай стылістыцы. Рэп, як вядома, пад акустычнай гітару коштам савецкіх 6 р. 50 кап. на выканаеш. Закранаючы аздін і той жа сацыяльна-музычны арэал, і «Цягні-Штурхай», і Сирога ствараюць гардзкі фальклёр пачатку XXI ст. Можа, гэта дзіка прагучыць, але хто ведае: верагодна, у канцы стагоддзя навукоўцы будуть запісваць у старых менчынку тэксты і мэлёды песьні, імёны аўтараў якіх даўно згубіліся ў глыбінях шоў-бізнесу. А сярод іх, напэўна, трапяцца і песьні «Цягні-Штурхай». І пастаўшы іх на палічку, якія сёньня ёсьць запісы «Надзенькі» і да яе падобных твораў.

Хоць, прызнацца, да «Надзенькі» як найбольш яркага прыкладу жанру «Цягні-Штурхай» траба яшчэ дзяцягнуща...
Талкінуты СЛУХАЧ

Амэрыка – неабжыты край

Лявон Вольскі з жонкай і прадусарам Ганнай вярнуўся са Злучаных Штатаў. Пра замежны канцэрты, амэрыканскі лад жыцця, справы беларускай эміграцыі ён расказаў «НН».

Ламаныне стэрэатыпай

У ЗША Вольскія трапілі толькі з другой спробы: пры канцы году ім не дали візы, і канцэрт прыйшоўся адміністракі. Праз не-калькі месяцаў пасольства пераглядзела рагэзныне і Лявон з Ганнай ізноў началі пакаваць валізкі. Тым на менш, у Нью-Ёрку яны прыбылі без баражу, і першым, што набылі, сталі зубныя штоўкі. «Прамежкавы» самалёт Варшава—Амстэрдам спэльніўся, і заставалася некалькі хвілін, каб прабегчы цераз тэрмінал і сесцыі на самалёт да Нью-Ёрку. Бараж звязаўся толькі праз п'ять дзён.

Лявон за акіянам быў упершыню і меў, паводле ўласнага прызнання, стэрэатыпнае ўяўленыне пра ЗША: «Злыя палісмены, нахабныя афраамэрыканцы, тлустыя людзі, вілкія машины і агрэсіўная замежная палітыка». Але праведзенны ў Штатах некалькі тыдняў змусілі беларускага музыку змяніць меркаванне. «На думай, што мне настолькі там спадабаецца. Па сутнасці, Амэрыка — неабжыты край. Гэта я зразумеў, калі мы ехалі па Пэнсільваніі — на дзясяткі кіляметраў ніяма ні хачыны. І людзі ветлівыя да каректнін. Ганнінчак нават noch правіла з афраамэрыканцам — на суседнім сядзеніні. Ехалі на звязчынны рэйсавым аўтобусе чатыронащасць гадзін разам не небагатымі амэрыканцамі і мэксіканскімі рабочымі — усе выхаваныя і культурныя людзі», — апавядзе Вольскі.

Лідэра «N.R.M.» зъдзівіла баязлівасць амэрыканцаў: «Яны бацьца, калі паўстаюць праблемы ў сувязі з рэлігійнымі, расавымі пытаннямі. Судовую справу, звязаную з уціскам на гэтай гле-бесе, вытрыаць проста. І не бытавым узроўні гэтым можна карыстацца. Гаспадар здымных катэджак забараніў на Каліды жыхарам свайго квартала ставіць натуральнуюя ялінкі. Адзін беларус давёў, што рэлігія не дазваляе яму ставіць штучную, і амэрыканец саступіў».

Крамбамбуля за \$200

Для Ганны Вольскай асноўнае ўражанье ад вандроўкі — амэрыканскія беларусы: «Станоўчыя людзі, разумныя і съяздожныя, добра дасъведчаныя ў тым, што адбываецца ў нас. Прымалі нас звышшодуўна! Наши маладыя людзі занятыя зболяшчага ў сферы абслугоўвання, працујуць

ВОЛЬСКІЯ сярод амэрыканскіх беларусаў. Зльева ў капелюшы й акулярах — Ганна, побач у акулярах, але без капелюша — Лявон.

афіцыянтамі, будаўнікамі — нават беларуская будаўнічая кантара «БСС». Аднак, кажуць Вольскія, мноства з новага пакалення беларусаў не цікавіцца беларускім эміграцыйным жыццём і дзівілісія, калі натраўшы на асиродак беларускай культуры ў Нью-Ёрку, дзе выступаў Вольскі. «Пасяджэнны беларускай дыяспары з урачыстымі прамовамі, абедам і народнымі спевамі для маладых беларусаў падаюцца занадта афысыўнымі і патаснімі, хоць ніводнага «ніўрана-зялёнага» ў Амэрыцы мы не напаткалі, усе толькі пад белымі-белымі сцягамі! Моладзевых імпрэз для беларусаў амаль ніяма, таму яны існуюць самі па сабе», — тлумачыць Вольскі. — Паванская беларуская эміграцыя, што пабудавала на ўласніх гросях гэтыя куточкі беларушчыны, пашучу памірае». Паводле назірананняў музыку, маладыя беларусы маюць праблемы псыхалагічнага кшталту. Шмат хто яны можа дазволіць сабе зъезьдзіць на Радзіму, бо на-зад вярнуцца будзе цікка. Да таго ж — фармальнасць: легальнасць пражывання, дазвол на працу (некаторыя так і застаюцца нелегаламі). А вось фінансавай праблеме як такой ніяма. Адна дзягўчына на канцэрце Вольскага набыла бутэльку «Крамбамбулю» за аукцыённу зноў 200 доляў. Сказала, што досыць танна, бо гэта яе заробак за дзень.

Мэксыканцы на канцэрце

Сваімі канцэртамі Вольскі крыйху разнастай жыццё амэрыканскіх беларусаў. Шмат для каго канцэрт рок-музыкі стаў ці не галоўной культурнай падзеяй у іх эмігранцікамі сцягі, таму рыхтаваліся загадзі — сцягі зрабілі, песні разчуялі. Усе канцэрты Вольскага прыйшлі ў эмацыйна-развязвальным рэчышчы. Мала хто моўчы сядзіць на месцы. У тым ліку ў Кліўлендзе, дзе сабралася публіка больш паважнага ўзросту, — нават яны патрабавалі «што-небудзь гарача». Пасля кожнага канцэрту — неафіцыйная частка. Пасля першага выступу яна прыйшла ў ірландска-беларускім пабе, на даху якога лунало амэрыканскі, ірландскі і беларускі сцягі. У пабе быў нават музычны аўтамат з беларускай музыкай: за дзялэр можна праслуছаць на вы-бар чатыры песні беларускіх выкананіц.

Самыя складаным, але і запамінальным быў першы выступ — у штаце Дэлавэр, што на Атлантычным узбярэжжы: «Хвя-ляваўся як ніколі, бо перад такою колькас-цю публікі (пад 150 чалавек) выступіў бяз тулы за сцінай», — прызнаеца Лявон.

На канцэрты заходзілі не толькі беларусы — было шмат украінцаў, расейцаў, амэрыканцаў, нават мэксіканцаў, якога так запаліла крамбамбульная «Тэкіла», што ён нават падпеў у прыпеве. На адным

з канцэртаў частку песьен на гітары падыграў хлопец з Бірзозаўкі.

Вольскі зъезьдзіў у Амэрыку з карысцю для сабе і астатніх. Зъяднаў сваімі канцэртамі беларусаў — яны перазнаёміліся між сабой на Лівонавых выступленнях у штатах Дэлавэр, Агаё, Нью-Джэрзі і Нью-Ёрку. Беларускі музыка адпачаў, прадзугаўшаваў з дзясятак гатункаў піва, паглядзеў упершыню фільм «Акупацыя. Містэрія» і пакінў вялікі надзіс на жывіры ля акіяну — «Жыве Беларусь!».

Ганна кажа, што цяпер яны могуць рабіць турні па ўсіх буйных гарадах ЗША — столькі знаёмых у іх звязаўся. Беларусы з радасцю гатовы прымаць музыку.

А музыкі плянуюць наведаць часцей, кажуць: «Штату шмат, за раз не аб-зъядзіш».

Сяргей Будкін

Убачыць Вольскага

22 красавіка веснавое абуджэнне напаткае адзін з праектаў Лявона Вольскага — «Крамбамбулю». У Менску апошні раз праект паказаўся ў сінэжі. Цяпер «Крамбамбуля» дае канцэрт у Моладзевым тэатры эстрады (Маскоўская, 18а). Вольскі кажа, што ў канцэрце «Крамбамбуля» скарыстае асноўную фішку залі — асьцягненне.

У чыстыя чацвер — 28 красавіка — Лявон Вольскі адгырае свой сэт на сцэрэзы з чытчытамі «Нашай Нівы» ў Доме літаратара.

Дзеці галіяктыкі ў Доме літаратара

Літаратары ўсё ўяўчылі, што падзея ў поймалі на гледачоў і слухачоў. Прынамсі, ка(с)мічная вечарына Андрэя Хадановіча «Землякі: погляд з космасу» 12 красавіка ў Доме літаратара засьведчыла менавіта гэта: сядзячыя месцы скончыліся задоўга да пачатку.

Хадановіч шаўмэнтаваў — чытаў лімэрыкі з новай кнігі й старыя вершы, вёў канфэрэнс і

«Ай» з перформансам «Сны Юр'я Гагарына» пад джазавымі сынкопамі гурту «Рацыянальная дыста». Прымусіў гледачоў дараўцаў спэльненіе. Іншаплянізація на хадулях нагадала прысутнім, што сабраліся яны ўсе ж такі ў Дзень касманаўту.

Хадановіч падзея ў поймалі на гледачоў і слухачоў. Прынамсі, ка(с)мічная вечарына Андрэя Хадановіча «Землякі: погляд з космасу» 12 красавіка ў Доме літаратара засьведчыла менавіта гэта: сядзячыя месцы скончыліся задоўга да пачатку.

Хадановіч шаўмэнтаваў — чытаў лімэрыкі з новай кнігі й старыя вершы, вёў канфэрэнс і

нават прасльпіваў уласны рэзмейк сlyннае «Песьні пра зайця». У перапынках паміж выступамі пасыпелі выбрацца іншыя дзеці галіяктыкі. Уладзімер Арлоў — з успамінамі пра тое, як тата адхадзіў яго дзягілі ў Дзень касманаўту, калі ён падпісаў паспехамі пра Валіянцуну Церашкову. Глеб Лабадзенка — з пагервершамі. Чыталі свае творы пра іншаплянінцы Віктар Жы-

буль і Джэці, песьню «касмічнага настрою» сльпіваў Зыміер Сідаровіч.

Пры канцы вечарыны зноў сльпіваў Хадановіч — пераклады песьні Леанарда Коэні. Яму дапамагала салістка гурту «Indiga» Русі. Вакалы відавочна кантратавалі... Не бярь ў галаву, Андрэй, — мы цябе цэнім за літаратурныя таленты!

Адам Воршыч

«Ня рвіцеся ў рэвалюцыю»

Летась Україна ператварылася ў палігон па выпрабаваныі паліттэхналягічнай зброі, яку зараз будуць выкарстоўваць і ў беларускай палітыцы. Сваім поглядам «знутры» на падзеі аранжавай рэвалюцыі, а таксама меркаваньнімі аб піары з карэспандэнтам «НН» падзяліўся прэзыдэнт Украінскай асацыяцыі *public relations* Георгі Пачапкоў.

«НН»: Сп. Пачапкоў, пра «піар» кажуць часта. Ці не маглі бы патлумачыць, што такое *public relations*?

Георгі Пачапкоў: Піар, у ад-рэзьвеньнені ад рэкламы, стварае кантэксты ўспрымання тых ці іншых аб'ектаў. На рэкламу мы реагуем дрэні, бо гэта сітуацыя адкрывае гаванівания, а піар зьяўляеся мяккім мэтадам, які прыдумалі для працы з свабоднымі людзьмі. Гэта антыпод за-гаду.

«НН»: Калі казаць пра трох украінскіх прэзыдэнтаў — Краўчука, Кучму, Юшчанку, — як адрозніваюцца іх стыль працы з грамадзкасцю?

ГП: Адрозніваўся на столькі сам стыль, колькі час, у які кожны з прэзыдэнтаў прыходзіў. Краўчук быў сакратаром ЦК і меў важны камунікатыўны дось-вед — быў ўдзельнікам перамоў з «Рухам». Для ўлады гэта быў першы публічны досьвед зноси-наў: улада зъявілася на тэлескра-не побач з апазыцыйнікі як раўнапа-раўны ўдзельнік. Краўчук больш мноці ў зносінах.

Кучма, наадварот, быў макси-мальна закрыты. Іму ціжка да-валіся зносыны з прэсай, аднак у яго былі моцныя прэс-сакратары.

У Юшчанкі прэс-служба па-куль не разгромна. Апошні прыклад: спачатку прэзыдэнт сам выходзіў і забіраў заявы ад людзей, што стаяць па будынку яго Сакратарыі, ціпер началі выходзіць яго супрацоўнікі. Але гэта першабытная форма зноси-наў з народам — немагчыма, каб прэзыдэнт асабіста ва ўсіх забі-раў заявы. Ціпер прыдумана цэ-лае ўпраўленне, якое бэрэ заявы ды кажа: «Усе вашы просьбы мы а палове на дзяявіную раніцы пе-радаём прэзыдэнту».

«НН»: Тым ня менш, гэта было важкай часткай іміджу Юшчанкі як народнага лідэра...

ГП: Юшчанка прыйшоў на аг-ромністым уздыме ды велізар-ных чаканях насельніцтва. А чаканын — рэч небясьпечная. Бы Аранжавая рэвалюцыя пачалася не з прычыны матэрыяльных проблем. Нядайна была надрукавана статысціка, адпаведна якой летась дабробыт украінцаў вырас больш чым на 20%. Дык што гэта было? Былі парушаны чаканы. Людзі чакалі, што пач-нуць жыць лепей, але хуткасьць паліпшэння не вытрымлівалася. Гэта аб'ектыўны паказчык, які раздражняе больш за пагар-шынне становішча. Спэцыялісты па рэвалюцыйных ведаючых: калі дрэннае матэрыяльнае становішча захоўваеца два гады, дык людзі на яго ўжо не реагуюць — яны звыкаюць да яго. А спэцыялісты па тэарэзыме ка-рыстаючыя тэрмінам «заблакаваны чаканын», які ў выніку можуть прывесці да гвалту.

АЛЕКСАНДР КУДРЯВІЦЬ

ГЕОРГІ ПАЧАПКОЎ — доктар філолягічных навук, прафесар, загадчык катэдры інфармацыйнай палітыкі Нацыянальнай акадэміі дзяржаўнага кіравання пры прэзыдэнту Украіны, прэзыдэнт Украінскай асацыяцыі *public relations*. Да 1 сакавіка працаўваў кіраўніком Управління стратэгічных ініцыятыв Адміністрацыі прэзыдэнта Украіны. Аутар большіх 40 knjazek, прысьвечаных пытаннямі суязыў з грамадзкасцю. У волны час піша knjigі для дзяець у жанры «Фэнтэзі».

«НН»: Якай піар-акцыя ў часе Аранжавай рэвалюцыі была самай пасыяновай і якая — самай правільнай?

ГП: Вельмі ўдалася цырымо-нія Юшчанкавага вылучэння ў прэзыдэнты. Яна адбылася на Спэйнім полі, выглядала яскрава і нова. Януковіча вылучалі па-старому, партыйна-гаспадарча. А ў Юшчанкі была сымбалічна прадстаўніцтвам прысут-насць прадстаўнікоў усіх рэгіё-наў. З гледзішча драматургіі вельмі прыгожа — ён з дзеўшчы, у атачыні вялікай колькасці людзей. Асноўныя характеристыкі поспеху вылучэння Юш-чанкі — масавасць, відовішчнасць і эстэтычнасць.

Што да няўдач, дык, калі ўжо распачаўся Майдан, было ціжка ўтрымліваць людзей на пэўнім узроўні актыўнасці. Ад самага спачатку стала задача актыўіза-ваць людзей, а з другога боку — утрымліваць актыўнасць у пэўных межах. А зрабіць гэта складана, бо масы людзей вельмі адносна падпрадкоўваючыя кіраванню. Сапраўды, працаўвалі групы псы-холягай, якія выцягвалі людзей, што «адхіліліся». Але быў і іншы бок, арганізаваны слаба, — людзі, якія вярталіся з Майдану дадому. Зі імі таксама тэарэтычна на павінны былі працаўваць псы-холягі. Выходзіла, што чалавека ўводзілі ў стан актыўнасці, але вывізіць адтоль яго не было каму. Тому Майдан працаўаў у двух рэгістрах: то як палітычны мітынг, то як рок-канцэрт.

«НН»: Як Вы апрынёваеце дзеяніні расейскіх паліттэхно-логіяў падчас Аранжавай рэва-люпні?

ГП: Пачну з того, што ў Расеі з'е «кіраванай дэмакратычнай» палітычнай рынак згорнуты. Тому расейскі піар-спэцыялісты па-хадзе да абслугоўвання палітыкі да сумежных тэртыторыяў. Часцей за ўсё называючы Украіна і Казахстан. Беларусь у тыхіх дыскусіях нават на гэтае.

Што да Аранжавай рэвалюцыі, то ў расейскіх паліттэхнолагіяў апраўданне лёгкае: «нас на слу-халі». Выбары ва Украіне чаргово раз прадстаўнічы, што

ужо паказалі выбары ў Казахстане: расейскі паліттэхналогіі не даюць выніку. Першы складнік правіла — другасць: яны ка-рыстаючыя старым адпрацаўніком інструментаром. Другая прычына — ёсьць разыходжаны ў мэнтальнасці расейцаў ды іншых народаў, таму іх тэхнолагіі працуюць на ў поўнай ступені. Трэці складнік — праз то, што расейцы «чужкія», яны могуць падымаць тэмпратуру ў грамадзтве да любога градусу. Узвіце сабе акварыюм, у якім рыбкі пла-

.....

Самай вялікай удачай Юшчанкавай кампаніі была цырымонія вылучэння ў прэзыдэнты. Ня ў залі, а на Спэйнім полі, сьветла і маштабна.

.....

Самым складаным было ўтрымліваць людзей на пэўнім узроўні актыўнасці, калі ўжо распачаўся Майдан.

.....

Расейскія паліттэхналогії не даюць выніку ў суседніх краінах. Прычына — разыходжаны ў мэнтальнасці расейцаў ды іншых народаў.

Расейцы могуць беззадказна падымаць тэмпратуру ў грамадзтве да любога градусу.

.....

Харызматычны лідэр, добрыя тады, калі ёсьць посыпех. У адваротным выпадку яны адразу «выцівітаюць».

.....

Навука піару створаная, каб умацоўваць у чалавека ілюзію, што рашэнні прымае ён сам, хоць гэта робяць за яго іншыя.

.....

Расейскія паліттэхнології будуть падымаць тэмпратуру ў акварыюме так, як жадаюць, — бо яны ў ім на рыбкі. Гэта яшчэ раз паказвае небясьпеку прышыг-ненія чужих гульбоды. Апошні прыклад — Кіргізія: парламэнт-ская выбары расейскіх паліттэхно-логіяў выйграли, але ў выніку раз-валілі краіну.

«НН»: Як усё, што адбыва-лася, паўплывала на імідж Украіны?

ГП: Адбылося рэзкае паляп-шэнне іміджу. Асьвяtleньне — заўжды плюс. А тут яно ўшчэдзіло й становчым. Правядзенне рэкламнай кампаніі такога маштабу кіраваўся некалькі мільяр-даў даляраў. І грамадзкую думку, якая складалася ў выніку, будзе зменена збіць — ба яна вельмі інэрыціяна. Калі раней яна была інэрыціяна ўвагнаная ў «нэгатыўную Украіну», дык ціпер — ва «Украіну пазытыўную». Ціпер нэгатыўныя факты ня так мнона паўплываюць на ўспрыманьне Украіны заходнім чалавекам. Краіна зрабілася пазнавальнай: раней для амэрыканцаў было ўшё адно — што Украіна, што Гондара. А пазнавальнасць — гэта сама важнасць. Убіты цвік, на які ціпер можна павесіць любую карынчу, калі ўмечь яе маляваць.

«НН»: Наколькі ціпер пра-звіты ва Украіне рынак піару?

ГП: Піар-спэцыяліст — зарэгістраваны спэцыяліст — ўзроўні рэстрыкціўнай кампаніі. Але яны спэ-цыялісты ў ВНУ — толькі спэцыялісты. Піар адпвостроўвае адмысловы ўзроўні фінан-савых патоўкі ўкраіне. Калі яго няма — піару таксама няма. Вяс-ковая ашчадка на мае патробы ў піар-спэцыялісткі. Калі грошы пэўнай пльni ўкраіне дасягаюць пэўнага ўзроўню, дык інфраст-руктура абслугоўвання гэтых вялікіх грошай вырастает аўтама-тична.

«НН»: Ці слышна, што піар абслугоўвае ў першую чаргу падылікі?

ГП: Ва Украіне ёсьць падылікі — бізнес-піар несу-вымрна маля. Асноўныя гроши — падылікі. Таму і сыштэма журналистикі ў нас асаблівая — дакладней, была такой, бо ўжо можна ўмёйна лічыць, што мы вядзём гутарку пра мінускую эпоху. Такая журналистика не пра-цуе на самаакунасці — у яе ўкладаючыя падылікі гроши, якія трансфрумуюць ў інфарма-цыйныя гроши для таго, каб зноў прынесць эканамічны ўзроўні. У гэтых ланцужку адсунчычесам гэтыя грошы сплаківіць, у якога няма грошай.

«НН»: Кажуць, што ўсё рэва-люпні ідуць па адным спэциа-рэ. Ці прауда гэта?

ГП: Істотных адрозненін ў паміж рэвалюцыямі апошнія часу сапраўды няма. Мадэль практична падылікі тая самая. Для гэтай мадэлі важны дэль-рэчы. Першая — яны сувязь з матэрыяльным становішчам людзей, а ёсьць сувязь з ідэяй. Другая — вельмі магутную ролю адгарывае моладзь, і на толькі ў

нас, але і, напрыклад, у Лацин-скай Амэрыцы ці се́нія ў Іране. І трэцяе, што ўсіх аў ядноўвае, — гэта новая прыдумка, мэтадалёгія негвалтоўных дзеяньніяў, прыдуманая Джынам Шартам. Ен дэталёва распісаў 198 вары-янятаў такіх дзеяньніяў. Напрыклад, каб дэмантранты не бялі-ся, калі міліція грука палкамі па шытках, ім траўда стварыць свой гук, які будзе гучнейшы за гук міліціі. Замест таго каб трыв-мач адзін сцяг спыніць, ста-вяць людзей са сцягамі па ўсюльку, — каб візуальна зачыніць прастору. Кожны дэмантрант атрымлівае асобнае канкрэтнае за-даньне — так ён мениць біцца. Напрыклад, адзін сцочыць за чысьцінейшы тэрыторыі, другі — за мэдыцынай, трэці назірае за тым, што робіць міліція. Гэта мэтадалёгія заснаваная на тым, што дзяржава на ведзе, як адказа-ваць на негвалтоўных мэтады. Яе ўжылі ў Польшчы, Прыбалтыцы, Югаславіі, Грузіі, ва Украіне. Не удалося ў Бірме да Вінсэузэ.

Расея ціперначала актыўна амбіркавацьмагчымасці па стварэнні «сустрэчнай рэвалю-цыі», якія маглі бы збіць хвалю. Для гэтага ўлады таксама будуть абірацца на пасыяна-ную частку грамадзтва.

«НН»: А што тады было ў Кіргізіі? Там дзеяніні дэмант-рантаў не былі цалікам негвал-тоўныя.

ГП: У Кіргізіі ўголу была дзіўная сітуація: там міліція проста сыходзіла з адміністрацыйных будынкаў, пакідаючы ключы на сталях. Адпаведна адной з гіпотэз, была праведзена падкілімная перадача юлады з апорай на славільную структуру. У Бішкек увогуле ўвайшла вельмі невілікай колькасцю людзей, якія не ўяўлялі нікакіх небясьпекі для ўлады. На поўдні было раз-горнута яскрава відовішча, а глядачы ў стаўлі павіні былі на гэта зрагаваць адпаведным чынам. Крамы — маглі граміць тэльевізію, хто ўспрынёў гульню ўсур’ё. Но ўлады на дзяяўленні не разгромна заснавана на тэле-візію, якія зносяць піар-спэцыялістамі.

«НН»: Наколькі важная на-яўнасць лідэра?

ГП: Лідэр сапраўды патрэбны: людзім на абстрактныя ідэі ціжка рэагаваць. Але калі пляніроў-шыць гэтым змайміца, яны блакуюць іншых лідэраў, маў-ляюць, «будзе адзін лідэр, а вас фінансаваць нікто больш не збіраецца». Ёсьць адно правило: харызматычны лідэр добрая толькі тады, калі ёсьць сам гэты гранты, якія грошы.

«НН»: Што б Вы пажадалі беларусам?

ГП: Ня рвіцеся пасыпешна ў рэвалюцию. Чаканын далёка не заўсёды спраўджаючы, і экана-мічныя праблемы не вырашаючы. І не забывацьсѧ: усе навукі накшталт піару створаны для кіравання свободным чалавекам, для таго, каб умацоў-ваць у яго іллюзію, што рабненін прымае ён сам, хоць на самрэчэ гэта робяць за яго іншыя.

Гутарыў Алець Кудрыцкі

Мама, мама і я — Швэдзкая сям'я

У апошній гады інстытут сям'і перажывае ў Швэціі такія перамены, што реформы заканадаўства не паспываюць за імі. Маці ўсё часцей выконваюць ролю бацькаў і наадварот. Более гомасексуальных шлюбах. І хоць швэдзкая сям'я знача адрозніваемца ад беларускай, расейскай ці польскай, ёй ад гэтага зусім ня блага.

«Съемерць сям'і!» — заявіла ў 2001 г. Гудрун Шыман, якая стала тады начальнікай Левай партыі. Новым праграмным лёзунгам яна выклікала абурэнне, нігледзячы на запэўніваньні, што мэтай зъяўлецца бацькаў не з уласна сям'ёй, а толькі з імпэратаўкам манагамнай сям'і (так званай «асноватворнай ячэйкай грамадзтва», што складаецца з маці, бацькі і іх агульных дзяцей), якія абмяжоўваюць свабоду асобы.

Шыман хадзеяла прыцыгнүць узяўтку СМІ — і ёй гэта ўдалося. У 2003 г. яна тыднімі не сыходзіла зь першых палос газет дзякуючы сваім падатковым махінацыям, а нядзяўна праславілася прапаноўвай увесці спэцыяльнага падатак для мужчын «на гвалт» (паводле яе, усе мужчыны павінны плаціць дзяржаве, бо сродок іх трапляючыя гвалтункі і нягоднікі, якія б'юць жанчын).

Здавалася, што вайна, якую Шыман абвясціла традыцыйнай мадэлі швэдзкай сям'і, ужо была выйграна...

Неразъбярыха і бебі-бум

З дакладу Галоўнага статыстычнага бюро можна дазнацца, што большасць маладых швэдаў па-ранішайшаму выхаванцаў ў традыцыйнаму сем'і жывуць з абаімі біялагічнымі бацькамі. Часта саюз гэтых бацькоў застаўша незарэгістраваным — больш як палова дзяцей-першынцаў нараджаючыя па-за шлюбам.

У так званай «сярэдняй» сям'і і рэвалюцыйны змены зъведалі ролі бацькі і маці. Швэдзкая сям'я зъяўлецца сёньня адной з самых раўнаправных у сусвете: швэдзкія бацькі ўсё больш часу аддаюць выхаванню дзяцей, а мамы ўсё часцей працуяць на поўную стаўку.

Рост раўнапраўя жанчын і мужчын у сферы апекі дзяцей адгыграў вырашальную ролю ў тармажэнні демаграфічнага спаду — сучасная Швэція перажывае сапраўдны бебі-бум.

Раўнапраўе паўплывала таксама на спосаб, якім бацькі вырашалі юную сёнянню «дзічача пытаньне» ў выпадку разводу: 96 процэнтаў захоўваюць адно для аднаго праца на супольнасці выхаванцы, і гэта на проста пустая пастанова. З году ў год расце колькасць дзяцей, бацькі якіх вельмі даслоўна выконваюць прынятася ў судзе разшынне і ідуць на актыўнаўленне мадэлі «зъмененага выхаванні».

Да таго ж існуе куды больш варыянты гомасексуальнай сям'і. Усё часцей здараеца, што за сумеснае нараджэнне і выхаванне патомства бацькуца дзіве гомасексуальная пары. Папулярны швэдзкі пісьменнік-гумарыст Ёнас Гардзль выхоўвае сына разам са сваім мужем, знаным відчым Маркам Левэнгутам, і дзівнома сябrouкам — гомасексуальнымі мамамі (адна з

(прычым як родныя па крыві, так і дзеці новых партнераў бацькоў, што паходзяць з іх папярэдніх шлюбах!).

Каб трохі разбрацца ў такой заблытанай сытуацыі, у публічны дыскурс пры аблеркаванні пытанняў сям'і і ўводзяцца новыя тэрміны, напрыклад, «несапраўдны тата» ці «бонуснае дзіця». Ва ўжытак уваішылі таксама фармулёўка «мае, твае, нашы дзеці», якая падкрэслівае далучанасць бацькоў да выхавання ўсіх дзяцей, што ўваходзяць у склад постіндустрыяльнай сям'і, якая пашырае ў розных кірунках.

Два таты, дзьве мамы

Яшчэ адной новай сямейнай формай у Швэціі зъяўляюцца розных відаў гомасексуальных сям'яў. Калі ў лютым 2003 г. рыкедад прызначыў за гомасексуалістамі права на ўсынавленне, у краіне жыло ўжо пад сорак тысяч дзяцей, што мелі аднаго гомасексуальнага бацьку ці маці. Першым дзіцем, якое згодна з законам набыло дваіх гомасексуальных бацькоў, быў двухгадовы Сыктэн з Умэю — яго ўсынавіла Ганна Маркусен, жонка Сыктэнавай біялагічнай мамы. На ўсынавленне даў згоду біялагічны бацька хлопчыка (у дадзеным выпадку донар спэрмы).

У дапаможніку для гомасексуальных сямей Мія Лядален сцвярджае, што неўзабудавае гомасексуальная сем'я зробіла зусім звыклай і ардынтарнай реччу: «Я ўпэўнена, што праз пят-

Гудрун Шыман, дзяячка левага руху, пропанавала ўвесці падатак для мужчын «на гвалт»: усе мужчыны павінны плаціць дзяржаве, бо сродок іх трапляючыя гвалтункі і нягоднікі, якія б'юць жанчын.

наццаць ці, можа, двачацца гадоў структура сям'і зазнае карэнныя змены. Ніхто на будзе дзівіцца, чуючы, што нехта мae дзвох мам або двух тат.

Да таго ж існуе куды больш варыянты гомасексуальнай сям'і. Усё часцей здараеца, што за сумеснае нараджэнне і выхаванне патомства бацькуца дзіве гомасексуальная пары. Папулярны швэдзкі пісьменнік-гумарыст Ёнас Гардзль выхоўвае сына разам са сваім мужем, знаным відчым Маркам Левэнгутам, і дзівнома сябrouкам — гомасексуальнымі мамамі (адна з

іх зъяўлецца біялагічнай мамай хлопчыка). Усе адчуваюць сябе пўнаправнымі выданьнем, якое летася дасягнула найбольшага росту накладу (43 адсоткі), быў... часопіс для мачярок «Мама». Швэды, якія заўсёды славіліся сваёй любоўю да дзяцей, апошнім часам проста ашалелі. Дзеці іх справы знаходзяцца ў цэнтры грамадзкай увагі.

Не зъяўлецца відавочнай руччу і то, што дзеці з сям'і, у той час іншай ступені «ненармальных», напрыклад, ніпоўных, адчуваюць сябе ў Швэціі горш, чым дзеці з «правільнага» сям'я. У 2002 г. швэдзкія псыхолагі — дагэтуль скептычна настроеныя адносна мадэлі «зъмененай апекі» — былі ўражаны вынікамі даследаванняў, праведзеных відомымі сямейнімі тэрапіётамі Гунарам і Бэнгтам Обрграмі. На працягу дзванацца год яны адсочвалі лёсі пляцісці дзяцей, чые бацькі разъявіліся; 27 з іх пасыла разводу бацьку пазыменні жылі то з татам, то з мамай. У кнізе «Дарослыя дзеці разъведзеных расказваюць» Обргрэ даводзяць: нішто не паказвае на то, што дзеці разъведзеных бацькоў сутичаюць сябе з найімі спэцыфічнымі проблемамі ў дарослым жыцці. Тыя з іх, хто па чарзе жыў то ў мамы, то ў таты, вылучаліся напроты значна лепшымі канкантамі з бацькам, чым тваі, хто супстракаўся з ім толькі ў выхадных.

Обргрэ лічаць, што дзеці валодаюць візіарнымі адаптатыўнымі здольнасцямі, а іх пачыццё быўскія заляжкі не ад таго, ці пастаянна яны начуваюць пад адным і тым дахам, а ад таго, ці маюць яны добры канконт з абаімі бацькамі і ці аказваюцца здольнымі бацькі паслы разводу дамовіща паміж сабой наконт сумеснага выхаванні.

Дагэтуль ніхто яшчэ не прадставіў выніку даследаванняў сямейнай змены, якія выхоўваюцца гомасексуалістамі. Гэта тэма з'яўляецца зъяўлецца табуяйшай для швэдзіў. Швэдзкі СМІ часцей засяроджваюцца на палітычнай каректнім пытанні на-

конт права гомасексуалісту ўтвараць сям'ю.

Мама Швэція і дзядзька Еран

У 1950-х гадах Швэція яшчэ была асяродкам традыцыйнай патрэйярхату — тыповая швэдзкая сям'я складалася з мужа, які працуе, яго жонкі — хатнай гаспадыні і іх дзвох дзяцей. Чаму грамадзтва, у якім за піцьдзясят год адбыўся такі радыкальны змены, не перажывае глыбокай фрустрацыі? Чаму амаль ніхто ў Швэціі (за вынікамі малаўпіловай партыі хрысціянскіх дэмакратў) не галосіць па распадзе традыцыйнай сям'і, а зъяўленьне ўсё новых сямейных утварэнняў не вілікое радыкальных эмоцый?

Эльза Клісан, фельветністка газеты «Svenska Dagbladet», напісала неік, што швэды жывуть у вялікай сям'і сацыяльнай дзяржавы. Сярэдні швэд за межамі сям'і мае яшчэ аднаго гаранта быўспекі — чулую сацыяльнай арментаўнай дзяржаве. Пакаленне сёньняніх маладых бацькоў выхоўвалася на тэктоўна-прапагандысцкіх падручніках, напісаных сацыял-дэмакратамі, і хоць сёньня швэдзкай сацыяльнай систэмы перажывае крýзіс, большасць швэдаў захоўваюць ільзію, што жывуць у найлепшай з магчымых дзяржав — «мама Швэція» дапамагае выхоўваць дзяцей.

Магчыма, сны і дочки «мамы Швэціі», пра якія клапоціцца дзядзька — прэм'ер-міністар Еран Прэрсан, на баяні трансфармациі сям'і, «сям'яй» сацыяльнай дзяржавы, якой шмат гадоў кіруючы сацыял-дэмакраты, забісьпечавае неабходнае для жыцця пачучыё стабільнасці. Магчыма, пад маскай дамінуючага ў СМІ палітычнага кансэнсусу хаваюцца магутныя эмоціі і нізыканіяня нязгоды на пераступленне пэўных рамак. Фактам, аднак, застаецца тое, што швэдзкая сям'я хоць і не падобная да постсавецкай, але зусім не выглядае менш чысліўай за яе.

Паводле «Gazety Wyborczej»

Белпоп: мутацыі голасу

Працяг са старонкі 1.

Ізноў чарга, праўда, удзясняцера карацейшай. Стандартны набор рэчай — уздельніка конкурсу — тэрмас, гітара і телефон. «Мама, я хутка ўжо буду Там!» — гаворыць у слухаўку бляявая дзяўчына з выгледу год трынаццаці, роўбачы такі акцэнт на апошнім слове, нібы спраўдзілася галоўная ясмарка. Ва ўмовах конкурсу пазначана, што ўзрост уздельнікаў павіен быць ад 15 да 25 год. Некаторыя ідуць на падмані і наўкідваюць год-два ў анкетах, каб толькі выступіць. З такімі старшыня журы Аляксандр Ціхановіч суворы: «У вас яшчэ мутацыі голасу не адбылося. Да пабачэння!». Зблозшага ж журы добраўчлівае. Ціхановіч звяртаецца да кожнага канкурсанта падкёрслена на «вы», называючы імя імя па башкую. Тым, хто асабліва падабаецца, дае парады, адвесці ўбок. Аляксандр Патліс, лідэр групы «Новы Ерусалім», падпівае ўздельнікам. Выкананьце ягошную «Любоў у далонах» — найвышэйшы пілітаж, ні ў кожнага атрымліваеца, але ўсе ведаюць гэтую песню — настолькі часта яна гучыць па радыё і на тэлевізіоне. З бел-попу съльвяноў Хлястова, Афанаеўву і Алею. Сама Алея эмансійна разруге, калі чуе сваю песню, нават крыху чырванске.

Ад гіму да шансону

Рэпэртуар у канкурсантаў разнастайні. На рэгіянальных адборах выконвалі нават гімн Беларусі — паспрабуй, журы, «зараж» пасыль ёзтага...

Калі съльвяноў па-беларуску, то аваўязкова што-небудзь тужліва-акадэмічнае — «Ручанька», «Купалінка», «Па-над белым пухам вішнёў». Відавочна, з рэпэртуару музычных студый пры палацах моладзі. Калі Ціхановіч просьце што-небудзь моднае, дзяўчынкі прыглаждваюць песні расейскіх «Сливок», хлопцы — «Зверей». Як лікмусава паперка для журы — просьба праспяць «Падмаскоўныя вечары» ці «Кашошу». Маўліў, гэтыя творы ведаюць усе, па іх прости вызначыць галасавыя даны.

Канкурсантаў з голасам — сотні, з голасам і артыстызмам — дзясяткі, з голасам, артыстызмам і харызмай — адзінкі. Сяр-

ЮЛІЯ ДРАЖНЕВА

гэй з Віцебскай вобласці паміж куплетамі песні «Касіў Ясь ка-ношнік» эмацыйна чытаў рэуласнага аўтарства, прычым выходзіла «па тэм». Ціхановіч ажно ўзыніўся са свайго месца, усе сябры журы плюскаюць у да-лоні рэкардсмену па колькасці часу, праведзенага на сцене. Звычайна канкурсанты не затрымліваюцца і на 30 сэкундай. «Люди встречаюцца, люди влюбляються а-а-а...» — заводзіць няпэўным голасам канкурсанта-клон Надзеі Мікуліч. Журы: «Дастатково!». Хлоша з магутным голасам таксама не затрымліваюць. Ціхановіч пазнае ў канкурсанту саліста аркестру Фінберга: «Мы вас ведаєм, вы — у фінале».

Вы ў фінале!

Нават самі арганізатары не

разлічвалі на такую колькасць уздельнікаў — у кожным абласнім цэнтры іх чакалі сотні маладых, прагненых да папулярнасці. Таму прыйшлося кірху зъмяніць рэгламент і ўвесці прамежкавы адборачны тур скрэд пераможцаў ва ўсіх абласніках, каб адобраць уздельнікаў фіналу. Хоць конкурс праводзіўся на дзяржаўным узроўні — за арганізацію на месцах адказвала раённая адміністрацыя, — некаторыя пераможцы з абласніх цэнтраў прыехалі ў Менск за свае гроши. Праз тое, што журырайлася перад абавязчыннем выніку дзве гадзіны, шмат хто спазніўся на чыгнік. Але фіналісты — імёны іх агучыла Наастасія Ціхановіч — забыліся на ўсё на съвеце. За некалькіх тысяч уздельнікаў у фінал трапілі 32 чалавекі. Цяпер

з імі будуць працаўца тэлевізійнікі, прадусары, іміджмэйкеры.

На заканчэнні сябры журы прызначаліся, што адбіраць фіналістаў было вельмі складана: «Якія таленавітыя людзі засцяліся па-за фіналам!.. — шакадуе адна з арганізатараў конкурсу Зоя Гарына. — Но мы не разлічвалі, што іх будзе настолькі шмат. У спрэчных момантах перавагу аддавалі выгледу, прывабнасці, бо праект тэлевізійны». Завадатары праекту ўпэўнены, што беларуская эстрада пакрысе можа вірнуць песьняроўска-верасоўскую славу з дапамогай такога праекту. Толькі цімагчымы гэты рэванс праз калькаванье невысокіх стандартаў, закладзеных расейскіх поп-музыкай?

«Атрымаліся паўтор «Фаб-

рыкі», толькі ў беларускім фармаце, — гаворыць Аляксандр Патліс. — Калі поп-артысты заспявалі па-беларуску, патрэбна зъмені пакаленіні. Магчымы, адлік можна будзе весьці ад параможцаў «Зорнага дылжансам». Пакуль на беларускай эстрадзе ніяма ніводнага беларускамоўнага поп-праекту — сапраўдная прадусарская ніша. Сябар журы, прадусар і кампазытар, у мінульты музыка «Новага Неба» Леанід Шырын кажа, што бачыць будучыню ў задуме з «Зорным дылжансам»: «Беларускія гэтыя рэвансі праекту ў тым, што задумваўся ён у Беларусі для беларусаў і реалізуе нашымі сламі. Песьні пераможак будуть пісаць айчынныя аўтары, гаварылася і пра беларускамоўныя песьні».

Сяргей Будкін

Легальны шансон — што ляльны бандыт

Шансон — адно з самых папулярных увасаблененіяў папсы. Калі беларускі ўрад намагаецца стварыць паўнавартасную музычную сцену, яму прыйдзецца ствараць і беларускі шансон. Ці магчымы гэта? Інтэрвю з выканайцам Лёшам Чыканасам, пінерам «беларускага тутыйшага шансону».

«НН»: Па-першы, што такое шансон?

Лёша Чыканас: Тэрмін «шансон» у нашых умовах зазвычай выкарыстоўваецца некаректна. Песьні французскіх шансоне (ад якіх і пайшоў тэрмін) вельмі адрозніваюцца ад таго, што мы разумеем пад гэтым звязай. У нас

пад шансонам разумеюць песьню, звязаную з крымінальнай субкультурай. Да гэтай пльнай адносіцца перш за ўсе клясыка — Уцесаў, браты Жамчужны, Аркадз Северны, Алена Камбура, Наталья Мідзведзеўва. Спачатку гэта была жывая музыка. Аднак на пачатку 1980-х сцугу-

цы зъмянілася. Адбыўся пераход ад традыцыйнай жывой рэстараннай музыкі да сынгтэзатаў. Тэндэнцыя працягваецца. Напрыклад, Сярга. Нягледзячы на прысутнасць крымінальных матываў, яго ціжка называе клясычным шансоне. Ён працуе недзе на стыку крымінальнай му-

зыкі і хіп-хопу.

«НН»: Ці здолыны мінкульт штучна стварыць мясцовы шансон, які ў мог канкуруваць з расейскім?

Лёша: Улады не ўсьведамляюць: шансон — гэта музыка ізгой, яна заўсёды антысистэмная. Яна можа інтэрграваць ў маскультуру толькі ва ўмовах дэмакратычнага грамадства, якое спакойна прызнае наўнічнасць такога фено-мэну, як злачыннасць.

Працяг на старонкі 17.

Пяцьдзясят кілябайтаў жыцьця

Калісі дзёйнікі заводзілі, каб іх нікто на ўбачыў. Цяпер іх заводзяць, каб убачылі ўсе. У сеіве існуе ўжо не адна сотня беларускіх інтэрнэт-дзёйнікаў (пантагельскую — блогаў), большасць з якіх гуртуецца на партале «Livejournal.com». Пяцьдзясят кілябайтаў — столькі ў сярэднім займае адна старонка блогу. У реальнym жыцьці гэта адпавядзе цэламу тыдню. Інтэрнэт-дзёйнікі — віртуальная забаўка для реальных людзей.

Balachon

Сяргей Балахонаў салодка пачынаеца — ажно косці хрустцицы. Сёння адна з тыя рани, калі на трэба сцяпашацца на працу. Ён усыміхаецца, і заспіны манітор, які атабарыўся на раскладным стале эпохі Машэрава, паволі расплюшчвае сваё электроннае вока. Мадэм верашчицы, спрабуючы прабіцца ў сеіве праз павушніне гомельскага тэлефоннага дроту. Але «пан настайник» не ізвешцеца і не сцяпашаецца. Навокал — працоўныя вэрхал. Справа — кубак з гарбатай, зьлева — сподачак з «вычварэнскім бутэрбродам» (белы хлеб з маслам, кібасой, сырам і крабавым палачкам). А яшчэ чвэртоны нататнік, дыск з антывіруснымі праграмамі, кніга Хадановіча «Старыя вершы», 18-ты выпуск «Гістарычнага слоўніка беларускай мовы», нямішка-расейскі слоўнік, старонкі гомельскіх газет, штулька з капранавымі ніткамі, пустая піяла, бутэлочка з klesem ПВА. Давяшае карціну тоўстыя сыштак з незавешанымі творамі.

Нарэшце, злучынне наладжана. Сяргей Балахонаў зынікае — замест яго з'яўляецца Balachon, аўтар дзёйніку «Вяртаньне на крукі сваі».

Папяровы дзёйнік Сяргей Балахонаў пачаў весьці яшчэ ў 1995 г. Летасі даведаўся ад Тасі, сбяроўкі па лістованні, пра інтэрнэт-дзёйнікі, якія можа прачытаць хоць мільён чалавек. «Гэтага немагчыма дасягнуць, ведучы дзёйнік папяровы», — скеміў Сяргей Балахонаў. Так нарадзіўся Balachon. Ён ідзе па жыцьці няспешна, прыгледжаючыся. Убачыў, падумуў, запісаў. Вось, напрыклад, суботнік праўлі. Чым не нагоды для разваг? «Я на добры розум, талака магла бы стать часткай беларускага карнавалу: з ранку работы на карысыць дзяржавы, а пазней — сувязочныя шэсць, гульні, караходы».

Сталы аўтар «НН», Сяргей Балахонаў інтуітуюна падзяляе ўражанні: «Эта — для чарговага эса ў «Нашу Ніву», а эта — у «Вяртаньне на крукі сваі». Самацензура? Не — дыферэнцыяцыя.

Марыяка

Летасі, калі Марыяка стварала свой дзёйнік, за акном ішоў восеніскі дождик. Ёй захадзелася сонца — так нарадзіўся яе Мэс-

гана, Марыйчына інтэрнэт-праўласбленіне. Такім чынам, у жыцьці яна асьпіранта філфаку БДУ бы перакладчыца, а ў сеіве — афрыканка, якая жыве на старонцы з называй «Маё Кіліманджара».

Пад дахам свайго дзёйніку Марыйка-Мэсгана стварыла яшчэ 1 жаночы інтэрнэт-клуб. «Чытакі гэтыя запісы могуць толькі паненкі або мужчыны, якія віртуальна «апранаюцца» ў кабет. Там я пішу і абмікроўваю з сбяроўкай ўсялякі будзуры пра касмтыцы, абоўкі і хлонцаў». Вядома, гэтыя тэммы падступна перапаўзаюць і на асноўныя старонкі дзёйніка: «22 сакавіка, 6:52 рт. Зім, а зім... А можа, пайшла б ты ўжо, га? Я сёняня купіла на ўсю стыпендыю файны палітончык і хачу ў ім фарсыц! І бяз шапкі!!!»

Але ўсё-такі цэнтрам плянэтарнай сістэмы Марыйчынага дзёйніка зьяўляеца зорка Літаратура — менавіта вакол яе, нібы чародка астэроїда, круціца большасць запісай. «Беларускі народ — народ вельмі дзіўны і ў пэўным сэнсе першабытны. Гэта народ, які не разумее прозы. Калі хошаш данесць да людзей ісъяніну — напіши верш», — піша Марыйка ў дзёйніку. Тым творцам, якія на могуть данесць да нас праўду па-беларуску, Марыйка дамагае — у дзёйніку стала зьяўляючаца яе пераклады.

«Кожнага разу, як выцягваю з шафа дарожную зілёную касметычку з аранжавай мыльніцай унутры, настрой паліпашацца. А яшчэ чорныя заплечнікі», — занатоўвае Марыйка і марыць пра лета.

Zmila

Зміцер Лапцёнак — праграміст, і кампютар для яго — галоўны інструмент. Праца не перашкаджае яму весьці інтэрнэт-дзёйнік, нават наадварот. Zmila піша паведамленіні перад працай, пасыль, у перапынках. Здаеца — і замест яе. Умовы ідзальныя: чысьцоткі офіс, ультрасучасны пляскаты манітор, падзеленая на дзве часткі эрганамічная клявітура, адмыслова падагнаная да ягоных рук. Акрамя тэхнікі, настале нічагуткі.

Зміцер нават і на памятае, калі пачаў весьці першы дзёйнік — два гады таму, тры?.. «Дыямянна гэта хобі, забаўка, вясёлае марнаванье часу». Першы ягоны блог быў цалкам на эспрананта, ціпераши — дзвінохуёны.

Змітровы запісы — гэта караценцыя бразготкі-цікавосткі, найчысцей лінгвістычні. Zmila большасць тульні са словам. «Раваніцы, пра якую так дуго казалі байкевікі, свелопедилася!» — такім мўйным фасэрвэркам адсвяткаваў ён набыццё новага ровара.

Але самыя элегантныя камбінацыі літар ды сэнсаў прыходзяць да Змітра на эспрананта. Але, каб іх належнымі чынам асанціць, трэба мець адпаведныя веды. Таму, калі Zmila не жадае, каб ягоныя запісы чыталі выпадковыя людзі, ён пакідае іх безь перакладу. Пачытаўшы дзёйнік, нават той, каму раней да эспрананта не было ніякай справы, міквогі пачынае адчуваць цікавасць да гэтай мовы. Ну что з

нас ведае, што ў новым блікбасцэры «Блэйд: тройца» дзяяньне адбываецца ў невядомым горадзе, дзе ўжываючы дэльце мовы — ангельская ды эспранта? Праўда, Зміцер заўважыў толькі адзін такі надпіс: «Policejo» (паліцыя). Хто пойдзе на фільм, хай прыглядаецца!

Rydel

Ягоны першы сапраўдны французскі пасцулунак надарыўся ў ЗША з ВІЧ-інфікаванай дзёўчынай. Ягоны спорт — траппыкі пляскі на шыбы прэзыдэнцкіх мэрсэдсаў бы дублін, ягоны ўлюблёны адпачынак — сядзець на даху дзвініцівэрховіку, звесцішы ногі ўні. Ён, бадай што, адзін з першых грамадзян незалежнай Беларусі, які ажаніўся з альбанкам да завёў сабе адрас электроннай пошты — у 1993 г. Гэта — Уладзімер Каткоўскі, вэб-рэдактар радыё «Свабода», у сеіве больш вядомы як Rydel — аўтар аднаго з найбольш рэйтывавых беларускіх блогаў.

Запісы Уладзімера — гэта ўжо не літаратура, а, хутчэй, журнальства. Ён вядзе іх па-беларуску ды па-ангельску, пісьменна, шікава, вычарпальна. Тым с замежнікай, хто цымнян ўжоўле сабе, што такос Беларусь, варта сідзі зазірнуць — англомоўная развага пра беларускую жыцьцё ў сеіве трапляючая нячаста. Замежнікі чытаюць, здзіўляюцца, спрачаюцца, згаджаюцца.

Беларусы таксама ёсць пра што паразважаюць разам з Уладзімерам: «17 сакавіка, 8:19 рт. І калі беларуская мова была «знакам бяды», то расейская мова была і застаецца ў Беларусі мовай кантролю. І мовай рабоў, якіх кантrolloюць з дапамогай гэтай мовы. Толькі не жакэз пра гэта сваім расейскамоўным сабрам». А калі не паразважаюць, дык хахаць па падзвінца на фота квэ-

такі-падбелу, што распусцілася калі помнік Францішку Скарны ў Празе.

Снайпэра

Вечар цяжкага дня. Снайпэра сядзе ў набітым вагоне мэтро. Адной рукою яна тримаеца за пашынчы, у другой — мабільнік. Снайпэра набірае SMS-паведамленыне. Самой сабе. Памічь тэлефона захавае яе думку, падкупіць сеіва недаступнае.

«Дзёйнік — мая зона камфорту», — гаворыць Снайпэра. Яна прыходзіць дадому да захінаецца ў любімы сіні плед, бярэ ў руки кубачак матэ ці кілішак марцыні (адпаведна настрою) ды сядзе за кампютар у сваім пакоі. Гадзіннікі — прэч! «Странна падумашы, колкі насамрэч дзёйнік займае часу», — кажа яна. Аніяк музыкі: «Ад яе блыгаецца съядомасць».

Звычайна Снайпэра робіць запісы ў дзёйнік тройцы на дзень: перад сцяндакам — думкі, што наведалі яе ўночы; падчас абеду — дзёйнія меркаваныя пра сьвет, пасыль вячры — абагульнільны роздум. «Гэта, канечні, калі не здараеща нічога звышардынага, як, скажам, падарожжа, імпрэза ці сварка з чарговым бойфрендам». Калі чарговыя тэрміновыя сказы нарадзіліся ў цягніку ці каварні, іх ладзе няпруны: сцяпраша будуць запісаны на сувэтнікі, потым, ды найбліжэйшага кампутара, пройдзець жорсткую цэнзуру на актуальнасць і, магчыма, патрапяць у сусьветнае павуцінне.

Першы Снайпэрын інтэрнэт-дзёйнік ужо сышоў у няйт, другі яшчэ «вісіць» ў сеіве. «Як добра, калі можна наманіць ўсім, нібы «абанэнт часова застрэліўся», і прыйсці ў пустую кватру, іх ніхай будламную — але сваю, праз адсутнісць сувэтнікі, заваліца на імправізаваны ложак і да адключкі размалыць за кашаком, нібы ён нешта разумее».

Як і першы два, трэці дзёйнік Снайпэры — «Прыхаване і падсвядомое» — гэта «гроши, зэкансленія на псыханалітыку». Запісы ў дзёйніку — камяцкі эмоціі, якія яна выкідае ў съметніцу сеіва. «4 красавіка, 9:49 рт. Галоўнае на ўзде. Галоўнае — перамога», — піша Снайпэра. І зы ёй міжволі згажаешся.

Алесь Курдыцкі

МАРЫЙКА-МЭСГАНА пад дахам свайго дзёйніку стварыла жаночы інтэрнэт-клуб. Уваходзіць толькі паненкі або мужчыны, якія віртуальна «апранаюцца» ў кабет.

Адрасы інтэрнэт-дзёйнікаў:
Сергей Балахонаў — <http://www.livejournal.com/users/balachon>;
Марыйка Мартысевіч — <http://www.livejournal.com/userinfo.bml?user=maryjka>;
Зміцер Лапцёнак — <http://www.livejournal.com/userinfo.bml?user=zmila>;
Уладзімер Каткоўскі — <http://www.livejournal.com/userinfo.bml?user=rydel23>;
Снайпэра — <http://www.livejournal.com/users/snajper>.

Pro publico bono

Што мы атрымалі ад «квяртнія клясычнага правапісу»? Раскол у беларускай супольнасці. Украінцы паступілі мудрэй, ня ставілі правапіснае пытанне патпіядзення. Трэба спыніць раскол у беларускай супольнасці, мяркую наш чытак з Горадні Юры Тарасевіч.

Захапленыне «рэпрэсаваным» правапісам Таращкевіча ў канцы 1980-х — пачатку 1990-х было зразумелы рэакцыям на вызваленны ад таталітарызму, хоць і было зафіксована нігілізмам. Аднак пазнейшай прынцыплюю супраццаўпашленне «тарашкевіцы» і «нетараашкевіцы», якое тарнавалася часткай адраджанскага руху, учыніла дадатковы падзел у супольнасці не стварыла ніякіх перспектыв, што малі галі «акуپій» школы.

Справады, якія нацыянальная беларуская проблемы развязваліся білітэатычнае ўвядзеніне «рэфармаванага клясычнага правапісу»? Што гэта наагул такое, па-за відавочнымі фармалізамамі «мяккага знака» і «правапісу запазычання»?

Само азначэнне «клясычны» — наставак, «укнуты» ва ўжыкат ля 2000 г. Перад тым артаграфію называлі «тарашкевіці», «дэрэформавай» і нават «беларускай мовай». Купалы, Гарэцкага, Лукшевіча... без уліку пастановы СНК... 1933» («Свабода», студзень 1991).

Прыгадаем, што пасля 1918 г. у нас было іншых ліній развязыўця правапісу, апрач тараашкевічавай, што із 1933 г., і 1959 г., і апошні «практік» — усе выводзяцца з працы Карскага і афармленіем Таращкевіча 1918 г. усе дастатковы блізкія да гэтай асновы.

Таму ўсе «нэатараашкевіцы», што з'яўляюцца цягам пятнаццаці гадоў, грунтуюцца на правапісе ўзору 1959 г. і што які што, а «мяккі знак» і «правапіс запазычання» дадаюць авбазівака (рэшта — паводле галоўнага рэдактара або карэктара). Якраз такая сътуцьця мисла на насыцярожыць, але не туды то.

Але, можа, нам прапануюць нешта дужа патрабнае? Калі і даюць нейкія аргументы, то, па-за ярлыкамі («руспіфікацыі» і «камуністычнасці»), заўжды пачынаюць і канчаюць на «фантэтычнасці».

О, съвятая Фанэтычнасць! Ці не зашмат «носяцца» ў нас зёю, ці не зашмат ёй пашаны, зважаючы, што ад самага 1918 г. гэта нечырвоная крывіца спрачак і звадаў? Тады спрачаліся, як пісаць «не», і ў кожнай выхадзіла правильная паводле фанэтыкі. У 1926-м інозему спрачліліся, як пісаць «не», і кожны меў рапчу, энёгуку паводле яе. Цяпер хоць пісаць «мэдэйністуту», і што бы вы думалі? Гэта пачыньядрядца ў беларускай фанэтыкай!

А ці не зашмат правілав, які мелі б улічаўца штосьці, што часта існуе выключна ў разуменныі таго, каму цікава? Прытым што ўласна «фантэтычны прынцып» будовы праваў пісці нікто ў нас не адбіраў; прытым што поўная фанэтычнасць дасягальная хіба толькі ў Міжнародным фанэтычным алфабетце, усякі ж іншы запіс ківога маўлення аўбазівака трymаецца на ўмоўнасцях, кампрамісах.

«Забываюцца», што ніяк не ўдаецца вымавіць «фантэтычнае правільнае» слова, якое іншыя мог бы пачуць і запісаць, без адзінных вывучальных правілав вымаўлення. І такім непатрэбным выглядае пісцівацца пасылька кастыль — мяккі знак ці пісце два гуки піцьцю літарамі. Добрая фанэтычнасць! А пра гэта ж казалі калісці Ластоускі і Лёсік (цілер пра гэта «ня памятаюць»).

А ніхай бы адкрытыя казалі сέньшніх рупіліў «асыміліцыйнай мяккісці» (і цвёрдасці) — маўляю, наша эстэтычнае пачуццё ёсьць мера ўсіх рэчей, нам болы падабаеца пісце запазычаныя словы як мага далей ад расейскага варыянту, нам маніцца хутчы вірніцца ў «культурнае ўлоннне Эўропы» (быццам туды ўваходзяць з дапамогой правапісу).

Урэшце, час скказаць і пра вяроўку. Вымаўляюць ужо даўно — на

так. Гаворак, апісаны Карскім, — няма. Войны, акупацыі, пазынней — тэле-радыё-кіно. Калі «ісць за народным маўленнем», то на палену на можа быць ніякіх «Мэдэйністуту».

І што тут за дзіва? 70 гадоў беларускія школы і школы і вышэйшая адукация працуяць паводле «норм» правапісу — а гэта тры пакалены. Тое самае — беларуская літаратура (і Быкаў, і Карапеквіч). Тое самае — беларускія кнігі і прэса (мноздзілу каго — «НН») далёка на ўся беларуская прэса). Іншай каежучы, калі пераважная большасць ціпера і веда (ведала) які правапіс, то «новыя», калі ў беларускім мове і літаратуре існуе хоць якая пасылядouюцца, традыцыя, то яна аформлена на «новым» правапісу.

Гэта можа не падабацца. Нерэзумна не лічыцца з гэтым. Урэшце, гэта трэба прымыць як факт. Зманяшы з фактамі — ці не найгоршыя, што мы маглі бы ціпера чыніць.

І вось што мы ўжо цяпя, якія да ўсіх увядзенінай, атрымліваю ад кампаніі па «растайраціі ісціннага правапісу?» Раскол у беларускай супольнасці.

Зранку, ніхто з прапагандчных мяккісці насымреч намеру лічыцца з найкім там «народнымі выбарамі», бо «важна то, што выбирайца эліты» (напрыклад, свабодайская перадача за 18 верасня).

Цікава, што аб ўектуну тут супадаюць інтарэсы як атрымліваю «віртаныя клясычнага правапісу», так і тых сілай цімры, з якім яны быць змагаюцца. Схізма, аўтаркі і звынікненне беларускай супольнасці цалкам задавальняюць як суседзіў зьлева і справа, так і ўласнія (быаюці, самавызываныя) «эліты». Цікава таксама, што пры гэтым патрабуеца ад «непрэцілей», — не замінца, а нават трошки захавочваць.

І калі нашы правадырам заманяваеца, што, «калі мы прыйдзем да ўлады, адразу паставім пытаныне

правапісу на дзяржаўным узроўні», то гэта стала б апошняю саломінай, але не той, за якую хапаеца тапе-лец, а тою, якую дарэшты ломіць сپіні.

Урэшце, калі б менавіта ў **нашай** супольнасці меліся здольнасці чыніць дзяржаўны прымус у тых маштабах, то мы сёньня не знаходзіліся б там, дзе знаходзімся. Але гэта тэма ўжо для іншай гутаркі.

Калі адхіліце «мяккі знак» і «правапіс запазычання», то на цэлы «асоны правапіс» анік не набіраеца матэрываў. Траба адкінць фанабэрью ѹ сыстэматычна пра-

чаваць над тымі праблемамі, якія сапраўды нас мучаць.

Бо вядома — такія праблемы ёсць! Але тэя выйсыці, якія так ёміста акрэслыны, напрыклад, у лісце ці сп. Калідзі ў адным са судзенскіх нумароў «НН», вядумы ў бағну.

Калі гаворка пра выйсыці для ўсей

супольнасці, то не абысціся без прызнання легітімнасці тройчы клятага Інстытуту мовазнаўства. І, магчыма, даведацца абысціся (о жах!) нават без перспектывы зай-мечы «помнік самому сабе».

Што ж, як казалі наші славутыя землякі, «*pro publico bono?*»

Юры Тарасевіч, інжынер-інфарматык, Горадня

Ад Рэдакцы

Спадар Тарасевіч працягвае спрэчку, якая сваёю заціясцю дараў-ноўвае рэлігійным. Гэта трохі нагадвае Візантыю, дзе таксама працягвалі спрачча над тонкасцімі разуменнямі Хрыстовіа багасу-тнасці, калі небіськія наўсілі над самой артадаксальна-хрысціянскай цылізациі. Пазыцыя «НН» — не пары мяніца, нешта ў правапісным статус-кво, а тым больш канчаткова вырашыла пытаныне правапісу. Гэта можа адбіцца толькі ў дзмакратычнай Беларусі, ра-шэннім аўтарытэтству, без палітычнага ціску. Пагатоў што ёсьць выданы, дзе паралельна друкуючыя тэксты ў розных правапісах, і гэта нікому, здаецца, не абліжарвае чытаньня.

Ішчыштакісць выданынай, якая трymаюча клясычнага правапісу, адсунутасць новачынных установаў, што перайшлі на яго, дыў непараўнаная заціяжка з стварэннем. Зводу яго праўліў (патробы ён быў у сярэдзіне 1990-х) дадаюць козыраў скептыкам у дачыненіі да яго перспектывы. Траба гэта признаць. Сыцілі ідэалогія «віртаныя правапісу з'нізу» — маўчаш Вячорка, Дубавец. Даўно не выступалі яны з публікацыямі на правапісныя тэмзы. А ідэалічна блізкі да іх часопіс «Дзэяслоў» карыстаеца сваім наватворным, напаўклясычным правапісам.

З іншага боку, беларускамоўны Інтэрнэт масава карыстаеца кля-сычнымі правапісамі (калі там увогуле трymаюча не ўсіх правілаў). Гэта факт, і важны факт. Выпадаў, каб беларускамоўны трymалі-ся, як за багасу-тнасць, за наркамаўскі правапіс, душа мала.

Для рассейкамоўных беларусаў правапіс «зъ мяккімі знакамі» за-стасаца — тут спадар Тарасевіч мае рачыні — нечым ізвыкльым і нават чужым. Калі мы думаем пра нацыянальнае адзінства і нацыя-тварэнні, гэта таксама фактар, які мусім улічваць.

Урэшце, плюралізм авбавязвае. Раз сп. інж. Тарасевіч лічыць важным актуалізаваць моўную праблему, мы друкум ягоны ліст. Чакаем рациональных водгукіў. Просім: без заўязыцца. Не дзялімася.

18 красавіка — зробім Беларусь чысьцейшай!

18 красавіка абвешчаны UNESCO Міжнародным днём аховы помнікаў і славутасцей.

У кожнай вобласці, у кожным раёне абавязкова знайдзіцца занядбаны панскі сядзібны, руіны цэркви і касцёлаў, саванія ў кустоў старыя мотілкі... Усё тэя помнікі, якія, можа, і ўключаны ў дзяржаўныя сціплі, аднак праз свою непрэцілейнайсць ці ў іншых прычынах застаюцца па-за ўбагай грамадзкасцю.

Аднак мы можам зьмяніць сваімі сіламі гэту сітуацыю. Усё, што патрабуеца, — даведацца, якія помнікі гісторыі і культуры ёсьць у вашым раёне, вызначыць, што карыснага вы можаце зрабіць на гэтым аб'екты, і выесці на яго на выхаднай зь сібрамі. Вы цудоўна праведзіце час, падыхаеце съvezжым паветрам і зробіце добрую справу.

Ня трэба чакац дапамогі і нара��ац на каго-сці — захаваныне нашай спадчыны ў нашых руках.

Мы прапануем перадлік аб'ектаў на

гуте катастраfічнай: пасыля праведзеных тут нядзіўна будаўнічых работ яны маюць што разбураны.

Плябан (на дарозе Менск—Маладечна). Морілкі XVIII ст., месца пахавання паўстанцаў 1863 г. Морілкі моцні заразылі кустоў.

Вілісік (на пад Койданавым). Закінутыя катацікія могілкі, дзе пахаваны мастак і пісьменнік Карусь Каганец. На ўскрайку могілак — съметнік.

Станькава (на пад Койданавым). Малентак Чапскіх.

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сایце www.nn.by чытакі лісты, водгукі і меркаваны.

З прычыны вялікага аўтаматизація адрыманыне Вашых лістоў, на можам і віятаць неапублікаваныя матэрываў.

Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісаны, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам. Наш адрас: a/c 537, 220050, Менск. Email: nn@promedia.by. Факс: (017) 284-73-29.

КОШТЫ

На платныя прыватныя абвесткі (для прыватных асобаў) на с. 24

Рэкламныя расцінкі:

— да 20 словам (тэксты модуль) — 4 100 руб.
За кожны настуціны 20 словам (тэксты модуль) — 4 000 руб.

Абвестка палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацій аўплачваецца паводле рэкламных расцінкаў для камэрцыйных абвестак. Каб замовіць платную прыватную абвестку, треба пераказаць грошы праз пошту па разліковым рахунку: УНП 101115521. Рэдакцыя газеты «Наша Ніва», вул. Калектарная, 11. Р/р 3015212000012 з МД ААТ «Белінвестбанк», код 764.

За разоўнік баку блінка паштовага пераказу ў сектакі «Для пісмовых пададзенняў» запісваецца дакладна ў чытальні тэкст абвесткі, телефон для сувязі і авбазівака дадаецца сказ: «За рэкламныя паслугі».

Даведкі пра т. (017) 284-73-29

Вайсковы тэлевізор,

альбо Дванаццаць каналаў у хвіліну

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Працяг. Пачатак у нумерах 6, 9, 12, 13.

Вольны час у маладых салдат бывае штодзень на абедзе і ўвечары. І, безумоўна, у выхаднія, калі не надарыцца нарад. Па абедзе звычайна прыносяць попшту, і большасць вайскоўцаў занятая чытањнем прэсы ці лістоў. Каму не хапіла газэт ці не даваюся стансаванец на загад паштара, даўдзецца шукаце іншыя занятак. Напрыклад, глядзець тэлевізор.

Дзесяць гутараў траба мець мець нервы — аматару пашчоўкаць пультам шмат. Перапынак па абедзе кароценкі і не дзе магчымасці разылічваць на нейкі грунтуючы прагляд перадачаў ці фільму, таму глядзяць салдаты ў такі момант звычайна якія-небудзь музычныя праграмы. Пры гэтым кожны сержант лічыць, што толькі ён ведае, якую праграму варта глядзець, але, пасядзіўшы перад «скрыній» колькі хвілін, саступае месца другому знатаку. Той пераглядае ўсе каналы і, не знайшоўши для сябе нічога цікавага, перадае пульт іншаму.

Ня лепшыя справы з тэлевізарам і ўечвары, хіба што фільм будзе вельмі цікавы да ня будуть паралельна трансляваць футбольны матч.

Але салдаты перадусім займаюцца падрыхтоўкай да наступнага дня — нехта рыхтуецца да нараду, нехта мые вратку, нехта мусіць перарабіць падпішу (пільно за гэтым сочыць у вучбчыцы). Яшчэ ў вечэрні практикавалася выкарсцістаныя вольнага часу для выкэрцэння вайсковага статуту да тэкстаў песьен.

Ня хочаш глядзець ТВ — пішы ліст. Вітаецца таксама чытаныне літаратуры, асабліва патрыятычна-выхаваўчай. Карыстаючыся момантам, можна перачытаць Быкову і Адамовіча.

Аматары спорту займаюцца ў спартыўным кутку, а ўлетку з дзволу дэзіжурнага ідуць у спортгадак. Гэта тыя, каму бракуе спартыўна-масавыя мерапрыемстваў, падчас якіх салдаты выконваюць лёгкагатлетычныя практикаванні, бегаюць кросы ці гуляюць у спартыўных гульнях. Стрый бол у вайсковых ботах — вось гульня для сапраўдных мужчын! Зрэшты, хіба толькі гэтыя боты і нагадваюць час ад часу, калі захопіліся гульняй, што ты ў войску. Нагадвае пра войска і каманды падрыхтавацца да вячэрніх паверкі. Потым надыхаюць чаргага адбою, а з ім і найболыш любімы салдатамі від адпачынку — сон.

Апроч актыўнага адпачынку салдаты выйдзяць цікавасць да «разумных» гульняў — сядзяць вечарамі за шахматнымі сталамі. Азартныя гульны забаронены. Нехта слухае музыку, хтосьці бавіцца час за размовамі ці спажы-

Фото: М. МЕДЫНА

ваньнем нейкіх прыпасаў. Што мяне заўсёды дабівала ў войску, дык гэта тое, што, нягледзячы на вольны час, нельга было прылегчы на ложак. Забарона дзейнічае ад пад'ему да адбою. Першы час ложак прыцягваў да сябе нібы магнітам, асабліва раніцай. З часам салдаты робіцца сымляйшы і ў адсутнасці камандзіраў дазваляюць сабе гэтую слабасць.

Магчымы вольны час, большасць салдат займаюцца «парушыннем формы адзення» — вырабляюць з вонраткай розныя забароненныя іштуки, спрабуючы зрабіць яе трошкі прыгажайшай. Напрыклад, галаўныя ўборы. І кепку, і аблавушку вайскоўцы ўшывоць, каб лепш сядзела, выпрашоўваюць, а зімовую шапку яшчэ ваксуюць і потым праз газіцу прасуваюць — каб коршыя выгладзялі. Пасыль тыхіх манипуляцый аблавушку можна толькі паставіць на макаўку, але ніяк не нацягнуць на вушы. Вось і ходзіць потым здоловленыя фарусныя зісімі вушамі. Кепка адбіваецца такім чынам, што робіцца падобнай да цвяціцейкі. Але гэтае выродзіўшася большасць падабаецца — усе так робяць.

Гэтае ўсюдыснае малпаваньне ўсяго і ўсіх вельмі характэрнае для войска, і той, хто неяк вылучаецца з агульнага ішрагу, выклікае раздражненне. Калі ты наробіш на каўніры кіцеля стойкі, не заганяець на насі бытагу абрэзаныя каробкі ад ваксы, не чапляеш на сябе заслужаныя і на вельмі значкі, не «адбіваеш» кепку з аблавушкай — ты «ніяправільны» салдат.

Часам, імкнучыся зрабіць адзе-

жуну цікавейшай, салдаты не адчуваюць меры. Шмат хто спрабуе, прыкладам, выбеліць «**ніясчанку**» (форма жаўтаватага, пісочнага колеру) з дапамогай хлёркі. І восе пасыль ніядалага эксперыменту — ці хлёркі запімат, ці зацнадта дубтавымочвалася — зеленаватая яшчэ ўчора форма на ракуну робіцца белай. Старшына, натуральна, «не пазнае» яе і аддае загад знейсці «свяно». Але ўжо позна, бо мала таго што колер сірчаны — яна яшчэ робіцца зусім нетрываюць і хутка зношваецца. Усе маніпуляцыі з вотрагай забароненай і пільна адсочаваюцца камандзірам, але вайскоўцы ўпарты робіць тое самае. Бо — прыгожа! Парушынныя формы адзення можна стаць нагадкай для арышту на гаўптахту, асабліва калі гэтае парушынне выйлена вайсковай камандзіратурай.

У кожнага вайскоўца ёсьць настапік, куды ён заўпае вайсковы фальклер. У вольную хвіліну салдаты папаўняюць запасы вайсковоў мудрасці, перапісваючы нешта новенькае, знойдзеное ў камандзірах і «старых». Капітонацца розныя мапонакі і карыкатуры. Кожны аздабляе сваю кніжачку ў силу ўласных мастацкіх здольнасцяў і фантазіі, але сустракаюцца і сапраўдныя творы мастакства. Нехта за паўгоду да звольненія пачынае працу над дэмбельскім альбомам. Гэта вымагае пэўных выспыўкаў да часу і часцей за ўсё робіцца начамі ў нарадах. Мяне хапіла толькі на закрэсліванні адслуженых дзён у календарыку ды аздачнічненіе колькасці памынак у ім жа.

У выхаднія, калі вы не ў нарад-

дзе і не ў звольнені, вольнага часу больш. У суботу пасыль ПГД тэя, хто на меў запазычанасць ў вучобе, маглі адзначаць — спаць, глядзець ТВ, пісаць лісты. Большасць выбирала здаровы салдацкі сон. У нядзелю да абеду наладжаюцца якай-небудзь гутарка ў клубе, прыгладзіць фільму або спартыўнае съязтва, з традыцыйнымі забегамі і гульнямі.

Часам у выхаднія салдат вядзяць на экскурсіі пі ў музы. Некалькі разі горад прыяджадзіў у будні і савецкія дні, з якім варта азнаёміцца наведальнікам, каб не стаяць пад варотамі дарма. Асабліва гэта тычыць іншагародніх. У маёй часці ў будні час наведванин быў назначаны пасыль вячэры. У выхаднія і съязточныя дні — з 10 да 18 гадзін.

Час ад часу вайскоўцы прыцягваюцца да попукавых мерапрыемстваў, што праводзяць праваходчыны органы. Зразумэлі, вельмі захапільным пошук зылігата бяз звестак чалавека ў мокрым военскім лесе не назавеш. Я браў удзел у тыхіх мерапрыемствах двойчы і з плюнасцю могу сказаць, што такое няхутка забудзець.

Ды ўсё ж малядзька салдаты любяць розныя паездкі, якія даюць магчымасць адвараціцца ад войска, асьвяжыцца, ураханы, урэшце, на нейкі момант трапіць у вольны съез. І неістотна — пошук зынікльных гэта ці нейкая праца (прыкладам, нарыхтоўка бульбы ў калгасе).

Задараецца так, што вольная хвілінка выпадае зьніяцку ці нарадаеца нечаканы візigt гасцей. Такія моманті найболыш капітоўныя і даўжай трываюцца ў памяці салдатаў. І яўдзячны войску ўжо хочь бы таму, што яно прывычала мене цаціці свабоду, кожную вольную хвіліну.

Працяг будзе.

«Белае» піва

Баварські і флямандзкі традиції

У срэднявеччы пшанічнае піва лічылася прэрагатывай багатых. Дзеінічаў нават адмысловы закон, які вызначаў, што галоўнымі інгредыентамі мусіць быць ячмень, хмель і вада. Потым была зроблена саступка, і пшанічнае маглі пакаштаваць простыя съміротныя. Аднак зь цагам часу маштабы варэння пшанічнага піва заняпали, і да срэдзіны ХХ ст. яно амаль зьнікла з рынку. Толькі дзенідзе ў Нямеччыне і Фляндрыі жменька півавараў упарты яго варыла. І потым аўтаномна адзін ад аднаго зявіліся два дзівакі — баварскі Вэрнэр Бромбах і флямандзец Гер Сэліс. Яны і кінулі выклік сусветнай модзе.

Дзякуючы іх шматгадовым выслікам баварскае «Weissbier» і флямандзкае «Witbier» здолелі на толькі вярнуць сабе бытуюю славу, але і зрабіць някескую кар'еру.

«Weissbier» мае шчыльнасць 11—14% і мацунак 5,5% і варыща з пшанічнага (ня менш за 50%), а таксама ячнага соладу. Праз перавату пшаніцы і малую колькасць хмелю яно саладзейшася за большасць звычайных ячных гатункаў. Больш пашыраная назва стылю — «Несфеізен» (дрожджы+пшаніца), і такое піво ў Баварыі сустрэнем спрэс.

Флямандзкае «Witbier» — больш мудрагелістое. Варыць яго з сумесі ячнага соладу і несалоджанай пшаніцы, часам з дабаўленнем невялікай колькасці пшанічнага соладу і вуса. Хмелю таксама дадаеца зусім крыху, затое шцодра ўжываючы розныя араматызатары — калян-

Юлія Драгашевіч

дра, імберац, духмянныя перцы і, як у лікеры «Кіораса», сушаныя апельсіновыя лупіны з Антыльскіх высипаў.

Гер Сэліс, праўда, стаў ахвярай папулярнасці ўласнага твору і на выгрымаў канкурэнцыі з гігантамі індустрыі. Прадаўшы брэнд транснацыянальнай карпарацыі «Interbrew», зъехаў за акіян, дзе часткую традыцыйным флямандзкім тэхнічкамі каубоес.

Наш адказ Эўропе

У Рэчы Паспалітай пшанічнае піва складае добры адсотак. Яно наагул лепш пасавала ўблёбай смакавай гаме ліцьвіна і паліаку.

Стацыя 1561 г., вызначаючы патрэбную колькасць розных прыпасаў, якім мусіць карыстася Жыгімонт Аўгуст прадзедам з Вільні на Мазоўшы, абавязвала мець «да піўніцы: піва пшанічнага бочак 10; піва

расходнага бочак 42».

Трактат па рациональным вядзенні гаспадаркі «Ekonomika ziemianska generalna» Яна Гаўра, які ў XVII—XVIII ст. выгрымаў шмат перавыданняў і быў настольным у кожнага гаспадара па ўсей Рэчы Паспалітай, таксама рап'я дадаваць да ячнага соладу пшанічны ў праропцыя ня менш як 1:2. Ведалі ў нас і традыцыйную ўсходнюю назву пшанічнага: «Установа новага і старога мыта, з скарбу выданая mestu Magilëvu» (1629) усталёўвала мытны збор за «белое піво» ў памеры 1 грош за бочку віленскую. Кнігі даходаў і расходаў магілёўскага магістрата ад 1689 г. данеслы дас і сущносіны ячнага і пшанічнага соладу ў традыцыйным магілёўскім піве — 4:1. Ціжка сказаць, чаму пшанічні солад складаў толькі 20% закладкі, бо каштаваў ён не нашмат даражэй, чым ячны, — 13 залатых за чверць, у па-

раўнаньні з 11.

З часам съліды «белага піва» губляюцца. Зрэшты, апошнім часам пшанічнае зноў можна пакаштаваць, не выважджаючы з Беларусі. «Белае» піва пачалі быті масава варыць расейскія бровары, але не научыліся нашы ўсходнія браты стварыць нешта людзкае. А вось украінцы выгрывалі ласэмі на «белое» піво. Чарнігаўская «Біле» — самае смачнае з таго, што даступна ў Беларусі, але варыць яго і «Славутич», і «Оболонь», а малосенскі радамышльскі бровар дык толькі пшанічным «Эталёнам» і жыве. Не дарма ўкраінцы так пинуцца ў Эўропу — прынамсі, іх «белое піво» на горшак за баварскае.

У Беларусі свайго «белага» дагэтуль нія — калі не лічыць «Пшанічнага», «Ракаўскага бровару», але яно зынкае — няма попты.

Алесь Белы

АЛЕСЬ БЕЛЫ

(нар. у 1968 у Менску) — даследчык гісторыі матэрыяльнай культуры. Сябар рэдкалегі часопісу «Спадчына». Ляўрэат прэміі Беларускага ПЭН-цэнтра імя Ф. Багушэвіча 2001 г.

...Што ляяльны бандыт

Працяг са старонкі 12.

Напрыклад, песня «Дом узыходзчага сонца», якую выканалі ў 1960-я гады «Энімалы». Гэта рокавая аранжыроўка адной з «песніяў кандалоў», якія ў 1920-я сіявали скаваныя ў адзін ланцун зэкі на прымусовых работах. Калі ўрад прызнае такую зъяву, як пшансон, ён фактычна павінен будаў прызнаць і такую зъяву, як крыміналная субкультура. Ляяльная запытка: чаму ў краіне, дзе, паводле афіцыйных СМІ, няма мадф і крыміналу, папулярны пшансон? Акрамя таго, пшансон заўсёды быў інстытутам сацыяльных моладзей. Ня веру, што тынэй-джэр — аматар Круга марыць стаць будаўніком Аўгустоус-

кага каналу. Гэта тое самае, што стварыць тып ляяльнага бандыта. Таму беларускі афіцыйны пшансон немагчымы. Ён ад пачатку будзе другараднай копіяй расейскага. Паводле роду прафесіі я ведаю шмат беларускіх дальнабойщыкіў, чыя карпаратыўная культура звязана з пшансонам. Аднак николі я не бачыў у іх касць беларускіх пшансоні.

«НН»: У сваіх творах —

песні «Хімія», «Аршанская зона», «Рэстаран «Бабруйск» — ты таксама налагаўшы выпрацаўваць канон беларускага крымі-

нальнага пшансону?

ЛЧ: Так, аднак для мене галоўным было выглыбленне аспекту, характэрных для беларускай ситуацыі. Напры-

лад, зъяўленне на зонах палітэзак, моўныя акалічнасці (сынтэз трасякі і крымінальнага арга), тып злачынца, які дамінуе на зоне (крайдзе на бытавай глебе), ці проста веданыя тапаграфіі злачынстваў (песня «Рэстаран «Бабруйск»).

«НН»: Чым у такім разе скончыцца эксперымент з беларускім «афіцыйным пшансонам»?

ЛЧ: Нічым. Шоў-бізнес на Беларусі неспарудыны. Ніхто рэальнай не зарабляе грошай за кошт канцэртаў, тураў і продажу альбомаў. Відавочна, што за кожнай з тэз беларускіх зорак стаіць некі спонсар. І пакуль ёсьць фінансавая падтрымка, гэта зорка ззяе. Як толькі грошы няма, яна заходзіць. Тое самае і з пшансонам.

Гутарыў Лёлік Ушкін

Апытаўне «НН»: хто з беларускіх поп-съпевакоў вам падабаецца і чаму?

Людка Сільнова, пазываны:

Я родзяна слухаю музыку, а запісаў поп-песенькаў на сваёй калекцыі ня маю. Калі гучыць па радиё, то слухаю з прыемнасцю Аляксея Хлястова і Наталья Тамелу — у яе вельмі далікатны голас.

Андрэй Вітушка, мэдый:

Вайшкевіч, калі я можна лічыць эстрадай. Гэта ўнікальны беларускі праект, разлічаны на масавага слухача, — кабеты за сорак гадоў яго вельмі любяць. Ен не перастае здаўляць сваімі праектамі: съпяраша билі «Крывы», потым «Цацачная крама» — улюблёны альбом майго дзіцяці. Зь іншыххіба што магу адзеначыць Аляксея Хлястова за цікавы тэмбр голасу. Акрамя таго, якія мяя жонка, яны з братам пачыналі як беларускамоўныя съпевакі.

Ігар Хляба, інжынер:

Мне падабаўся «Камэлот», калі ях можна называць поп-съпевакамі. А з цяперашняга — Вольскі. У яго шмат пастасіць, але калі пасловую, то трэба згадаць яго як

прыкаліста, з трасянкавымі рэчамі.

Міхась Шавыркін, рэдактар часопісу «Роднае слова»:

Мяне больш цікавіць тыя, хто пайплываў на развіўціў нашай культуры, як Ларыса Аляксандраўская, якая падтрымлівала дух народнай песні. З ранейшых называю Анатоля Падгайскага, Леаніда Іашковіча, Данчыка.

Валер Анісенка, рэжысэр, мастацкі кіраўнік Тэатру беларускай драматургіі:

З стаўшага пакаленія падабаюцца Ціхановіч Паплаўская. З маладых — ніхто. Гэта копія расейскай папсы іх ідзала Кіркоўца, на якога не магу глядзець пасля таго, як ён біў па твары цветкамі жанчыны.

Мікола Арцюхоў, юрысконсульт:

Слухаю Аляксандру і Канстанціну — гэта блізкая міне, прыемная музыка. На нечым падабаеца «Atlantica». А так па Першым музычным канале мала пачуеш чаго цікавага.

Аптываў Аркадзь Шанскі

Мой драгі генерал

Да саракавінаў па Карласу Шэрману

ВАЛЯНЦІН ТАРАС

Бог даў мне доўгае жыццё, я пахаваў амаль усіх сваіх блізкіх сябrou — гэта колькі ўж разоў перажыў я самы горкі першы хвіліны страты сябра, калі прыходзіў вестка аб ягонай смерці, калі інтынктыўна, падсвядома падвіхдзілі да книжнай паліцы, каб узяць у руکі ягоную книгу, калі праз сльёзы ўгледаешся ў ягоныя фатаздымкі!.. З кніг маіх сябrou, якія пакінулі гэты свет, утварылася ўжко на майданікіні стэлізы цэляя асобная паліца, і вочы, здавалася, выплакаліся да дна... І вось яшчэ адна страта — Карлас Шэрман.

4 сакавіка тэлефонным званком з далёкай Нарвегіі ўдарыла па сэрцы вестка, што ён памёр, не пераћес апошній, трынаццатай па ліку хірургічнай апрацоўні на лёткіх. І хоць вестка тая была белочай, жорсткай, я дадчу і горкую падлігку: адмучыўся!.. Бо злавесная няўмольная хвароба тачыла, кусала, плядала яго некалькі гадоў. І падумалася з горыччу, чаму тая злавесная хвароба забівае не адно злыднё, але і съветльых, дастойных якія, хоць і не анёлы, стараліся пры любых акалічнасцях заставаць людзьмі, служыць дабру і прайду? Але я ня буду тут спраччаца з Богам, дакараць лёс Карласа за жорсткі фінал. Таго, што наканавана, не пазбегнеш. Важна тое, што Карлас да апошній сваіх хвілін заставаўся самім сабою, чалавекам высакароднай мэты, валантэрам національнага дэмакратычнага адраджэння Беларусі, жыву тым, што дзеесца ў родным беларускім доме, памяцьцю пра дарогі, якія прывілі яго да Алесі Адамовіча і Васілія Быкава, да Рыгора Барадуліна, на ўсіх тых сумленных, яркіх, таленавітых людзей, цвітесці нашай літаратуры, разам з якімі ён стварыў Беларускі ПЭН-цэнтар і стаў ягоным віцэ-прызывдэнтам на многія, ужо гістарычныя па мерцы ціпрашнігам імкіліга часу, гады.

Сённяня, у дзені саракавінаў па Карласу Шэрману, як і 4 сакавіка, калі прыйшла вестка аб ягонай смерці, углядаюся ў Карласаў твар на фатаграфіях — і знаёмы да апошній рысачкі, інейкі загадкова незнёмы, неяк дзіўна адчужнаны ад мяне. Твар чалавека, які ўжо та а, які ўжо ведае тое, што я дадзена ведаць жыццем. І гэта робіць ягоны твар на здымку неімкіннай, больш значным — хай цвяроўзі па-разумнікі ўсміхнуцца, скажуць, што гэта адбываецца толькі ў майм убліжэнні. Я думаю, што я толькі, нездарма ж тое самае заўважыла некалі Ганна Ахматава — напісала ў адным са сваіх эсэ, што на фатаграфіках чалавека, які памёр, загадковым чынам мянежца ягонас аблічча. Зазна-

чу, што падобнае адбываецца і з тэкстамі памерлага: гартаєш ягоную книгу і раптам бачыць, што знаёмы тэкст зрабіўся нібы не-знаёмы, неікім новым, больш важкім. Вядома, гэта ня тычыцца беззрадай, чыс тэксты мёртвавані-роджаныя, таму съмерць аўтара нічога ў іх не мініе, а вось таленавіты твор становіца яшчэ больш жывым, больш праніклівым і пранізлівым, прачытаецца нібы ўпершыню. А Карлас быў таленавіты чалавек — таленавіты перакладчык, таленавіты паэт, таленавіты публіцыст. На жаль, свайго ён напісаў мала, у асноўным перакладаў з гішпанскай на беларускую (вершы Гілье-на, лірыка Тэхада Гомэса, многіх іншых гішпанамоўных паэтаў), зь беларускай на гішпанскую пераклаў Куляшова, Танка, книгу выбранай лірыкі Рыгора Барадуліна «Чорны вол маёй трывогі», Купалу І Коласа, прозу Быкава, «Плач пераплёткі» Івана Чыгрынава, аповесць Івана Шамякіна

«Восень патрыярха»
выклікала прамыя асацыяцыі з савецкай рэчаіснасцю — «патрыярх» увабраў у сябе юсю змрочную прыроду і псыхалёгію таталітарнай улады.

«Шлюбная нач» Сваё — перадусім паэма «Дождик у Карапічавічах», яку на беларускую мову з гішпанскай пераклаў Рыгор Барадулін, а на расейскую — Павал Грушко і я. Сённяня перацьвято тую паэму і ў Рыгоравым перакладзе, і ў сваім з Грушком, а чую голос Карласа, чую, што ён чытаў нам свой «Дождик» па-гішпанскай, і хоць мы з Рыгорам ні ведалі гішпанскай, адчуваў мояў мою мову. Потым, прачытуўши наўшы пераклады, Карлас казаў, што пераклады добрыя, што мы змаглі перадаць на беларускай і расейскай гітарах мэлёдывы ягонай гішпанамоўнай гітары, мэлёдывы ягонай душы. А мэлёдывия тая — прызнаныне ў любові да Беларусі, да нашага народу.

Спадзяюся, цешицца думкай, як, ведаю, і Рыгор Барадулін, што пахаваў Карласава была на праце кампілімэнта. А яшчэ я сёньняня біяру з паліцы, перагортваю книгу, якая назаўсёды звязала, паставіла побач мae і Карласава імя. Гэта — раман Габрыэля Гарсія Маркеса «Восень патрыярха», адзін з найвялікіх твораў XX ст.

У нашым перакладзе на расейскую мову раман быў надрукаваны ў далёкім 1977 годзе на старонках часопіса «Неман», першае асобнае выданье выйшла ў 1978-м у Маскве, у выдавецтве

«Художественная литература». Ды памяць мая сяяга яшчэ далей, у 1966 год, калі я пазнаёміўся з Карласам — у рэдакцыі «Неману», дзе я працаўшы загадчыкам аддзела прозы.

Гэты наведнік рэдакцыі ўразіў мене нязвычайным, экзатычным абліччям — у яго быў твар тыповага лацінаамэрыканца, мэтыса, белага чалавека з прымесью крыві індзейца. Значна пазыней я даведаўся, што па месцы нараджэння ён уртуваец, нарадзіўся у Манта-відо, а школы і студэнцкія гады прайшли ў Аргентыне, у Буэнас-Айрэсе, таму і быў ён абліччам тыповы лацінаамэрыканец, — яскравы прыклад, доказ таго, што пэўны народ, пэўны асяродак, у якім чалавек жыве змалку, накладваючы на яго аблічча свой нацыянальны адбітак. І я ня толькі на аблічча, але і на мэнтальнасць, на рысы характару, на съветыспрыманні.

Таму Карласу, калі ён у 1954 г. перасяліўся ў Беларусь, на раздзimu бацькоў (яны эмігравалі з Заходніх Беларусі ў Лацінскую Амэрыку ў 1920-я гады), няпроста было ўжывацца ў туэйшай асяродзідзе, няпроста было вывучаць мову, спачатку расейскую, а потым і беларускую. Да-магчыся, каб гішпанская, якая была першай ягонай роднай мовай, адышла на другі плин, зрабілася нібы замежнай, якую хоць і ведаеш дасканала, але яна ўжо другая родная, а першай становіцца мова гістарычнай тэўдзі радзімы. На якой ня толькі размаўляеш і пішаць, але і думаеш, якая зрабілася твойдамашній, побытавай, сімейнай мовай. Ён гэтага дамогся, адно на ўсё жыццё захаваўшы ў яго мяккі, прымесы гішпанскі акцэнт.

Але вярнуся ў той дзень, калі ён упершыню завітаў у рэдакцыю «Неману» і прапанаваў пераклад на расейскую раману Мануэла Сапата Алівеі пра жыццё лацінаамэрыканскіх інграў — батракоў на плянтацый ляты-фундэйстvу. Зъмест раману быў цікавы, поўны нязвычайной экзотыкі, дэталяў абсалютна незнамага нам, туэйшым, побыту простых людзей далёкай лацінаамэрыканскай краіны. Але пераклад быў слабы з боку мовы — Карлас у той час яшчэ кепска вадодаў і расейскай, і беларускай. Аднак Карлас, калі я паказаў вымрэбленыя рукапісі, не пакрыўся, наадворт, быў уздыні і паспраці, каб потым — калі рукапіс перадрукуюць — аддаць яму пакрэмэнты мною варыянт. Для вучобы. Ня памятаю, як той раман называўся ў арыгінале, як яго называлі Карлас, але назва мne не спадабалася, і я пе-рахрысьці ў яго «Чорны загон». Пад гэтай называй раман і быў надрукаваны ў «Немане» ў 1967 г. З таго часу мы і пасяровалі.

Карлас зрабіўся сваім у рэдакцыі «Неману», часыком заходзіў проста так, «на агенцьчы», «пачатычы лісці». А «лісці» та-

чыліся вальнадумныя, небясьпечныя, антысавецкія — набліжаліся, пачыналіся падзеі ў Чэхаславакіі, пыркі віна свабоды дацілі з Прагі і да нас, вылікалі прагу той жа свабоды. Карлас думаў, як і мы, нават больш радыкальна, казаў, што мала падзяліць, малая прагнучы ідэалу свабоды — за іх трэба змагацца. У яго быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону...

Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай, аблініліся ў 1968 годзе, які быў досьвед змаганняў: калі жыў у Буэнас-Айрэсе, прымай удал з дэмакратычным студэнцкім руху, выступаў з публіцыстykай у дэмакратычным друку. Савецкія рэчаіснасць дужа здзіўляла яго і пасылаў дэсэці з гакам гадоў жыцця ў «Краіне Саветаў» ён казаў, што ў СССР нават самых элемэнтарных свобод меней, чым у Аргентыне ягонага юнацтва, пры Піэрону... Для мяне тык «лісці», што тачыліся ў «Немане», а яшчэ больш на кватэры пісьменніцы Лідзії Вакулоўскай

літаратура

кую глыбу, не стае расейскамоўнай мовы. Давай разам!» І мы пайшлі да Макаёнка, тагачаснага рэдактара «Нёману», пераканалі яго, што публікацыя «Восені патрыярх» прыняла часопісу славу. І не памыліся.

Публікацыя зрабілася велізарнай літаратурнай сэнсацыяй, на нумары «Нёману», у якіх друкаўся раман, літаральна палівалі, людзі з камэрцыйнай жыліцай вырывалі з часопіса старонкі з «Восені патрыярх», пераплатіл іх і прадавалі гэтую са-маробную кнігу, зарабляючы ў некалькі разоў больш, чым нам з Карласам «Нёман» заплатіць за пераклад.

Палівалі на раман ня толькі таму, што гэта сапраўды магутны мастацкі твор, але і таму, што «Восені патрыярх» выскіпіла прымаса асацыяцыі з савецкай рэчайнісцтвом — крайні кіравалі такі ж злавесныя старцы, што і старац Маркес, «патрыярх», які ўбараў у сябе ўсю змёрочную прыроду і псыхалёгію таталітарнай улады. Цэнзура, то бок Галоўліт, згатаа камусыці не заўважыла, але імгненна заўважыла пільныя таварыши з ЦК КПБ: пасыль публікацыі першых раздзеліў раману далейшую публікацыю ледзь не забаранілі. Выратаваў справу Андрэй Макаёнак — пайшоў да самога Машэрэва, сказаў, што я нацца разумныя пасыльнікі таварышыў з ЦК хоць забараніць друкаваныне антымітрыяльствычнага, антыфашистскага, антыбуржуазнага твору, што Маркес — змагар з імпрыялізмам. А Макаёнку Машэрэу верыў. І скасаваў забарону.

Як гэта часыцкамоўнай бывас, чужы літаратурны посыпех, у дадзеным выпадку перакладчыкі, некага раздражжанія, пусе насторы, таму не абылося без плязвуганіяў наконт таго, хто сапраўдны перекладчык «Восені патрыярх» — Карлас Шэрман ці Валянін

Шэрман? Адны казалі, што Шэрман зрабіў прымітыўны, букаўлісцікі падрадкоўнік, а ўсё астатнія зрабіў Тарас, другі — што ўсё зрабіў Шэрман. Тарас жа «прынеседзіў» да яго, а Шэрман з гэтым пагадзіўся адно таму, што Тарас — Макаёнкай сібар і яму было лягчэй «прабіць» публікацыю. Ни ведалі і адны і другі, што гэты мой сібар Макаёнак не друкаваў мене ў «Нёмане» амаль восем гадоў, выконваў загад «высокіх істанцый»!..

Усе плязвуганія наконт того, хто сапраўдны аўтар перакладу, — злаўская духта. Наш пераклад — прыклад арганічнай садружнасці двух перакладчыкаў, вынік цікавай сумеснай працы. Так, Карлас зрабіў падрадкоўнікі (як я ня ведаю гішпанскай мовы), але падрадкоўнік не прымітыўны, а найадбрэйнейшы, даў мне ўесь будаўнічы матэрыял раману, да апошняга самага маляненькага каменьчыка. А галоўнае — сама галоўнае! — Карлас ведаў рэзілі жыцціца Лашынскай Амэрыкі, фальклёр тамтэйшых народу, паданін, легенд, пазнаніяў. Ведаў ўсё тое, пра што казаў сам Маркес у адным са сваіх інтэрвю маскоўскім журналістам: «Уяўлюю, колькі складаны было ў перакладчыкаў «Восені патрыярх». Кніга насычана песьнімі карыбскіх народоў: там ёсьць кубінскія песьні, мэксіканскі і адна пуртартыканскі. Акрамя таго, яна ўсё напоўнена пэзій нікарагуанса Рубеном Дарыё... «Восені патрыярх», па сутнасці, абыгрывае мову Рубена Дарыё, яна — музычны інструмент раману».

Карлас ведаў і пэзію Дарыё, выдатна ведаў. Тому без ягоных падказак, ягонага ведання рэальнай падасновы раману я на зделоў не на падставе аднаго падрадкоўніка дамагчыся амаль пойнай адэкватнасці расейскага тексту з гішпанскім.

А такую

адэкватнасць пацьвердзіл ажно п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць — таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але ня толькі «Восені патрыярх» адэкватная арыгіналу дэякуючы садружнасці перакладчыкаў з Карласам. Бліскучыя переклады Рыгора Барадуліна вершаў Гарсія Лёркі, Пабла Нэруды, Нікаласа Гільена, Габрыэллы Містраль зроблены на падставе падрадкоўнікаў Карласа. І пры ягоным сучудзелі ў перакладах як тлумачальника асаўлівасць мовы, манеры, съветапогляду наўзаных вышыі пэзіяў. Гэта не адно барадулінскі ўкладу скарыні беларускага пазычнага перакладу, але і ўклад Карласа Шэрмана.

У «Восені патрыярх» амаль на кожнай старонцы гучыць зварот да галоўнага героя: «Мой генэрал!» Вось і мы з Карласам на працягу апошніх дванаццаці з гакам гадоў жартайтэльна вязіліся адзін да аднаго гэтак жа — мой генэрал! Добры дзень, мой генэрал! Як сябе пачуваеце, мой генэрал? Таму і сёньня я звязытаюся да яго гэтак жа...

Урна з прахам Карласа Шэрмана ўсё яшчэ знаходзіцца ў Нарвегіі, — аказваеца, ёсьць безъвіліч розных біорактарычных фармальнасцяў, праз якія ўдзеў Карласа Тамары Шэрман трэба прайсці, каб атрымаць дазвол на правоз урны на радзіму нябожчыка. Так, на радзіму, у Беларусь, хоць па месцы нарођанія ён уругваец. Да гістарычнага радзіму стала для яго і раздзімай ягонага сарфа. Родная замяла чаке цябе, мой дарагі генэрал, мой любы Карлас, і прах твой стане яе часынкай...

IN MEMORIAM

Дзень пры дні — і ўсё жыццё

Сорак дзён таму, 10 сакавіка, на 95-м годзе жыцця памёр заслужаны настаўнік Беларусі Аланас Цыхун.

Ён належаў да тых нямногіх старых інтэлігентоў з беларусаў-захоўнікамі, што назадуёй састаліся часткою Гардні. Пісменнікі Аляксей Карпак, акадэмік-мэдны Юры Астроўскі, кампазытар-песеньнік Аляксандар Шыдлоўскі, настаўнік Сяргея Дрозда... Іх злупыла па-сляяніску ўпартая працаўтасць дзеяла карысці сваёй краю ды людзей і гэтак жа беларускасцю.

Аланас Цыхун, не зважаючы на злынне розных рэжымуў і адпаведных ідалгічных зыгзагі, спакойна і ўпэўнена рабіў свою справу жыцця. Вучыў школынік шанаваць роднае і па крупіках злупыла місцявую спадчыну —

дialekty, тапонімы, фальклёр, звысткі пра мінушаў розных этнасіў у разгэне, пра яго вядомых людзей. І яшчэ стварыў музэй Я. Карпакага ў яго вёсцы Лаша, што непадалёк ад роднай Цыхуну Кунцашыны (Гардзенскі раён). Гэты школынік музэй прайсаваў у 1964 да 1977 году, пакуль не абылося пададзенія малага радзіма акадэміка беларуса-захоўніка.

Ен меў добрае пачуццё гумару і мочыні зарад жыццядзеяйніцтва. Зычліва ставіўся да людзей. У сваім дому на драўлянай ускраіне Гардзенскага раёна даваўся прыходу і мадалога, і старошага. Любіў частаваць мэдам з уласных

вулізяў, пайграць на скрыпцы, выпіц з гостем добрую чарку, засыпаваць беларускую песьню. Яго любілі.

Незадоўгы да яго смоку я зайшоў у добра вядому хату. Прынес нумары «Нашай Ніве» з яго вершамі і дэмакі з яго апошнімі вечарынкамі. Яму ўжо цяжка было гаварыць. Я на некалькі разоў працтаваў надрукаваныя вершы. Даў у руки здымкі, у якія ён добраў-добраў гаўраўся. Пра што думаў 94-гадовы мудрэц, якога ўгледавала заходнебеларускую віскоса-гарадзіску сунежка з яго традыцыйнай народнай культурай? Мусіць, гледзячы на сабору і памяшканія на здымку, разыўваўся і азираўся ў сваё, далёкае. Яно ж у кожнага асабона. Аднак прытым і супольнае з людьмі, блізкімі па духу. Башкайчына ж — адна.

Аляксей Пяткевіч, прафэсар Гардзенскага дзяржаўнага ўніверсітету Я. Купалы, пісьменнік.

Патрыярх прынёманскага краю

Гэтым разам спадар Аланас патэлефанаваў сам...

— Зайдзіце, калі будзеце мець матымасць. Нешта нездаровіца...

Раніцай 23 студзеня адчынія брамку варот на падворычы хаты гаспадара. Сустэрчи дамагаўся я сам. На адным з круглых сталоў, прысвечаных юбілею Зоскі Верас, сп. Цыхун казаў пра свае краязнаўчыя здабыткі. Многія матэрыялы ўбачылі сябе у розныя гады у місцявом друку. Іншыя чакалі сваёй апрацоўкі.

Вырашылі, што аддамо рапакіт у кампютары набор, а гаспадар тым часам зойміца апрацоўкі сваіх доплісаў...

...І вось падпрыхаваны да вёрсткі тэксты дэльюх кніг. Са зборнікамі вершаў някіх праблем, а з краязнаўчым

атрымалася не зусім так, як хацелася. Яўна напрошавалася кампаніўка па раздзялах — уласна краязнаўчай артыкулы, апавяданні, артыкулы пра самога аўтара — рэцензіі і анататцы на яго творы, інтэрвю з ім, разыўгавукоўці, допісы чытачоў.

Яшчэ адзін блёк склалі пісмы да сп. Аланаса. Яму дасыпалі лісты Васіль Быкаў, Янка Брыль, Ніл Гілевіч, Барыс Кіт, Рыгор Барадулін... Таму я і прышоў.

Гаспадар быў бяз галыпці, у баваўнічай кашулі. Звычайна «на людзі» ён выбирайаў толькі ў гарнітуры. Але можна зразумэць — дома. Гаварылі, спадар Цыхун падрадыў фатадзімкі. Я разыўваўся. Сп. Аланас стаяў ля ажыні і задуменна глядзеў на падворак амаль празрыстымі ад часу вачыма. Праз 45 дзён ён памэр.

Антон Лабовіч

Сіні дызэль «Гомель—Гомель»

ЮГАСЯ КАЛЯДА

Палянэз Агінскага

Глядзі, глядзі, захоўваіт у падкорцы, зъбірай начных кашмару плён:

сквэр у зялёной пыльнай абalonцы

ды бруку штучнага палон,

трамвайны звон, машын гудзеньне,

дарожны знак — як знак бяды —

сталицы сціплае адзенне

у мазгох захоўваіт назаўжды!

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

Але на толькі «Восені патрыярх» амаль

адэкватнасць пацьвердзіл ажно

п'ять літаратураведаў-гішпаністу, калі пісалі закрытыя рэцензіі на раман для выдавецтва «Художественная литература». Пяць —

таму, што маскоўскі клан перакладчыкаў з гішпанскай мовы вельмі хацеў, дамагаўся, каб наш з Карласам пераклад «зарэзайл».

2. Вольны горад

Ён гарадзкіх муроў пакінү межы,
ён зыліўся зь вёскамі, заблытаўся
у лясах,
набраў паветра, выхукнуўшы смог,
заводзіў коміны ператварыў у вежы.

І, каб унікнуч гарадзкіх тугі,
урбанізації, што ціснула да болю,
я набіраў маўчаныкі адзенне
чужынскай мовы поўны рот —

Comment t'appelles-tu?

Як дзяцел, пытанье скроні дзяўбі,
і сон не нясе забавенія:

як магу я пакідаць цыбе,
калы ты на маеш найменыня?

Перапляценын гукаў ды слову,
марскія вулы парапразаў...

Як зыменяча шыфры тваіх адказаў —
адкупу я чакацьму адказаў?

...Ляпілі, бы з гліны, далонямі
зь цемры

ляпілі гарачыя нашыя цэлы,
дэвяне розныя мовы мы зблыталі ў

роце,
каханьнем душылі, нібы на гароце,
мільёны разоў — хто там зарас
падлічыць?

Забылі спытанацца: «А як цыбе
клічуць?..»

Як гукаізацинае шкло —
варожая родная мова...

Нам жаўжы: слова спачатку было!

Я ведаю: слова спачатку было!

Даруйце... Якое слова?

у Гораду аўдымані,
у гомельскіх вуліцаў вір,
і топча абрасаў брукаванку,
асфальт, ці то пыл, ці то жвір,

пакуль галава закружыцца —
ад водавароту вуліцу,

бульвараў, праспектаў, вулак...

Гомель — мураснік, вулей...

А калі галава закружыцца —
спыніся пасядр вуліцы,

прыгадай, дзе стаіш:
гэта — гэта!.. а, які вуліца!

Гэта на Гомель — Парыж!

4. Горад-агарод

Мой горад — гэта агарод.
Жыве ён ззаду напярэд.

Віруе ўночы, сьпіць узденъ.

Мой горад хворы на людзей.

Мой горад — гэта агарод.
У ім час ціц наадворт.

За агароджою — сціяна.

На далалядзе — дауніна.

Мой горад — гэта агарод.
Руйнуш плот — і бачыш плот.

* * *

Калі у кола час замкне,
пасыпце крыкнучы: «Не мяне!»

¹ вуліца (фр.)

* Як цыбе клічуць? (фр.)

Інтэлектуалка, даярка, пісьменьніца

У лютым Беларусь наведала швэдзкая пісьменьніца Катарына Масеці. У менскім кінатэатры «Перамога» паказвалі экранізацыю ейнага раману «Хлопец з суседній магілі». Сваю першую книгу яна выдала ў 45 гадоў. І цяпер вырабоўвае розныя жанры — казкі для дзяцей, мэлядрамы, дэтэктывы. Гарадзкая інтэлектуалка, Масеці падпрацоўвала даяркай на фэрме мужа, гадавала чацвёра дзяцей і адначасова выкладала, пісала літрецэнзіі, іграла на акардэоне ў ансамблі. У Швэціі і Беларусі прыкладна роўная колькасць насельніцтва, але яе книга «Хлопец з суседній магілі» — гісторыя кахання простага фэрмера да гарадзкой інтэлектуалкі — выйшла недасягальным у нас накладам у 450 тысяч асобнікаў. З пісьменьніцай гутарыў карэспандэнт «НН» Андрэй Расінскі.

«НН»: Вашы книгі называюцца надзвычай праваслаўнай: «Хлопец з суседній магілі», «Заткніся, цябе ўжо забілі»...

Катарына Масеці: Гандляр мусіць прадаць книжку. Каб прывабіць чытача, трэба адпаведная назва.

«НН»: Наколькі хутка акупаюцца швэдзкія книгі?

КМ: З аднаго боку стала лягчэй: швэды цяпер болей чытаюць. Болей друкуюцца кніжкі, зьяўліўся электронныя выданыні. Таннай стала вы-

даваць. З другога боку, выдаўцы болей зацікаўлены ў камэрцыйным поспеху, скіраваны на рынок.

Мае книгі акупіліся, бо выдаваліся вялікімі накладамі.

Іх хутка раскупілі. Але ўвогуле, пісаць — не дужа прыбыльковы занятак у Швэціі. Пісьменьнік жывуць на стыпэндый. Добра акупляюча толькі дэтэктывы.

«НН»: Кіно ў відзе не вінцкае мастакства слова?

КМ: Наадварот. Выходзіць эфект сънегавога камяка.

Спачатку я напісала книгу — і чытачы ёй зацікаўліся. Потым книгу экранізавалі — «камяк» папулярнасць пабольшаў, большую ўвагу звязрнулі на саму книгу.

«НН»: Што б Вы парапілі пісьменьнікам, якія наважыліся на позыні дэбют?

КМ: Я могу сказаць ім: у вас ёсьць вялікі досвід, якога няма ў маладых пісьменьнікай.

«НН»: У беларускай літаратуре была папулярная тэма «сена на асфальце». Эта пра людзей, якія прыехалі з вёскі ў горад, але так і не сталіся гардзянамі. А як з падобнай тэмай у швэдзкай літаратуре?

КМ: Гэта тыпова й для швэдаў таксама. Наш клісы Мубэрт — сапраўдна «сена на асфальце». У май «Хлопцу з суседній магілі» сена сустракаецца з асфальтам. І ўтвараеща адзіна цела.

Швэдзкі інстытут зацікаўлены ў перакладах швэдзкай літаратуры на беларускую мову і перакладчыкі падтрымліваюць. Па дадатковую інформацію звязрайтесь на тэл.: 226-59-48 ці на электронныя адресы elena.kasko@sweden.by.

АЛЯКСАНДРА ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

Чалавек — адзіная істота, якая можа быць дурнем.

Чалавек вялікі — чалавек, які рэдка бывае жывым.

Чалавек дрэны — чалавек, якога ўжо німа сіл апраўдаўца.

Чалавек здаровы — дрэны

абсьледаваны хворы.

Чалавеканенавісціцтва — разнавіднасць самакрытыкі.

Чарга — месца, дзе людзі баща згубіць адзін аднага.

Чарга суседня — чарга, якая заўжды рухаецца хутчэй.

Час — настаянік, які забівае

сваіх вучняў.

Час перадсміяротны — гэта калі хочацца яшчэ хоць кроху пажыць вечна.

Час цяжкі — тое, што пачынаеца адразу пасля часовых цяжкасці.

Часова — на адзін дзень ме-

НОВЫЯ КНІГІ

А што мы ведаем пра масонаў?

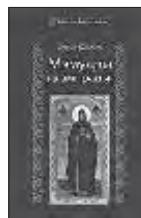
Вольныя муляры ў беларускай гісторыі. Канец XVIII — пачатак XX ст. / Уклад. і нав. рэд. д.г.ст.н. А.Смаліячук. — Вільня: Gudas, 2005. — 280 с. 500 ас.

Зборнік — адна зь першых гісторыяграфічных спробаў асьвятельніцтва дзеянасці масонаў як у Беларусі, так і на Гарадзеншчыне. Сярод аўтараў як беларускія наўкоўцы — Вячаслав Швед, Алекс Смаліячук, Марына Сакалова, Сяргей Рыбчонак, так і іншыя польскія калегі — Тадэвуш Цагельскі, Станіслаў Малахоўскі-Лэмпіцкі.

У книзе ідзеца пра малавядомыя старонкі масонскіх лёжаў у Беларусі, развівайцца руху «вольных муляраў» у Горадні, Менску, адраджэнніе масонскага руху ў пачатку XX ст. Аўтары выдання даказаюць, што масонства ў розныя перыяды беларускай гісторыі было значным фактарам грамадзка-палітычнага і культурнага жыцця.

Антон Лабовіч, Горадня

Новая книга Юрэвіча

Юрэвіч Л. Мэмуары на эміграцыі: крыніцы знаічае даследаванні. — Менск: Беларускі кнігаизбор, 2005. — 332 с. 200 ас.

Гэта ўжо чацвёртая книга ў сэрыі «Бібліятэка ЗБС «Бацькаўшчына», заснаванай мінулай вясной. Даследаванне звязанае працягам папярэдніх прац Лявона Юрэвіча, а перадсміем «Беларускай мэмуарыстыкі на эміграцыі» (Нью-Ёрк, 1999). У «Мэмуарах на эміграцыі» друкуецца бібліографія інкрапіштага і ўспамінай, зъмешчаных у эмігранцкіх газетах «Бацькаўшчына» і «Беларусь», поўныя ўспаміны ўладзімера Дудзіцкага «Даруй, што плачу», шчымлівія, поўныя болю лісты Вольгі Таполі да Юркі Вільбіча. Прадмову да кнігі напісаў вядомы даследчык з Санкт-Пецярбурга Мікола Нікалаеў.

АГ

ней, чым пастаянна.

Чат — кветка на магіле працоўнага часу.

Чачотка — танец, які нарадзіўся ў сям'і, дзе было сямёра дзіцяці і адзін начны гарычок.

Чутка — інфармація, якая распаўсюджваецца хутчэй за гук.

Чынгісхан — чалавек, які любіў вандраваць, наведаўшы краіны земляў.

Чыноўнік — доказ магчымасці размнажэння непалавым шляхам.

АДАМ ГЛЁБУС

Сучаснікі

2005. Памідораў і рок-н-рух

А.Памідораў уваліўся ў куточкі з кіпін маленъя каробачку з пігулкамі, вытрас адну, закінуў у рот і пачаў пасмоктваць. Памідораў пасмоктваў пігулку, слухаў музон працівнікі, хітаў галавою, патрогівала плячыма, паліваў далоніню па пільбе з надпісам «не прытуляцца» і пагружваў нагою па вагоннай падлоге. Каб звяца рок-н-рольшчыкам, трэба наўчыцца пагружваць, палівацца, пахіцца, патрогіваць, пасмоктваць, слухаць і адначасова іміцаваць ў бітве набітым вагоне праз безнадзейна-чорны тунэль жыцця. Калі ты здатны на такое, дык спакойна выканаеш песню пра зорачкі выгнанія Новіка-Гекона, а ўсе слухачы зачарујцца твайм изўрэмыльным талентам. 06.03.2005, 12:33.

1965(?). Кажушок і ўзнагарода

Быў такі ў Койданаве дзівак — Толік Кажушок. Раскулачылі сям'ю Кажушкоў рассейскія камуністы напярэдадні другой сусветнай, недзе ў 1938. Усіх выслалі за Урал, а Толік застаўся ў мястэцкім, бо замалы быў для высылкі, дык бяднайшыя, неабрашаваны ўладамі сваіяк забраў яго гадаваць. У школе Толіка прымусілі публічна адрачыцца ад бацькоў-экслюзіватараў: маўляў, так Анастоль ачысціўся ад шкоднай спадчыны і стаў новым савецкім зынчалавакам. Ад бацькоўскай спадчыны Кажушок сапраўдны адрокся і адчысціўся, але захварэў на новую скіпашніцу, чым і праславіўся на ўсё Койданава і далей. Толік, куцайка сіні, добра вучыўся, скончыў школу і ўніверсітэт, дзе застаўся выкладаць гісторыю. Так бы Кажушок і выкладаў гісторыю савецкім камуністамі да самай ільнін, каб на праців падзяліцца ўзнагародой. Пасля заканчэння ўніверсітэту пасля Кажушка на пару гадоў паніраваць вясенкамі у часы, што стала паміж Койданавам і Стоўпцамі. Кажушок служыў старані, але несумленна, бо скраў блянкі, запоўніў іх тым самым узнагароды сам сябе ѿрдзянаў. Чырвонай зоркай. Так што ва ўніверсітэт Толік Кажушок вірнуўся адзінаносцам. Выехаў з мястэчка як сыцілы вайсковец, а ў Менск прыехаў з крывавай зоркай на грудзях. Гадоў з дзесяці Толік Кажушок пахадзіў у героях, а потым падброка блянкай пейкім чынам выкрылася. Кажушка арыштавалі і выслалі за Урал. Койданаўцы не винавацілі Кажушку за падпрацоўку дакумантаў, а за адрачэнне ад бацькоў асуджалі. Казалі: не адрокся б ён ад сваіх крэўных, дык і з крадзеным орднам не злавілі б. Такая ў Койданава лёгкі.

07.03.2005, 14:41

2005. Дубавец і нязьдзейсненава

Сяргей Дубавец прапанаваў выказацца на тэму нязьдзейсненава. Я напісаў нататкі «Хацец зрабіць і не зрабіў...» У тых засцяках пералічваліся добрыя наўмы, але цалкам ігнараваліся кепскія. Не было там пра жаданні зынчатаць, пра намеры зыняславіць і абразіць. А якраз гэта на толькі сама цікава, але і то, чым сапраўдна можна ганарыцца, бо не забіў, ня ўкraў, не зламаў, не пабіў... Мей жа намер, хацелася, карпела, а перадолеў сябе, перамог.

08.03.2005, 15:04

Шчарбатая перамога

Агляд падзея тýдня

У Беларусі пачаўся новы футбольны сезон. У мінулы чацвертав завяршыліся чвэрцьфіналы Кубку Беларусі, а ўжо ў аўтарак, 12 красавіка, быў згульны першыя паўфінальныя матчы. Менскі МТЗ-РПА прымала «Нéман» (Горадня), а ждановіцкія «Дарыда» — барысаўскі БАТЭ. Матчы ў адказ пройдуть праз месяц.

Аднак асноўная ўвага беларускіх заўзятараў была прыкаваная да хакейных плянікоў. Завяршыўся чэмпінат Беларусі па хакеі з шайбай. Другі год запар залатыя мэдалі адкрылага першынства краіны заваявала менскія «Юнацтва». Правда, перамога выхаванца Міхаила Захарава ня бачыцца такою ужо ўсіх спрочнай. Перад фінальным матчам са стылічным «Керамінам» «Юнацтва» зрабіла дазяйку, выклікаўшы ў клуб быльых гадаванцоў, што ціпер гуляючы у расейскай суперлізе, — Міхаила Грабоўскага з «Нафтакіміка», Уладзімера Цыплакова з ЦСКА да Андrez Скабелку з «Сібіру». Вось гэта ўдарная тройца і забясьпечыла «золата» першынства, фактычна ўтроху пераграўшы «Керамін». Такі крок «юнакоў» выклікаў шмат спрадвільных нараканаў у заўзятараў хакею. Так, на сایце www.pressbol.by у аптыгані «За каго вы будзеце хварэць у фінале», за «Юнацтва» прагласавалі толькі восем адсотак наведнікаў. «За Керамін» — 30%, «не за Керамін», але супраць «Юнацтва» — 32%.

Заўзятары наракалі на тое, што, аказваеца, можна цэлую разгудыры чэмпінат абыходзіца без легіянераў, пакліаць іх толькі перад самымі фіналам — і не пакінуць ніякіх шанцаў суперніку. Но хакеінае першынство Беларусі куды слабейшае за расейскае, таму некалькім рэкрутам няняхця правесці «майстар-клас» на лядовай плошчы. Выклікала шмат заўгар і судзейства на фінальных матчах. Вось тады, відаць, сымпаты заўзятараў і былі не на баку «Юнацтва».

Аднак несумненны плос выніку беларускага чэмпінату, дзе ўпершыню бралі ўдзел латвійскі і ўкраінскі клуб, у тым, што ўсе прызывыя месцы дасталіся беларусам. Бронзавыя мэдалі заваявала магілёўскае «Хімвалакно». Так што ня трэба

вельмі манілася кіраўнікам Татарстану зрабіць сабе і народу падарунак да 1000-годдзя Казані. Але спатыкнуўся ў чвэрцьфінале на омскім «Авангардзе». Ціпер давядзенца сканцэнтраваца на футбольным «Рубіне» і баскетбольным «Уніксе»

А залатыя мэдалі заваявалі хакеісты маскоўскага «Дынама», якое ўзначальваў экстрэнэр зборнай Беларусі Уладзімер Крыкунов. творца «беларускага цуду» ў Солт-Лейк-Сіті. Цікава, што перад пачаткам сезона шмат хто з гульцоў каманды быў нездоволены фізyczнымі нагрузкімі, якія даваў ім новы трэнэр. Скардзіліся: толькі і робім, што трэніруемся, аж уваччу щёнка. Але беларускі спэцыяліст упарты гнушаў сваю лінію. І нагружкі дали плён. «Дынама» цэлы год упружна лідзіравала ў чэмпіянце, дык у фінальнай сэрыі яму таксама не было роўных. У фінале іны не пакінулу шанцаў амбітнай «Ладзе», выйграўшы сэрыю з лікам 3:0.

Як вынік, Крыкунову прапанавалі ўзнаналіць зборную Расеі на чэмпіяне съвету, што пройдзе ў Аўстрый ў траўні. Выкананыя авайвізакі ён і распачаў у паніззялак. А беларусы якраз гуляюць з расейцамі ў адной падтрупе. Так што 4 траўня ўсіх чакае цікавы пайдынак: трэнэр Уладзімер Крыкунову супраць сваёй бывшай зборнай. Дарэчы, адразу пасля апошняга матчу фінальнай сэрыі «Дынама» — «Лада» Крыкунову параўнай свой посыпехам на Зімовых гульнях-2002. Тады беларусы перамаглі ў чвэрцьфінале швейцаріі і выйшлі ў паўфінал. Найлепшае дасягненне беларускага хакею было пры Крыкунову. Цікава, чаго даб'еца Глен Хэнлан?

Канец тýдня прынёс яшчэ адну прымечную хакейную вестку, гэтым разам са славенскага Марыбору. Юнацкая зборная Беларусі пад кіраўніцтвам Васіля Панкоўя вярнула сабе пунцёку ў эліты дызівіён, адкль выбыла год таму, на чэмпіяне съвету, што праходзіў у Менску.

Так што за хакейнымі паразамі ў любым прыходзіць красавіці пазытыў. Цікава, якім выдасца хакейны тэрвен.

Алег Раевец

СЪЦІСЛА

Гарадзенскім дзяўчынам роўных

«Алімпія» (Горадня) чацверты раз запар выйграла жаночы чэмпінат Беларусі па баскетболе. У фінальнай сэрыі да трох перамог каманда перамагла барысаўскую «Бірзенін-БДАФК» — 3:0. Нікеліскія шанцы на чэмпіёнастве маюць і гарадзенцы-мужчыны. 15 красавіка пачынаюцца паўфіналы ў нацыянальным першынстве. «Горадня-93» гуляе з віцебскім «Ляжаматыв-КіС», а менскі «Віталір» — з асновіцкім АЗАА. Сэрыя — таксама да трох перамог.

Старт чэмпіянату

У найбліжэйшыя выходныя стартуе чэмпінат Беларусі

на футболе. У суботу будзе згульны чатыры матчы: МТЗ-РПА (Менск) — «Дынама» (Менск), «Плахіёр» (Салігорск) — БАТЭ (Барысаў), «Славія» (Мазыр) — «Гарыца» (Жодзіна), «Дняпро-Трансмаш» — «Гомель». У нядзелью пройдуть тры астатнія пайдынкі: «Дынама» (Барысаў) — «Дарыда» (Ждановічы), «Ляжаматыв» (Менск) — «Зорка-ВА-БДУ» (Менск), «Нéман» (Горадня) — «Нафтан» (Наваполацак). Паводле рапорты Беларускай фэдэрацыі футболу, туры беларускага чэмпінату будуть праходзіць у выходныя, а тэлеканалам «Лада» абядзе паказваць адзін з матчоў у жывым эфры.

Каб усе так лаяліся

Расейскі футбольны саюз

(РФС) можа накласці штраф на паўабаронцу маскоўскага «Дынама» і найлепшага гульца зборнай Беларусі-2004 Максіма Рамашчанку. За дзесяць хвілін да заканчэння матчу расейскі прэм'ер-лігі «Дынама» (Масква) — «Сатурн» (Раменскія) арбітар сустэрчы Сяргей Фурса выдаліў з поля беларуса, а таксама гульца «Сатурну» Валера Еспіава за тое, што неініцыятуў суперніка. Рамашчанка пасля матчу мовіць здзівіўся: «Калі за матч кожнага выгнянця з поля, то да канца сустэрчы ніхто не дагуляе». Футбалістам, паводле дысциплінтара РФС, пагражае штраф у 100 тыс. расейскіх рублёў і дыскваліфікацыя на чатыры гульны.

Мабільнік — найлепшы сябар трэнэра

Трэнэр лёнданскага футбольнага клубу «Чэлсі» Жэз Мурынью быў дыскваліфікаваны на два матчы Ліг чэмпіёнаў — сустэрчы адной чацвертага фіналу між «Чэлсі» і «Баварыя» (6 і 12 красавіка). Першы матч, што прыйшоў на минулым тýдні, партугальскі спэцыяліст сумленна адседзеў у падтрыбунным памяшканні. Але німецкія журналісты — а «Баварыя» саступіла з лікам 2:4 — падзарошоць, што на ўсё было чыста. Так, журналісты «Bild» кажуць, што трэнэр галігіэрэй лёнданскага клубу Сільвіну Лоўру падчас другога тайму тройчы адходзіў у падтрыбунны

памяшканні, і пасля кожнага з ягоных вітраньняў «Чэлсі» праводзіў замены. А трэнэр лёнданцаў па фізіадрыхты Руй Фарыя правесціў увесі матч, нягледзячы на вельмі цёплае надвор'е, у шапцы. Журналісты намякаюць на тое, што ў партугальца на галаве было схавана нейкое прыстасаванне для сувязі з галоўным трэнэрам. Для Мурынью гэта не ўпершыню. Два гады таму, калі ён быў трэнэрам «Порту», падчас паўфінальнага матчу Кубку УЭФА з рымскім «Лацие» на яго таксама была накладзена дыскваліфікацыя. Але Мурынью паслаў на лаву трэнэршу больш за триццаць эсэмсак. «Порту» тады пасыхаво прышла паўфінал і ўрэшце выйграла Кубак УЭФА.

Кепкетэр сыдзе праз год

Знаміты дашкі чарнаскурый багун Уілсан Кепкетэр заявіў пра тое, што завершыць спартовую кар'еру пасля чэмпіянату Эўропы-2006, што мае працэсць ў швдзікі Гётэборгу. «У 1995 я выйграў у Гётэборгу першы тытул, там я манер і завяршиць выступлены». Уілсан нарадзіўся ў 1973 г. у Кеніі, але колькі год таму прыняў грамадзянства Даніі. «Кіпкетэр шмат даў як лёгкай атлетыцы нааугл, так і дашкам спорту ў прыватнасці. Яго будзе не хапаць на лёгкатачтых пляшоўках съвету», — з сумам зазначыў працэсцік Фэдэрэцыі лёгкай атлетыкі Даніі.

АР

ІНФАРМАТАР

Фітнэс-цэнтры Менску

«Alisa-star» вул. Енісейская, 1 243-86-19	«Дайгальце» вул. Жудро, 40 255-39-82
«Gala sport» вул. Ташкенская, 2 210-20-99, 211-55-70	«Дэвата» вул. Сурганава, 28а 239-39-65
«Servik» вул. Чарвакова, 8 268-68-19	«Журавінка» вул. Купалы, 25 206-68-90
«XXI стагодзьдзе» пр. Ф. Скарны, 169 228-71-71	«Каліпса» вул. Чарнышэўскага, 3 279-65-27, 231-84-86
«Авангард» вул. Кульман, 5 205-62-98, 214-08-77	«Ла фантану» вул. Амуратская, 4 223-51-71 www.ufontana.stalica.net
«Багіра» вул. Карастаянавай, 41; пр. Ф. Скарны, 37 268-66-21, 284-70-84	«Моны арэшак» пр. Машэрава, 93 254-88-01
«Біярытм» вул. Фабрыцыюса, 30 227-49-82	«Нардзін» вул. Сурганава, 476 237-74-56
«Гарызон» вул. Куйбышава, 41 239-48-59	«Наташа» вул. Ясеніна, 66 272-15-86
«Гранд» вул. Р. Люксембург, 82	«Пасоліства прыгажосці» вул. Альшэўскага, 20

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Чорны згулялі 1...Cc8-f5, зъ лішкам абараніўшы адну пешку і пакінуўшы без на-глядзу другую (b7). Паслы ходу гросмайстра 14. f2-f3 трэба ўжо думца, як захаваць матэ-рыяльную раўнавагу — слон белых імкнен-ца на f3. Да гульні можна далучыцца на любым этапе. E-mail: nn@promedia.by, SMS: 754-04-53, bychess.narod.ru. Чакаем ваших варыянтаў да паніядзелка, 19:00.

3. Лыбін — чытачы «НН». Ход чорных.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Пятніца, 15 красавіка

БТ, 13.20

«Жайнеры Італіі».

Беларусь, 2004, рэж.
Анатоль Алай.

Дакументальны фільм.

Рэжысэр Анатоль Алай — цікавы і ўдумлівы беларускі дакументаліст. Ягоны дэбют «Ня плачы на мне» пра мас-така Аляксандра Ісачова адразу прыцягнуў да сябе ўвагу. Карпіна «Салдаты Італіі» гэта гісторыя кахань-ня беларускіх італьянская венециапалонана ў акупава-ным Менску.

«Лад», 22.20

«Ладзі Макбэт Мцэнскага павету».

Расея, 1989, рэж. Раман Балаян.

Драма паводле нарыса клясыка расейскай літарату-ры Мікалая Ляскова.

Жарсць купчыкі Кацірыны Ізмайлівой (Наталія Андрэйчанка) да прыказчыка Сяргея (Аляксандар Абдулаў), якіх прыводзіць да злачынстваў і смерці. Зьявініце ўвагу на наўмыс-ныя змены танальнасці ў кацінне, на выбітную апэра-тарскую працу Паўла Лебе-шава, на атмасфера, інтана-цы і акторскую гулюю.

Субота, 16 красавіка

НТВ, 19.50

«Варашылаўскі стралок».

Расея, 1999, рэж.
Станіслаў Гаварухін.

Крымінальна-публіцыс-тчычная драма.

Пэнсіянер Іван Фёдаравіч (Міхаіл Ульянов) страдаў надзею на закон і дзяржаву ды самастація помесьці ўніяднікам, якіх згвалтавалі ягону ўнучку. У руках колі-шніяга варашылаўскага стралка снайэрская віントу-ка — страшная зброя.

Карпіна цікавая не рэжы-сурай допутата расейскай Дзярждумы Станіслава Гаварухіна (чые творчыя да-сягнены засцяліся ў да-лекім мінулым), не ігрою Міхаіла Ульянова (прафэс-тыйней, але стомленай) — але настроем разгубленасці ў рэвансчу. Беларусь тут была першай — аднаведны фільм «Сын за бальку» (1995) ма-ніфеставаў новы-стары па-літычны рэжым. Помста пэнсіянера прывечаная прызамі і на постсавецких фэстывалях.

БТ, 23.10

«Сапраўднае каханье».

ЗША, 1993, рэж. Тоні Скот.

Крымінальны баявік, мэ-

ядрама, камэдыйя.

Гандляр коміксамі Кларон (Крысціян Слэйтэр) і прастытукта Алабама (Патрыцыя Аркет) какаюць адно аднаго. Яны жнівіца і ўп-каюць на мядовыя месяцы у Каліфорнію, прыхаптавшы ў дэтройцкіх гангстэрэй на-рэвотыку на пяць мільёнаў даляраў. Але крутым гаспадарам тавару такі «вясельны падарунак» далёка не даспа-добы.

Сцэнар фільму напісаў Квінін Гаранціна, так што постмадэрнісцкія жартачкі й празмерныя колькасць тру-пую карпіні гарантаваны. У фільме здымаўся знакавыя акторы Дэніс Хопэр, Вэл Кілмер, Гэры Олдмэн, Брэд Піт, Сэмюэл Дэжэнс.

Але Тоні Скот саступае Дэвиду Лінчу, каціну якога

«Дзікія сэрцам» і нагадвае «Справайднае каханье».

СТВ, 23.40

«Джэніс і Джон».

Францыя—Гішпанія, 2003,

рэж. Тоні Скот.

Камэдыйя.

У страхавага агента Пабла (Сэржы Лопэз) сур'ёзныя фінансавыя проблемы. Грошы ёсьць у кузена Леона (Крыстафер Ламбэрт), але ён зъехаў з глазуду на рок-

КАІСА

Самавітая ўніверсіяды

7 красавіка ў шахклобе Бе-ларускага нацыянальнага тэх-нічнага ўніверсітэту (БНТУ) не адзін наведнік спакыніў-ся аб чароды ўмела спакава-ных торбай. На апошні тур чэмпіянату краіны сядро-ВНГ студэнты, магістранты і аспіранты, што мусілі ехань дахаты, як заведзена, пры-хапілі свае гранты.

У сёлетнім першынстве згу-ляла рэкордная колькасць каман-даў (19), якія прыдстаялі ўсе абласцныя цэнтры, акрамя Віцебску. Затое стаўкамуанду — з міжнародным майстрам Віталем Цепелевам на часле — выставіў Палацкі ўніверсітэт. Летася на ўніверсіядзе друж-ныя падачане заявілі «зала-та», сёлета — «серабро». Дык і склад турніру стаў майдан-шым; так, за ўніверсітэт фізкультуры выступілі Сяргей Азараў і Андрэй Жыгалка, за БНТУ — Мікіта Маераў. У бе-расыяціяу на першай доніцы красавасялі чэмпіёнкі краіны Ганна Шарэвіч, на чын ху-дзенскія племяны выпаў і капі-танскі ціквар. Паводле агуль-ных правілаў, студэнты гулялі на апошніх доніцах.

Лес першых месцаў выра-шыўся ў падмачтычнай партыі паміж лідрам зборнай БДЭУ Міхайлом Гінзбургам і Сярге-ем Азараўым з ўніверсітэту фізкультуры. Гэтых сіяр-кую «вясельнікіў» абкру-жылі пічыльна сціпна разы-вакаў. Хтосьць з няйдальных глядчацоў зъбіраўся ўжо бегчы па драбны, калі Азараў здаў-ся — упершыню ў турніры.

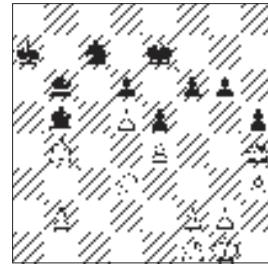
М. Гінзбург, не прыграўшы ні разу, узяў першое месца на першай доніцы, а каманда БДУФК адкласілася на трэцяе месца. Выйграўшы першынство гаспадары пляпоўкі — збор-нах БНТУ, якую трэніруе Віталі Карніловіч. Нечакан-кай стаўся пасыхік наўчікоў — каманды магілёўскага Бе-ларуск-расейскага ўніверсітэта (4-е месца). Яўлінімі аўт-сайдэрамі выглядалі курсан-ты Вайсковай акадэміі, што яго суполка мала ўзяў і на-дае разыўцьцю гульні ў нау-чэнскім асяроддзі. «Студэн-ты — элітны нашага грамадзтва, — кажа ён, — а шахматы — найлепшыя пробны камень для магнітў эліты, недарагі від спорту».

На лаўгі арганізаторам кар-піц павялічыць лік гульгоў у кожнай камандзе з чатырох да пяці, аддайшы дзьве дошкі прыгожаму полу. Іх файна, адно што масавасць пяцініяне зынажыне якасць партыі. Яшчэ важна, каб каманда-пе-раможка мела перспектывы ўдзелу ў замежных спаборніц-твах. Аднак жа ніхто пакуль не гатоў фінансава ваявікі беларускіх шахматыстай на сусветную ўз'яўлівасць. Універсіяды.

Вольф Рубінчык

М. Гінзбург (кмс,
БДЭУ) — С. Азараў
(мг, БДУФК). Ход
белых.

Адказ:

1. Cd6+! Kf7 2. Kg6+ Kg8 3. Kf7 4. Cf6+ Kg7 5. Cg5+ Kg6 6. Kf6+ Kg7 7. Kf7 8. Kg6+ Kg7 9. Kf6+ Kg8 10. Kg7 11. Kg6+ Kg7 12. Kf6+ Kg8 13. Kg7 14. Kg6+ Kg7 15. Kf6+ Kg8 16. Kg7 17. Kg6+ Kg7 18. Kf6+ Kg8 19. Kg7 20. Kg6+ Kg7 21. Kf6+ Kg8 22. Kg7 23. Kg6+ Kg7 24. Kf6+ Kg8 25. Kg7 26. Kg6+ Kg7 27. Kf6+ Kg8 28. Kg7 29. Kg6+ Kg7 30. Kf6+ Kg8 31. Kg7 32. Kg6+ Kg7 33. Kf6+ Kg8 34. Kg7 35. Kg6+ Kg7 36. Kf6+ Kg8 37. Kg7 38. Kg6+ Kg7 39. F6+ Kg8 40. Kg7 41. Kg6+ Kg7 42. Kf6+ Kg8 43. Kg7 44. Kg6+ Kg7 45. F6+ Kg8 46. Kg7 47. Kg6+ Kg7 48. F6+ Kg8 49. Kg7 50. Kg6+ Kg7 51. F6+ Kg8 52. Kg7 53. Kg6+ Kg7 54. F6+ Kg8 55. Kg7 56. Kg6+ Kg7 57. F6+ Kg8 58. Kg7 59. Kg6+ Kg7 60. F6+ Kg8 61. Kg7 62. Kg6+ Kg7 63. F6+ Kg8 64. Kg7 65. Kg6+ Kg7 66. F6+ Kg8 67. Kg7 68. Kg6+ Kg7 69. F6+ Kg8 70. Kg7 71. Kg6+ Kg7 72. F6+ Kg8 73. Kg7 74. Kg6+ Kg7 75. F6+ Kg8 76. Kg7 77. Kg6+ Kg7 78. F6+ Kg8 79. Kg7 80. Kg6+ Kg7 81. F6+ Kg8 82. Kg7 83. Kg6+ Kg7 84. F6+ Kg8 85. Kg7 86. Kg6+ Kg7 87. F6+ Kg8 88. Kg7 89. Kg6+ Kg7 90. F6+ Kg8 91. Kg7 92. Kg6+ Kg7 93. F6+ Kg8 94. Kg7 95. Kg6+ Kg7 96. F6+ Kg8 97. Kg7 98. Kg6+ Kg7 99. F6+ Kg8 100. Kg7 101. Kg6+ Kg7 102. F6+ Kg8 103. Kg7 104. Kg6+ Kg7 105. F6+ Kg8 106. Kg7 107. Kg6+ Kg7 108. F6+ Kg8 109. Kg7 110. Kg6+ Kg7 111. F6+ Kg8 112. Kg7 113. Kg6+ Kg7 114. F6+ Kg8 115. Kg7 116. Kg6+ Kg7 117. F6+ Kg8 118. Kg7 119. Kg6+ Kg7 120. F6+ Kg8 121. Kg7 122. Kg6+ Kg7 123. F6+ Kg8 124. Kg7 125. Kg6+ Kg7 126. F6+ Kg8 127. Kg7 128. Kg6+ Kg7 129. F6+ Kg8 130. Kg7 131. Kg6+ Kg7 132. F6+ Kg8 133. Kg7 134. Kg6+ Kg7 135. F6+ Kg8 136. Kg7 137. Kg6+ Kg7 138. F6+ Kg8 139. Kg7 140. Kg6+ Kg7 141. F6+ Kg8 142. Kg7 143. Kg6+ Kg7 144. F6+ Kg8 145. Kg7 146. Kg6+ Kg7 147. F6+ Kg8 148. Kg7 149. Kg6+ Kg7 150. F6+ Kg8 151. Kg7 152. Kg6+ Kg7 153. F6+ Kg8 154. Kg7 155. Kg6+ Kg7 156. F6+ Kg8 157. Kg7 158. Kg6+ Kg7 159. F6+ Kg8 160. Kg7 161. Kg6+ Kg7 162. F6+ Kg8 163. Kg7 164. Kg6+ Kg7 165. F6+ Kg8 166. Kg7 167. Kg6+ Kg7 168. F6+ Kg8 169. Kg7 170. Kg6+ Kg7 171. F6+ Kg8 172. Kg7 173. Kg6+ Kg7 174. F6+ Kg8 175. Kg7 176. Kg6+ Kg7 177. F6+ Kg8 178. Kg7 179. Kg6+ Kg7 180. F6+ Kg8 181. Kg7 182. Kg6+ Kg7 183. F6+ Kg8 184. Kg7 185. Kg6+ Kg7 186. F6+ Kg8 187. Kg7 188. Kg6+ Kg7 189. F6+ Kg8 190. Kg7 191. Kg6+ Kg7 192. F6+ Kg8 193. Kg7 194. Kg6+ Kg7 195. F6+ Kg8 196. Kg7 197. Kg6+ Kg7 198. F6+ Kg8 199. Kg7 200. Kg6+ Kg7 201. F6+ Kg8 202. Kg7 203. Kg6+ Kg7 204. F6+ Kg8 205. Kg7 206. Kg6+ Kg7 207. F6+ Kg8 208. Kg7 209. Kg6+ Kg7 210. F6+ Kg8 211. Kg7 212. Kg6+ Kg7 213. F6+ Kg8 214. Kg7 215. Kg6+ Kg7 216. F6+ Kg8 217. Kg7 218. Kg6+ Kg7 219. F6+ Kg8 220. Kg7 221. Kg6+ Kg7 222. F6+ Kg8 223. Kg7 224. Kg6+ Kg7 225. F6+ Kg8 226. Kg7 227. Kg6+ Kg7 228. F6+ Kg8 229. Kg7 230. Kg6+ Kg7 231. F6+ Kg8 232. Kg7 233. Kg6+ Kg7 234. F6+ Kg8 235. Kg7 236. Kg6+ Kg7 237. F6+ Kg8 238. Kg7 239. Kg6+ Kg7 240. F6+ Kg8 241. Kg7 242. Kg6+ Kg7 243. F6+ Kg8 244. Kg7 245. Kg6+ Kg7 246. F6+ Kg8 247. Kg7 248. Kg6+ Kg7 249. F6+ Kg8 250. Kg7 251. Kg6+ Kg7 252. F6+ Kg8 253. Kg7 254. Kg6+ Kg7 255. F6+ Kg8 256. Kg7 257. Kg6+ Kg7 258. F6+ Kg8 259. Kg7 260. Kg6+ Kg7 261. F6+ Kg8 262. Kg7 263. Kg6+ Kg7 264. F6+ Kg8 265. Kg7 266. Kg6+ Kg7 267. F6+ Kg8 268. Kg7 269. Kg6+ Kg7 270. F6+ Kg8 271. Kg7 272. Kg6+ Kg7 273. F6+ Kg8 274. Kg7 275. Kg6+ Kg7 276. F6+ Kg8 277. Kg7 278. Kg6+ Kg7 279. F6+ Kg8 280. Kg7 281. Kg6+ Kg7 282. F6+ Kg8 283. Kg7 284. Kg6+ Kg7 285. F6+ Kg8 286. Kg7 287. Kg6+ Kg7 288. F6+ Kg8 289. Kg7 290. Kg6+ Kg7 291. F6+ Kg8 292. Kg7 293. Kg6+ Kg7 294. F6+ Kg8 295. Kg7 296. Kg6+ Kg7 297. F6+ Kg8 298. Kg7 299. Kg6+ Kg7 299. F6+ Kg8 300. Kg7 301. Kg6+ Kg7 302. F6+ Kg8 303. Kg7 304. Kg6+ Kg7 305. F6+ Kg8 306. Kg7 307. Kg6+ Kg7 308. F6+ Kg8 309. Kg7 310. Kg6+ Kg7 311. F6+ Kg8 312. Kg7 313. Kg6+ Kg7 314. F6+ Kg8 315. Kg7 316. Kg6+ Kg7 317. F6+ Kg8 318. Kg7 319. Kg6+ Kg7 320. F6+ Kg8 321. Kg7 322. Kg6+ Kg7 323. F6+ Kg8 324. Kg7 325. Kg6+ Kg7 326. F6+ Kg8 327. Kg7 328. Kg6+ Kg7 329. F6+ Kg8 330. Kg7 331. Kg6+ Kg7 332. F6+ Kg8 333. Kg7 334. Kg6+ Kg7 335. F6+ Kg8 336. Kg7 337. Kg6+ Kg7 338. F6+ Kg8 339. Kg7 340. Kg6+ Kg7 341. F6+ Kg8 342. Kg7 343. Kg6+ Kg7 344. F6+ Kg8 345. Kg7 346. Kg6+ Kg7 347. F6+ Kg8 348. Kg7 349. Kg6+ Kg7 350. F6+ Kg8 351. Kg7 352. Kg6+ Kg7 353. F6+ Kg8 354. Kg7 355. Kg6+ Kg7 356. F6+ Kg8 357. Kg7 358. Kg6+ Kg7 359. F6+ Kg8 360. Kg7 361. Kg6+ Kg7 362. F6+ Kg8 363. Kg7 364. Kg6+ Kg7 365. F6+ Kg8 366. Kg7 367. Kg6+ Kg7 368. F6+ Kg8 369. Kg7 370. Kg6+ Kg7 371. F6+ Kg8 372. Kg7 373. Kg6+ Kg7 374. F6+ Kg8 375. Kg7 376. Kg6+ Kg7 377. F6+ Kg8 378. Kg7 379. Kg6+ Kg7 380. F6+ Kg8 381. Kg7 382. Kg6+ Kg7 383. F6+ Kg8 384. Kg7 385. Kg6+ Kg7 386. F6+ Kg8 387. Kg7 388. Kg6+ Kg7 389. F6+ Kg8 390. Kg7 391. Kg6+ Kg7 392. F6+ Kg8 393. Kg7 394. Kg6+ Kg7 395. F6+ Kg8 396. Kg7 397. Kg6+ Kg7 398. F6+ Kg8 399. Kg7 400. Kg6+ Kg7 401. F6+ Kg8 402. Kg7 403. Kg6+ Kg7 404. F6+ Kg8 405. Kg7 406. Kg6+ Kg7 407. F6+ Kg8 408. Kg7 409. Kg6+ Kg7 410. F6+ Kg8 411. Kg7 412. Kg6+ Kg7 413. F6+ Kg8 414. Kg7 415. Kg6+ Kg7 416. F6+ Kg8 417. Kg7 418. Kg6+ Kg7 419. F6+ Kg8 420. Kg7 421. Kg6+ Kg7 422. F6+ Kg8 423. Kg7 424. Kg6+ Kg7 425. F6+ Kg8 426. Kg7 427. Kg6+ Kg7 428. F6+ Kg8 429. Kg7 430. Kg6+ Kg7 431. F6+ Kg8 432. Kg7 433. Kg6+ Kg7 434. F6+ Kg8 435. Kg7 436. Kg6+ Kg7 437. F6+ Kg8 438. Kg7 439. Kg6+ Kg7 440. F6+ Kg8 441. Kg7 442. Kg6+ Kg7 443. F6+ Kg8 444. Kg7 445. Kg6+ Kg7 446. F6+ Kg8 447. Kg7 448. Kg6+ Kg7 449. F6+ Kg8 450. Kg7 451. Kg6+ Kg7 452. F6+ Kg8 453. Kg7 454. Kg6+ Kg7 455. F6+ Kg8 456. Kg7 457. Kg6+ Kg7 458. F6+ Kg8 459. Kg7 460. Kg6+ Kg7 461. F6+ Kg8 462. Kg7 463. Kg6+ Kg7 464. F6+ Kg8 465. Kg7 466. Kg6+ Kg7 467. F6+ Kg8 468. Kg7 469. Kg6+ Kg7 470. F6+ Kg8 471. Kg7 472. Kg6+ Kg7 473. F6+ Kg8 474. Kg7 475. Kg6+ Kg7 476. F6+ Kg8 477. Kg7 478. Kg6+ Kg7 479. F6+ Kg8 480. Kg7 481. Kg6+ Kg7 482. F6+ Kg8 483. Kg7 484. Kg6+ Kg7 485. F6+ Kg8 486. Kg7 487. Kg6+ Kg7 488. F6+ Kg8 489. Kg7 490. Kg6+ Kg7 491. F6+ Kg8 492. Kg7 493. Kg6+ Kg7 494. F6+ Kg8 495. Kg7 496. Kg6+ Kg7 497. F6+ Kg8 498. Kg7 499. Kg6+ Kg7 500. F6+ Kg8 501. Kg7 502. Kg6+ Kg7 503. F6+ Kg8 504. Kg7 505. Kg6+ Kg7 506. F6+ Kg8 507. Kg7 508. Kg6+ Kg7 509. F6+ Kg8 510. Kg7 511. Kg6+ Kg7 512. F6+ Kg8 513. Kg7 514. Kg6+ Kg7 515. F6+ Kg8 516. Kg7 517. Kg6+ Kg7 518. F6+ Kg8 519. Kg7 520. Kg6+ Kg7 521. F6+ Kg8 522. Kg7 523. Kg6+ Kg7 524. F6+ Kg8 525. Kg7 526. Kg6+ Kg7 527. F6+ Kg8 528. Kg7 529. Kg6+ Kg7 530. F6+ Kg8 531. Kg7 532. Kg6+ Kg7 533. F6+ Kg8 534. Kg7 535. Kg6+ Kg7 536. F6+ Kg8 537. Kg7 538. Kg6+ Kg7 539. F6+ Kg8 540. Kg7 541. Kg6+ Kg7 542. F6+ Kg8 543. Kg7 544. Kg6+ Kg7 545. F6+ Kg8 546. Kg7 547. Kg6+ Kg7 548. F6+ Kg8 549. Kg7 550. Kg6+ Kg7 551. F6+ Kg8 552. Kg7 553. Kg6+ Kg7 554. F6+ Kg8 555. Kg7 556. Kg6+ Kg7 557. F6+ Kg8 558. Kg7 559. Kg6+ Kg7 560. F6+ Kg8 561. Kg7 562. Kg6+ Kg7 563. F6+ Kg8 564. Kg7 565. Kg6+ Kg7 566. F6+ Kg8 567. Kg7 568. Kg6+ Kg7 569. F6+ Kg8 570. Kg7 571. Kg6+ Kg7 572. F6+ Kg8 573. Kg7 574. Kg6+ Kg7 575. F6+ Kg8 576. Kg7 577. Kg6+ Kg7 578. F6+

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Беларускія Атлянтыцы
У Музэі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Скрыны, 47) да 21 красавіка дэйнічае выставка жывапісу «Беларускія Атлянтыцы». Квіткі: 2 000 руб.

Рэха-арт

У мастацкай галерэі «Ўніверситет культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) да 24 красавіка — выставка «Рэха-арт». Удзельнікі выставкі — маладыя мастакі, аўтаданыя ў творчую суполку «Ренагарт», якія ўзыніла спачатку ў віртуальнай просторы — на сайце Renaart.narod.ru. Сеніння яна налічвае пад дваццаць аўтараў, што працуе ў розных стылях і тэхніках, нават займаюцца музай. На выставе прадстаўлены жывапіс, акварэль, саломапляценне, кераміка, графіка.

Бістро

Да 15 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (пр. Машэрава, 14), 14) дэйнічае выставка «Бістро», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», а таксама выставы «Добраўпрадаўванне» і «Вада і ціплю».

Утольнасьць дому

З 15 красавіка да 29 траўня ў Менскіх міландацін цэнтрах народнай творчасці (вул. Гікалы, 4) працуе выставка лозаплатацьніцы «Утольнасьць віща вака дому». На выставе прадстаўлены працы з Наваполацку, Браслава, Гомеля.

Chinese Musical Instruments

Да 22 красавіка ў Нацыянальнім музеі гісторыі і культуры (вул. К.Маркса, 12) можна чарговаў рэз на ведаць выставу кітайскіх музычных інструментай. Квіткі: 2 000 руб.

ІМПРЭЗЫ

Kriwi

21 красавіка ў Доме літаратара (ст.м. «Пл. Перамогі», вул. Фрунзе, 5) адбудзеца вілякі канцэрт легендарнай беларускай гурту «Kriwi» (Менск), прадстаўнікі якой моднай пілні *world music*. Праграма будзе складацца з найлепшых песен яго эпахалінных разлізаў «Гей лёлі!», «За туманам», «Людзім», «Менск—Бэрлін». Пачатак від 19-й. Квіткі: 9 000 — 12 000.

Бардаўскі фэстываль

I Міжрэгіянальны (VII Гарадзкі) гомельскі фэстываль аўтарскай песьні пройдзе 15—17 красавіка ў Гарадзкіх цэнтрах культуры Гомеля (вул. Ірыніская, 16). 15 красавіка а 19-й адбудзеца адкрыццьць фэстываль, а 17 красавіка а 16-й гадзіне пачнечца заключны гала-канцэрт.

Фатакрос

23 красавіка — фатакрос. Стартаб 11-й у Аляксандраўскім скверы (Панікіфіка), фінш а 17-й у клубе «Step» (Прытыцкага, 62). Рэгістрацыя каманды скончыцца 22 красавіка а 18-й на сایце <http://www.photocross.by>.

Фэстываль старадаўнія культуры

23—24 красавіка ў памяшканы Моладзевага тэатру эстрады (вул. Маскоўская, 18а) адбудзеца фэстываль старадаўнія культуры. У праграме майстар-класы па научвчанні ёўрапейскім сядзянчым танцам XV—XVI ст. ад школы старадаўнія танцы «Bassdance» (Менск) і прыдворнага балету «Ardente sole» (Кракаў, Польшча). Кульминацый стаНЕ выступіт групы

гістарычных танцаў «Ardente sole» (Кракаў) — «Легенда пра каралеву Ядвігу» і «Маскарад каралевы Боны».

ТЭАТРЫ

Опера

14 (чц) — «Царская нявеста». 21 (чц) — «Трубадур». 23 (сб) — «Мадам Батэрфляй». 24 (нда) — «Кармэн».

Купаладскі тэатар

14 (чц) — «Каханыне ў стылі барока». 15 (пт) — «Івона, прынцеса Бургундзія».

16 (сб) — «Падступства і хаханьне».

17 (нда) — «Ромул Вялікі».

18 (пн) — «Таполовая завея».

20 (ср), 21 (чц) — «Чорная панна Нясьвіжу».

22 (пт) — «Паміналная малітва».

23 (сб) — «Чалавек».

24 (нда) — «СВ».

Ранішнія спектаклі

17 (нда) — «Паўлінка».

24 (нда) — «Аханіца — не журыца».

Малая сцэна

15 (пт) — «Адчыніце кантралёр».

16 (сб) — «Балядра пра хаханьне».

18 (пн) — «Налу».

24 (нда) — «Дом, дзе съязьц».

Тэатар беларускай драматургіі

14 (чц) — «Песні вайка».

15 (пт) — «Адзель».

16 (сб) — «Палеты з азелем».

17 (нда) — «Толькі дурні сумуць».

19 (аўт) — «Пародоксы жарсы».

20 (ср) — «Містэр розыгрышы».

21 (чц) — «Валініца».

22 (пт) — «Кабала съятоў».

23 (сб) — «Ханыны Бэргмана».

24 (нда) — «Чарноўская жар-ся».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», а таксама выставы «Добраўпрадаўванне» і «Вада і ціплю».

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», а таксама выставы «Добраўпрадаўванне» і «Вада і ціплю».

Тэатар імя Горкага

14 (чц) — «Вайкі і авечкі».

15 (пт) — «Сон дзядзяў».

16 (сб) — «Анджея і іныя».

17 (нда) — «Перад заходам сонца».

Музычны тэатар

14 (чц) — «Банкрут».

15 (пт) — «На ваках у жаночай берагавай аховы».

16 (сб) — «Акадэмія съеху».

17 (нда) — «Пігмаліён».

Тэатар-студыя кінактора

14 (чц), 15 (пт) — «Выкладаныне Алены».

16 (сб), 17 (нда) — «Мы ідзём глядзець Чапаева».

КЛЮБНАЯ ЖЫЦТЬ

14 (чц) — «Банкрут».

15 (пт) — «На ваках у жаночай берагавай аховы».

16 (сб) — «Акадэмія съеху».

17 (нда) — «Пігмаліён».

Тэатар-студыя

14 (чц), 15 (пт) — «Выкладаныне Алены».

16 (сб), 17 (нда) — «Мы ідзём глядзець Чапаева».

ІМПРЭЗЫ

«Kriwi»

21 красавіка ў Доме літаратара (ст.м. «Пл. Перамогі», вул. Фрунзе, 5) адбудзеца вілякі канцэрт легендарнай беларускай гурту «Kriwi» (Менск), прадстаўнікі якой моднай пілні *world music*. Праграма будзе складацца з найлепшых песен яго эпахалінных разлізаў «Гей лёлі!», «За туманам», «Людзім», «Менск—Бэрлін». Пачатак від 19-й. Квіткі: 9 000 — 12 000.

Бардаўскі фэстываль

I Міжрэгіянальны (VII Гарадзкі) гомельскі фэстываль аўтарскай песьні пройдзе 15—17 красавіка ў Гарадзкіх цэнтрах культуры Гомеля (вул. Ірыніская, 16). 15 красавіка а 19-й адбудзеца адкрыццьць фэстываль, а 17 красавіка а 16-й гадзіне пачнечца заключны гала-канцэрт.

Фатакрос

23 красавіка — фатакрос. Стартаб 11-й у Аляксандраўскім скверы (Панікіфіка), фінш а 17-й у клубе «Step» (Прытыцкага, 62). Рэгістрацыя каманды скончыцца 22 красавіка а 18-й на сایце <http://www.photocross.by>.

Фэстываль старадаўнія культуры

23—24 красавіка ў Доме літаратара (ст.м. «Пл. Перамогі», вул. Фрунзе, 5) адбудзеца вілякі канцэрт легендарнай беларускай гурту «Kriwi» (Менск), прадстаўнікі якой моднай пілні *world music*. Праграма будзе складацца з найлепшых песен яго эпахалінных разлізаў «Гей лёлі!», «За туманам», «Людзім», «Менск—Бэрлін». Пачатак від 19-й. Квіткі: 9 000 — 12 000.

Беларускія Атлянтыцы

У Музэі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Скрыны, 47) да 21 красавіка дэйнічае выставка жывапісу «Беларускія Атлянтыцы». Квіткі: 2 000 руб.

Рэха-арт

У мастацкай галерэі «Ўніверситет культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) да 24 красавіка — выставка «Рэха-арт». Удзельнікі выставкі — маладыя мастакі, аўтаданыя ў творчую суполку «Ренагарт», якія ўзыніла спачатку ў віртуальнай просторы — на сайце Renaart.narod.ru. Сеніння яна налічвае пад дваццаць аўтараў, што працуе ў розных стылях і тэхніках, нават займаюцца музай. На выставе прадстаўлены жывапіс, акварэль, саломапляценне, кераміка, графіка.

Бістро

Да 15 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (пр. Машэрава, 14), 14) дэйнічае выставка «Бістро», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 красавіка — апошні дзень Міжнароднай спэцыялізаванай выставы «Піва, віны і напоі». Культурная праграма складаецца з конкурса-дагуасціў піва, він і лікёра-гаралачных вырабаў.

Адпачынак-2005

З 14 да 17 красавіка ў павільёне НВЦ «Белспас» (вул. Я.Купалы, 27) пройдзе VIII Кірмаш турыстычных паслуг «Адпачынак-2005».

Будаўніцтва і ремонт

З 19 да 22 красавіка ў выставчым павільоне на Машэрава, 14 — XIII Спэцыялізаваная выставка «Будаўніцтва і ремонт», дзе можна наведаць салені «Летнія кавярні» і «Сучасная крама».

Піва ўсім на хопіць

Тамсама (пр. Машэрава, 14) 15 крас

Мне гэта падабаецца!

На 50-годзьдзе стварэння кампаніі «Макдональдс» і да проблемы інвестыцыйнай прывабнасці краіны. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Прыблізна дзесяць гадоў таму на Задхадзе з'явіўся пазнавальны талмуд Джорджа Рытцера «Макданальдызацыя грамадства». Аўтар даводзіў, што «Макдональдс» — гэта не проста баяльная таварына-паб, а новая працоўная мадэль накшталт фардызму, пабудаваная на максымальнай рацыяналізацыі вытворчасці (напрыклад, працоўная культура ў «Макдаку» ўключае ў сябе татальну перавод супрацоўнікаў на контракты, патагонную систэму і фактычную забарону прафсаюзной дзейнасці).

Больш за тое, гэтая этика эксплюатаціі паступова выходзіць за межы чыста гастронамічна-кулінарнай індустрыі. Рытцэр мяркуе, што «макданальдызацыя» — гэта працэс, у выніку якога

прынцыпы арганізацыі працы рэстарацу хуткага харчавання пачынаюць дамінаваць ва ўсіх сферах амэрыканскага грамадства, а затым і ва ўсім сьвеце. Напрыклад, за акіянам існуе нават газета-«макданальдсы» накшталт «USA Today».

З часам самі нацыянальныя дзяржавы ператвараюцца ў гештальт забягайлівак, якія канкуруюць на міжнародным рынку наслуг. З той рэzonансай, што іх спажыўшамі-наведвалінкамі становішча не замаваныя рэкламай кіндэры, а інвестары. Апошнія выбіраюць, куды пайсці, каб аддаць (інвеставаць) гроши танкей, каб задаволіць нейкія свае забобоны.

Рытцэрава тэорыя вельмі прыкольная, але, на мою думку, мае значныя праблемы.

Яна не разглядае функцыянальныя ролі блазна Роналда ў маркетынгавай палітыцы кампаніі. Хто такі прыдуркаваты Роналд? Усім вядома, што Роналд — сымбаль кампаніі, які сваі выглядам і паводзінамі павінен выклікаць становучыя вобраз разнудзі, забіясчываючы прыток кансумураў.

Гэтай мэты Роналд дасягае, вонкава пазыцыянуючы сябе як нейкі напаўдэбіл. Але пры гэтым ён чамусці стварае падмурок прывабнасці фірмы Чаму? Тому што ў спажыўшоу пры позірку на рыхлавасага клёўна ў ботах складаеца ўжыленне: «Макданальдс» — тусоўка лахоў, якія ня здольныя цябе кінуць. Але насамрэдкі кідаюць.

Ці не з паяца Роналда мы павінны

ляпіць шаблон палітыкай наступнай генэрэцыі? Прымітыўна палітычнай дыскусіі — гэта тое, чаго вымагае сусветная эканамічна каньюнектура. І тысячу разоў маюць рацэнькі нашы юлады, не дазваляючы, каб сымбаліям нацый сталі прафесары Шушкевіч, Багданкіў або ўчыгаловія інтэлектуалы накшталт Манаева, Раманчукі Колоса.

Беларус патрэбны Роналду! Нам патрэбен імідж краіны, які забіясчыць сталы прыток інвестыцый. Яго гарантуюць поўлісім'яркі, якія на ўсе імпульсы звонку будуть рэагаваць адной фразай: «Мне гэта падабаецца!» І кропка.

Краіна чакае свайго Роналда. Ці ён ужо прышоў?

Лёлік Ушкін

НЕВАЛЕНТУНОВІЧ

Белпоп нон-стоп. Старонка 12.

ПРЫВАТНЫЙ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Бацька Сямёна і дзядзьку Аляксандра віншует з народнай. Зычым добрага настрою, моцнага здароўя і альтыму. Сям я Печанкоў

КАНТАКТЫ

МГА «Гісторыка» запрашвае: у сераду 20 красавіка ў 18-й у рамках адзначэння Міжнароднага дня помінкай і памятных місціц на гісторыкі БДУ (вул. Чырвонаармейская, 6, ауд. №44) адбудзеца выступ Уладзімера Папругі, голубага інспэктара Менгарвіканскамі па ахове гісторыка-культурнае спадчыны, на тему «Захаванне гісторыка-культурнай спадчыны Менску».

Прашы парады ў значуць і аматараў пазіці — калі лепш было бы праводзіць съязд вольнай беларускай пазіці ўлета ў Ляўжак: з 25 на 26 чэрвеня і з 9 на 10 ліпеня? bwingori@tut.by. Віктар

Куплю ўніверсальны БНР, БЦР, БКА, манэты ВКЛ, Речы Паспалітай, фота ваенных (беларускай нацыянальнай) фарманы: часы 2- і сусветнай вайны. zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04

Цікавіць інформацыя, дакументы, фота, звязаныя з Булаг-Балаховичам, «Зялёным дубам», «Чорным катом», беларускай партызанскай, — набуду. zmagar@yahoo.com. T.: 722-46-04

КНІГІ

Шукаю давеную шахматна-шашачную літаратуру, у тым ліку пэрыёдкы. Чытач з Расеi, kirill_urusov@mail.ru

Прыватную абвестку ў «НН» (ня больш за 15 слоў) можна падаць звязчайным лістом (а/с 537, 22005, Менск), а таксама электроннай поштай на адрес nn@romedia.by або разьмесьцішь на фоне сайту www.nn.by. Дык скарытайцца!

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Аўтарыны «Цізырыі inside» Задума праанализаваць, якай літаратура знаходзіцца сабе месца на старонках «НН», а якая не, — вартае. Пачніце з статыстычнага аналізу: колькі аўтараў, колькі беларускіх, колькі замежных, колькі жанчын, колькі мужчынаў, географія аўтараў, у якіх жанрах іныя пішуць. Гэта дасыль матэрый для аналізу. Тады перафразішце да меркаванай літаратараў, аднак стаўпець крытычна да іхных словаў і апягтайце вордцаў розных шылднікі. (Вось Вы апыятали толькі аднаго рэспандэнта, і ў Вас і выйша, што Марек і Арлоў пішуть «нізкапробітныя» творы.) Урэшце Вам змалоецца сцупальная карціна, і напросіцца высьновы з яе. Аналіз нашаніцкай літаратуры падвядзе Вас да высьноваў аб літаратурным прыцэсе ўгугле.

Цытуючы LaToўскую, не забывайцеся, што LaToўская східзіць на толькі з эстэтычных, але і з ідэалічных, палітычных меркаванняў. Ітнаграванне гэтага вядзе да памылковых інтерпретаций.

Зімітру П. з Кацрыцкі. Не паддаваецца на спакусу рабіць Кацрыцкіх паводле даступных усім кропініц. Лепей скарытайцца становішчамі: наведайце блізкі Барысаў, сутэрнічыце з гульбамі ці тронірамі БАТЭ і пагутарце з імі пра чэмпінат. Такі артыкул надрукуюць з прыемнасцю.

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Запрашаем у падарожжа

17 красавіка (нядзеля)
па маршруце: **Менск—Лагойск—Жардзяжка—Амішава—Ваўкала—Параф’янава—Сіццы—Порплішча—Будслаў—Даўгінава—Каменін—Менск**. 20000

24 красавіка (нядзеля):

Сялец—Быцень—Бяроза—Закоўні—Бусіш—Альба—Белавічы—Новыя Пескі—Сігневічы—Стрыгін. 23000

8—9 траўня:

Вільня—Трокі—Меднікі.

35 ёура

13—16 траўня:

Львоў і замкі. 35 ёура

T.: 379-05-85, 232-54-58, 622-57-20
(Зыміцер)
264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Удакладненне

У «НН» №13 на старонцы 3 у паведамленні «Шэсьць год без Карпенкі» апошнюю фразу трэба чытаць: «Затрымалі Марыну Багдановіч, якая ўзяла адказ на акцыю на сябе».

Наша Ніва

н е з л е ж н а я г а з е т а

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Ніве»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Замяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
галоўныя рэдактары Андрэй Даніко
фотарэдактар Ариём Ліва
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічныя рэдактары Андрэй Чык
мастакі рэдактар Сяргей Харэзкі
выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСУ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@romedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забарыковая. 21 палоса
формат A2, 6 друк. арк. Друкун РУТ/Выдавецтва «Беларусь
Дом друкун». Менск, пр. Ф. Скаріны, 79. Радакцый не насе адказы
за змест рэкламных аблестак. Кошт свабодны. Пасъведчаны
былі регистрацыі перыядніка выданы №591 ад 4 ліпеня
2002 г., выдаражанне Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь.
Юрдычынны адрас: Менск, вул. Калектарная, 20а, і 2а/
201521200012 у МГДАА «Белівестбанстан». Менск, код 764.
Наклад 3457. Газета выдаешца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 20.00.13.04.2005.
Замова 083.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а